

Bank Polski

Skrócone śródroczne
sprawozdanie finansowe
PKO Banku Polskiego SA
za okres sześciu miesięcy zakończony
30 czerwca 2018 roku

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Wynik z tytułu odsetek	4 104	3 867	968	910
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 230	1 316	290	310
Wynik z działalności operacyjnej	2 045	1 725	482	406
Zysk brutto	2 045	1 725	482	406
Zysk netto	1 510	1 251	356	295
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,21	1,00	0,28	0,24
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,21	1,00	0,28	0,24
Dochody całkowite netto	1 655	1 634	390	385
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(4 297)	4 669	(1 014)	1 099
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(1 819)	(1 887)	(429)	(444)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(1 866)	(3 814)	(440)	(898)
Środki pieniężne netto	(7 982)	(1 032)	(1 883)	(243)

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w mln PLN		w mln EUR	
	stan na 30.06.2018	stan na 31.12.2017	stan na 30.06.2018	stan na 31.12.2017
Aktywa razem	276 088	277 784	63 300	66 600
Kapitał własny ogółem	36 255	35 987	8 312	8 628
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	287	300
Liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	29,00	28,79	6,65	6,90
Rozwodniona liczba akcji (w mln)	1 250	1 250	1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	29,00	28,79	6,65	6,90
Łączny współczynnik kapitałowy	19,50%	19,59%	19,50%	19,59%
Kapitał Tier 1	33 150	32 597	7 600	7 815
Kapitał Tier 2	2 700	1 700	619	408

WYBRANE POZYCJE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO PRZELICZONO NA EUR WEDŁUG NASTĘPUJĄCYCH KURSÓW	30.06.2018	31.12.2017	30.06.2017
średnia kursów NBP na koniec okresu (pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów i sprawozdania z przepływów pieniężnych)	4,2395	4,2447	4,2474
kurs średni NBP na dzień (pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej)	4,3616	4,1709	4,2265

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	4
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	5
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	6
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	8
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	10
NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	14

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Przychody z tytułu odsetek	8	2 573	5 084	2 510	4 924
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		2 424	4 788		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		2 109	4 136		
przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		315	652		
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		149	296		
Koszty z tytułu odsetek	8	(493)	(980)	(537)	(1 057)
Wynik z tytułu odsetek		2 080	4 104	1 973	3 867
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9	879	1 719	901	1 753
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9	(259)	(489)	(227)	(437)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		620	1 230	674	1 316
Przychody z tytułu dywidend	10	141	151	124	124
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	11	4	24	1	2
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	12			1	(1)
Wynik z pozycji wymiany	13	140	238	104	204
Zysk lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	14	56	93		
wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		56	85		
wycenianych według zamortyzowanego kosztu		-	8		
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	15	(331)	(633)	(364)	(721)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	16	(25)	(29)	(9)	(27)
Pozostałe przychody operacyjne	17	40	91	37	61
Pozostałe koszty operacyjne	17	(104)	(142)	(19)	(46)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		(64)	(51)	18	15
Ogólne koszty administracyjne	18	(1 253)	(2 651)	(1 213)	(2 604)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	19	(216)	(431)	(223)	(450)
Wynik z działalności operacyjnej		1 152	2 045	1 086	1 725
Zysk brutto		1 152	2 045	1 086	1 725
Podatek dochodowy	20	(256)	(535)	(245)	(474)
Zysk netto		896	1 510	841	1 251
Zysk na jedną akcję	21				
- podstawowy z zysku za okres (PLN)		0,72	1,21	0,67	1,00
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)		0,72	1,21	0,67	1,00
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Zysk netto		896	1 510	841	1 251
Inne dochody całkowite		(54)	145	168	383
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(54)	145	168	383
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	24	32	(27)	3	26
Podatek odroczony	20	(6)	6	(1)	(5)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	24	26	(21)	2	21
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto				205	446
Podatek odroczony	20			(39)	(84)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto				166	362
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		(43)	290		
Zyski/straty przeniesione do rachunku zysków i strat (z tytułu zbycia)	14	(56)	(85)		
Podatek odroczony	20	19	(39)		
Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		(80)	166		
Dochody całkowite netto, razem		842	1 655	1 009	1 634

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.06.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	22	9 899	17 765
Należności od banków	23	8 302	8 769
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		8 302	8 769
Instrumenty pochodne zabezpieczające	24	654	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	25	1 983	1 701
Papiery wartościowe	26	57 661	50 512
- przeznaczone do obrotu		1 172	472
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			6 409
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			42 009
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 622
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 700	
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		48 474	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		6 315	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	27	185 918	186 892
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		988	
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		7 690	
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		177 240	186 892
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	42	2 992	3 011
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	30	335	359
Wartości niematerialne	31	2 501	2 622
Rzeczowe aktywa trwałe	31	2 065	2 170
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	20	1 145	957
Inne aktywa	32	2 633	1 922
SUMA AKTYWÓW		276 088	277 784

	Nota	30.06.2018	31.12.2017
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		5	6
Zobowiązania wobec banków	33	2 008	4 299
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		2 008	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	24	569	204
Pozostałe instrumenty pochodne	25	2 142	2 537
Zobowiązania wobec klientów	34	221 601	222 524
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		221 601	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	36	5 442	5 204
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		5 442	5 204
Zobowiązania podporządkowane	37	2 730	1 720
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		2 730	1 720
Pozostałe zobowiązania	38	4 862	4 592
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		108	501
Rezerwy	39	366	210
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		239 833	241 797
Kapitał własny	40		
Kapitał zakładowy		1 250	1 250
Pozostałe kapitały		34 030	31 963
Niepodzielony wynik finansowy		(535)	-
Wynik roku bieżącego		1 510	2 774
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		36 255	35 987
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		276 088	277 784
Łączny współczynnik kapitałowy	65	19,50%	19,59%
Wartość księgową (w mln PLN)		36 255	35 987
Liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN)		29,00	28,79
Rozwodniona liczba akcji (w mln)		1 250	1 250
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN)		29,00	28,79

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2018 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały				Skumulowane inne dochody całkowite	Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe			Fundusz ogólnego ryzyka bankowego					
	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały rezerwowe								
31 grudnia 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	182	31 963	-	2 774	35 987	
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	-	-	-	(164)	(164)	(535)	-	(699)	
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	1 250	27 118	1 070	3 593	18	31 799	(535)	2 774	35 288	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 774	(2 774)	-	
Zadeklarowana dywidenda	-	-	-	-	-	-	(688)	-	(688)	
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	145	145	-	1 510	1 655	
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	1 510	1 510	
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	145	145	-	-	145	
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 050	-	36	-	2 086	(2 086)	-	-	
30 czerwca 2018 roku	1 250	29 168	1 070	3 629	163	34 030	(535)	1 510	36 255	

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2018 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
31 grudnia 2017 roku	266	(75)	(9)	182
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	(164)	-	-	(164)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	102	(75)	(9)	18
Dochody całkowite razem, w tym:	166	(21)	-	145
Inne dochody całkowite	166	(21)	-	145
30 czerwca 2018 roku	268	(96)	(9)	163

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2017 ROKU	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały				Skumulowane inne dochody całkowite	Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
		Kapitały rezerwowe								
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe						
1 stycznia 2017 roku	1 250	24 268	1 070	3 555	(442)	28 451	-	2 888	32 589	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	2 888	(2 888)	-	
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	383	383	-	1 251	1 634	
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	1 251	1 251	
Inne dochody całkowite	-	-	-	-	383	383	-	-	383	
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 850	-	38	-	2 888	(2 888)	-	-	
30 czerwca 2017 roku	1 250	27 118	1 070	3 593	(59)	31 722	-	1 251	34 223	

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2017 ROKU	Skumulowane inne dochody całkowite			
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne	Razem
1 stycznia 2017 roku	(342)	(89)	(11)	(442)
Dochody całkowite razem, w tym:	362	21	-	383
Inne dochody całkowite	362	21	-	383
30 czerwca 2017 roku	20	(68)	(11)	(59)

SPRAWOZDANIE Z PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Nota	01.01- 30.06.2018	01.01- 30.06.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		2 045	1 725
Korekty razem:		(6 342)	2 944
Amortyzacja		342	363
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej		(6)	(5)
Odsetki i dywidendy		(393)	(217)
Zmiana stanu:			
należności od banków		351	1 173
instrumentów pochodnych zabezpieczających		815	674
pozostałych instrumentów pochodnych		(677)	(1 206)
papierów wartościowych		(193)	3 131
kredytów i pożyczek udzielonych klientom		(2 410)	(1 610)
aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		276	1
innych aktywów		(711)	(8)
zobowiązań wobec Banku Centralnego		(1)	-
zobowiązań wobec banków		311	(955)
zobowiązań wobec klientów		(869)	2 313
rezerw i odpisów na straty kredytowe		(2 018)	89
zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		243	-
zobowiązań podporządkowanych		10	(42)
pozostałych zobowiązań		(418)	(243)
Zapłacony podatek dochodowy		(986)	(533)
Inne korekty		(8)	19
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(4 297)	4 669

	Nota	01.01- 30.06.2018	01.01- 30.06.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		157 025	29 747
Zbycie udziałów w jednostce zależnej zakwalifikowanej do aktywów przeznaczonych do sprzedaży		10	4
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych			29 673
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		156 686	
Zbycie i odsetki od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		214	
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia		25	20
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)		90	50
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(158 844)	(31 634)
Nabywanie akcji i udziałów jednostek zależnych, po potrąceniu nabytych środków pieniężnych		(2)	(14)
Podwyższenie kapitału jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		(4)	(214)
Nabywanie inwestycyjnych papierów wartościowych			(31 302)
Nabywanie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(158 260)	
Nabywanie papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		(439)	
Nabywanie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(139)	(104)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(1 819)	(1 887)

	Nota	01.01- 30.06.2018	01.01- 30.06.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych		645	664
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych		(650)	(1 669)
Wpływy z tytułu emisji obligacji podporządkowanych		1 000	-
Spłata pożyczki podporządkowanej		-	(880)
Spłata kredytów i pożyczek		(2 656)	(1 685)
Spłata odsetek od zobowiązań długoterminowych		(205)	(244)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(1 866)	(3 814)
Przepływy pieniężne netto		(7 982)	(1 032)
w tym z tytułu różnic kursowych od środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		258	(219)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		22 541	17 568
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	48	14 559	16 536

SPIS TREŚCI

NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	14
1. INFORMACJE OGÓLNE	14
2. ZATWIERDZENIE SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	16
3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	16
4. MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE	17
5. MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI	32
6. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŚNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM	34
7. POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI	35
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	36
8. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	36
9. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	37
10. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	38
11. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	38
12. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)	39
13. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	39
14. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	39
15. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	40
16. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	40
17. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE	41
18. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	41
19. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	42
20. PODATEK DOCHODOWY	42
21. ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ	44
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	45
22. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	45
23. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	45
24. INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	46
25. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE	52
26. PAPIERY WARTOŚCIOWE	52
27. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	57
28. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE	60
29. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)	67
30. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	69
31. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	69
32. INNE AKTYWA	70
33. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	70
34. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	71
35. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	71
36. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	72
37. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE	72
38. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	73
39. REZERWY	74
40. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU	75

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH	77
41. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ	77
42. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA	82
43. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ	83
POZOSTAŁE NOTY	85
44. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE I PODZIAŁ ZYSKU	85
45. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE	85
46. POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE	91
47. SPRAWY SPORNE	91
48. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	94
49. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI	94
50. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ	98
51. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	103
52. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	103
53. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE	104
54. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA	105
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	106
55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W BANKU	106
56. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	109
57. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W PKO BANKU POLSKIM SA	111
58. PRAKTYKI FORBEARANCE	112
59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY	116
60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ	119
61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM	119
62. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI	120
63. POZOSTAŁE RYZYKA	121
64. KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH	121
65. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	121
66. WSKAŹNIK DŹWIGNI	122
67. INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI	123
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY	124
68. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE	124

NOTY DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE

DZIAŁALNOŚĆ BANKU

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank) został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Polsce.

12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263.

Zgodnie z Cedulą Giełdową Bank zaklasyfikowany jest do makrosektora „Finanse”, sektor „Banki”.

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. Bank może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

PKO Bank Polski SA jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym PKO Bank Polski SA sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej, które obejmuje dane finansowe tych jednostek. Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz zakres jej działalności przedstawiono w nocie „Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA i zakres działalności podmiotów Grupy Kapitałowej”.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ ORAZ ZARZĄDU

Skład Rady Nadzorczej na 30 czerwca 2018 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącego Rady Nadzorczej.
2.	Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej	powołana 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej.
3.	Zbigniew Hajłasz	Sekretarz Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku. 24 sierpnia 2017 roku wybrany ponownie na Sekretarza Rady Nadzorczej.
4.	Mariusz Andrzejewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany w skład Rady Nadzorczej 22 czerwca 2017 roku na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
5.	Mirosław Barszcz	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
6.	Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
7.	Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
8.	Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
9.	Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	powołana 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.
10.	Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej	powołany 22 czerwca 2017 roku ponownie w skład Rady Nadzorczej na bieżącą wspólną kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się z dniem Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego 22 czerwca 2017 roku.

Pan Jerzy Paluchniak zrezygnował 14 maja 2018 roku z funkcji członka Rady Nadzorczej Banku ze skutkiem od 18 maja 2018 roku.

Skład Zarządu na 30 czerwca 2018 roku:

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
2.	Rafał Antczak	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
3.	Rafał Kozłowski	Wiceprezes Zarządu	powołany 21 grudnia 2017 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA z 1 stycznia 2018 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
4.	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
5.	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
6.	Adam Marciniak	Wiceprezes Zarządu	powołany 21 września 2017 roku, z 1 października 2017 roku, na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
7.	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
8.	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.
9.	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	powołany 14 czerwca 2017 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu, która rozpoczęła się 2 lipca 2017 roku.

2. ZATWIERDZENIE SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe, poddane przeglądowi Komitetu Audytu Rady Nadzorczej 23 sierpnia 2018 roku, zostało przyjęte do publikacji przez Zarząd Banku 14 sierpnia 2018 roku.

3. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA obejmuje okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2018 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2017 roku (w zakresie rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych) oraz dane porównawcze na 31 grudnia 2017 roku (w zakresie sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w milionach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Niniejsze skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe PKO Banku Polskiego SA zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”, zatwierdzonego przez Unię Europejską.

Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami obowiązującymi w roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2017 roku z wyłączeniem zmian wynikających z wdrożenia od 1 stycznia 2018 roku MSSF 9 „Instrumenty finansowe” oraz MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” opisanymi odpowiednio w nocie 4 oraz w nocie 5. Wpływ MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” na działalność Banku nie był istotny.

Zasady, które nie uległy zmianie, zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok.

Prezentowane skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe za okres 6 miesięcy 2018 roku nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie z rocznym sprawozdaniem finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku sporządzonym zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

4. MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE

Standard MSSF 9 „Instrumenty finansowe” został opublikowany w lipcu 2014 roku i zatwierdzony do stosowania w krajach Unii Europejskiej 22 listopada 2016 roku Rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU. Ma on obligatoryjne zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy roczne rozpoczynające się w dniu oraz po 1 stycznia 2018 roku (za wyjątkiem zakładów ubezpieczeń, które mogą zastosować standard od 1 stycznia 2021 roku). Standard zastępuje MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Zmianie ulegają klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

INSTRUMENTY FINANSOWE

Łączny wpływ korekt z tytułu wdrożenia MSSF 9 prezentują tabele poniżej:

	31.12.2017 (klasyfikacja według MSR 39)	Klasyfikacja i wycena: reklasyfikacje	Klasyfikacja i wycena: zmiana wyceny	Utrata wartości	01.01.2018 (klasyfikacja według MSSF 9)
AKTYWA FINANSOWE					
Kasa, środki w Banku Centralnym	17 765	-	-	-	17 765
Należności od banków	8 769	-	-	(2)	8 767
Instrumenty pochodne zabezpieczające	1 104	-	-	-	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 701	-	-	-	1 701
Papiery wartościowe	50 512	4 368	91	(21)	54 950
- przeznaczone do obrotu	472	-	-	-	472
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 409	(6 409)	-	-	-
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	42 009	(42 009)	-	-	-
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1 622	(1 622)	-	-	-
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		2 774	91	21	2 886
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		45 644	-	(42)	45 602
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu		5 990	-	-	5 990
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	186 892	(4 368)	(102)	(759)	181 663
- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 055	-	15	1 070
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		8 343	(102)	(6)	8 235
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	186 892	(13 766)	-	(768)	172 358
Inne aktywa finansowe	1 748	-	-	-	1 748
SUMA AKTYWÓW FINANSOWYCH	268 491	-	(11)	(782)	267 698
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	957	-	2	161	1 120

	31.12.2017 (klasyfikacja według MSR 39)	Klasyfikacja i wycena: reklasyfikacje	Klasyfikacja i wycena: zmiana wyceny	Utrata wartości	01.01.2018 (klasyfikacja według MSSF 9)
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	6	-	-	-	6
Zobowiązania wobec banków	4 299	-	-	-	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	204	-	-	-	204
Pozostałe instrumenty pochodne	2 537	-	-	-	2 537
Zobowiązania wobec klientów	222 524	-	-	-	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	5 204	-	-	-	5 204
Zobowiązania podporządkowane	1 720	-	-	-	1 720
Pozostałe zobowiązania finansowe	3 812	-	-	-	3 812
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	86	-	-	69	155
SUMA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH ORAZ REZERWA NA UDZIEŁONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCJE	240 392	-	-	69	240 461

Wpływ MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku na:	31.12.2017 (klasyfikacja według MSR 39)	Klasyfikacja i wycena: rekasyfikacje	Klasyfikacja i wycena: zmiana wyceny	Utrata wartości	01.01.2018 (klasyfikacja według MSSF 9)
Skumulowane inne dochody całkowite	182	-	(164)	-	18
Niepodzielony wynik finansowy	-	-	155	(690)	(535)
RAZEM wpływ na kapitały własne	182	-	(9)	(690)	(517)

W porównaniu do ujawnienia wpływu wdrożenia MSSF 9 w rocznym sprawozdaniu finansowym za 2017 rok nastąpił wzrost odpisów na należności kredytowe i papiery wartościowe o 55 milionów PLN (o 46 milionów PLN po uwzględnieniu podatku), będący efektem zwiększenia dokładności szacunków dotyczących pomiaru utraty wartości. W celu lepszego odzwierciedlenia wpływu zmian ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych związanych z wdrożeniem MSSF 9, efekt powstania z 1 stycznia 2018 roku zobowiązania podatkowego dotyczącego ujęcia w rachunku podatkowym rozwiązania odpisu IBNR i rozliczenia straty początkowej aktywów nabytych z utratą wartości (POCI) oraz zmian odpowiadających temu zobowiązaniu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 52 miliony PLN, rozpoznano w nocy 20 jako wpływ na wynik bieżącego okresu.

4.1 KLASYFIKACJA I WYCENA

a) ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W związku z zastosowaniem MSSF 9, począwszy od 1 stycznia 2018 roku Bank klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Klasyfikacja w dniu nabycia lub powstania zależy od modelu biznesowego przyjętego przez Bank do zarządzania daną grupą aktywów oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych wynikających z pojedynczego aktywa lub grupy aktywów. Bank wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” - model, w którym powstałe lub nabyte aktywa finansowe są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych – model typowy dla działalności kredytowej;
- model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” - model, w którym aktywa finansowe po powstaniu lub nabyciu są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych, ale mogą być również sprzedawane – często i w transakcjach o wysokim wolumenie – model typowy dla działalności zarządzania płynnością;
- model rezydualny - inny niż model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na 1 stycznia 2018 roku oraz w momencie ujęcia instrumentu lub jego modyfikacji. Zmiana klasyfikacji aktywów finansowych może wynikać ze zmiany modelu biznesowego lub też niezdania testu SPPI. Zmiana modelu warunkowana jest zmianami zachodzącymi wewnątrz lub na zewnątrz Banku lub rozpoczęciem albo zakończeniem danego rodzaju działalności, dlatego też zmiany te występują niezwykle rzadko. Niezdanie testu SPPI wynika ze zmiany charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, powodujących, że zwrot z instrumentu nie odpowiada wyłącznie wartości kapitału i odsetek.

MODEL BIZNESOWY

Wybór modelu biznesowego jest dokonywany przy początkowym ujęciu aktywów finansowych. Przeprowadzany jest na poziomie poszczególnych grup aktywów, w kontekście obszaru działalności, w związku z którą aktywa finansowe powstały lub zostały nabyte i następuje między innymi w oparciu o:

- sposób oceny i raportowania wyników portfela aktywów finansowych,
- sposób zarządzania ryzykiem związanym z tymi aktywami oraz zasad wynagradzania osób zarządzających tymi portfelami.

W modelu biznesowym „utrzymywanie dla przepływów pieniężnych”, sprzedaż aktywów jest incydentalna i możliwa do realizacji w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, zmiany prawa lub regulacji - realizowana w celu utrzymania zakładanego poziomu kapitału regulacyjnego, na zasadach opisanych w strategii zarządzania takimi

portfelami lub przy założeniu, iż następuje ona blisko daty zapadalności aktywa, w przypadku spadku ratingu kredytowego poniżej poziomu zakładanego dla danego portfela, istotnej wewnętrznej restrukturyzacji lub przejęcia innego biznesu, realizacji planu kryzysowego lub naprawy oraz innego niedającego się przewidzieć czynnika, na który Bank nie ma wpływu.

OCENA CHARAKTERYSTYK WYNIKAJĄCYCH Z UMOWY PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Ocena charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie jakościowego testu umownych przepływów pieniężnych (test SPPI, z ang. Solely Payments of Principal and Interest test), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytów, a także marżę zysku.

Charakterystyka wynikająca z umownych przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli:

- mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika (cecha de minimis),
- nie jest prawdziwa, tj. jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego (cecha non genuine).

W celu dokonania wyżej wymienionego ustalenia należy uwzględnić potencjalny wpływ charakterystyki wynikającej z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” lub „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” na dzień początkowego ujęcia (w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego) oraz na dzień zmiany charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

Jeżeli na podstawie oceny jakościowej w ramach testu SPPI nie można ustalić, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek, przeprowadzany jest test porównawczy (ocena ilościowa), tzw. test benchmarkowy w celu ustalenia jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych).

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU (AMORTIZED COST)

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) wycenia się według zamortyzowanego kosztu, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Wartość początkową składnika aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu korygują wszelkie prowizje i opłaty mające wpływ na jego efektywny zwrot i stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej tego aktywa (prowizje i opłaty zaistniałe w związku z realizacją czynności wykonywanych przez Bank, a prowadzących do powstania aktywów). Prowizje i opłaty mające wpływ na efektywny zwrot z aktywów, zaistniałe po dacie powstania aktywów finansowych powodują zmiany harmonogramów przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez te aktywa.

Wartość bieżącą tej kategorii aktywów ustala się przy użyciu efektywnej stopy procentowej, opisanej w ppkt f, służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktywo w danym okresie, korygując ją o przepływy finansowe oraz odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Nie podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu aktywa, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych niezbędnych dla obliczenia efektywnej stopy procentowej. Aktywa te wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również odsetki od należności, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Prowizje i opłaty związane z powstaniem lub decydujące o cechach finansowych tych aktywów podlegają obowiązkowi rozliczenia w czasie w okresie życia aktywa metodą liniową i są zaliczane do przychodów odsetkowych albo prowizyjnych.

Metoda liniowego rozliczania w czasie określonych prowizji i opłat polega na systematycznym odnoszeniu ich do wyniku finansowego, proporcjonalnie do upływającego czasu w okresie życia produktu. Systematyczne rozliczanie określonych prowizji i opłat odbywa się w okresach miesięcznych.

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE (FAIR VALUE THROUGH OTHER COMPREHENSIVE INCOME)

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) jest wyceniany do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (zdany test SPPI).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wycenia się do wartości godziwej z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Skutki zmiany wartości godziwej tych aktywów finansowych do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania, odnosi się do innych dochodów całkowitych, z wyjątkiem przychodów odsetkowych, zysku lub straty z tytułu odpisu na oczekiwane straty kredytowe oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych, które ujmuje się w wyniku finansowym. Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji inne dochody całkowite do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania.

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (FAIR VALUE THROUGH PROFIT AND LOSS)

Jeśli aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów kwalifikacji do wyceny według zamortyzowanego kosztu albo do wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, są one klasyfikowane jako aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Dodatkowo, w momencie początkowego ujęcia, można nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) jeśli w ten sposób eliminuje się lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (niedopasowanie księgowo). Opcja ta dostępna jest dla instrumentów dłużnych zarówno w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, jak i „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

W skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym Banku prezentacja aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest następująca:

- 1) przeznaczone do obrotu - składniki aktywów finansowych które:
  - nabyto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie,
  - w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub
  - są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi),
- 2) aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - aktywa finansowe dla których test charakterystyki przepływów pieniężnych nie został zdany (niezależnie od modelu biznesowego) lub aktywa finansowe zaklasyfikowane do modelu rezydualnego,
- 3) aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się w wyniku finansowym.

INSTRUMENTY KAPITAŁOWE

Inwestycje w instrumenty kapitałowe wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. W momencie początkowego ujęcia można dokonać nieodwołalnego wyboru dotyczącego ujmowania w innych dochodach całkowitych późniejszych zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy, który nie jest przeznaczony do obrotu ani nie jest warunkową zapłatą ujętą przez Bank w ramach połączenia jednostek zgodnie z MSSF 3 (opcja wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite). W przypadku wykorzystania opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w wyniku finansowym ujmuje się wyłącznie dywidendy wynikające z tej inwestycji. Zyski lub straty z wyceny ujęte w innych dochodach całkowitych nie podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat.

W przypadku inwestycji kapitałowych Bank nie skorzystał z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

b) ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Reklasyfikacja aktywów finansowych następuje jedynie w przypadku zmiany modelu biznesowego odnoszącego się do aktywa lub grupy aktywów wynikającego z rozpoczęcia lub zakończenia istotnej części działalności. Zmiany takie mają charakter incydentalny. Zmiana klasyfikacji jest ujmowana prospektywnie, tj. bez zmiany ujętych dotychczas skutków wyceny do wartości godziwej we wcześniejszych okresach, odpisów czy naliczonych odsetek.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- 1) zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- 2) tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- 3) przeniesienia aktywów finansowych między obszarami działalności stosującymi różne modele biznesowe.

Nie dokonuje się przeklasyfikowania żadnych zobowiązań finansowych.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z zamortyzowanego kosztu do kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wartość godziwą tego składnika aktywów staje się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych, a wartością godziwą ujmuje się w rachunku wyników.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat do zamortyzowanego kosztu, wartość godziwa tego składnika aktywów staje się na dzień przeklasyfikowania jego nową wartością bilansową brutto. Efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii zamortyzowanego kosztu do kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne dochody całkowite, wartość godziwą tego składnika aktywów wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych, a wartością godziwą ujmuje się w innych dochodach całkowitych. Efektywna stopa procentowa oraz oczekiwane straty kredytowe nie są korygowane w wyniku tego przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do kategorii zamortyzowanego kosztu, składnik ten zostaje przeklasyfikowany w jego wartości godziwej na dzień przeklasyfikowania. Skumulowane zyski lub straty ujęte wcześniej w innych całkowitych dochodach zostają usunięte z pozycji kapitału własnego i skorygowane w oparciu o wartość godziwą składnika aktywów finansowych na dzień przeklasyfikowania. W związku z tym składnik aktywów finansowych wycenia się na dzień przeklasyfikowania tak, jak gdyby zawsze był wyceniany według zamortyzowanego kosztu. Korekta ta dotyczy innych dochodów całkowitych i nie ma wpływu na wynik finansowy, stąd nie jest korektą wynikającą z przeklasyfikowania zgodnie z MSR 1. Efektywna stopa procentowa oraz oczekiwane straty kredytowe nie są korygowane w wyniku tego przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat do kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, składnik ten dalej jest wyceniany w wartości godziwej. Efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, składnik ten dalej jest wyceniany w wartości godziwej. Skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitału własnego do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania zgodnie z MSR 1 na dzień przeklasyfikowania.

c) ZMIANA SZACUNKU KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH - MODYFIKACJE

Modyfikacja rozumiana jako zmiana przepływów kontraktowych składnika aktywów finansowych na podstawie aneksu do umowy może być istotna lub nieistotna. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzą do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych („**MODYFIKACJA NIEISTOTNA**”) dokonuje się ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w wyniku finansowym. Korekta wartości bilansowej aktywa finansowego z tytułu modyfikacji podlega rozliczeniu w czasie w wynik odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub udzielonych składników aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach (np. dla zysku lub straty z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej), według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej. Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

W pewnych okolicznościach renegotjacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych („**MODYFIKACJA ISTOTNA**”). Następuje ujęcie nowego aktywa w wartości godziwej oraz kalkulacja nowej efektywnej stopy procentowej zastosowanej do nowego aktywa. W przypadku, gdy charakterystyka zmodyfikowanego nowego aktywa finansowego (po zawarciu aneksu) odpowiada warunkom rynkowym, wartość bilansowa tego aktywa finansowego stanowi wartość godziwą.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów ilościowych oraz jakościowych.

Przyjęte **KRYTERIA JAKOŚCIOWE** są następujące:

- Przewalutowanie,
- Zmiana dłużnika, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika,
- Wprowadzenie do umowy cechy umownej powodującej naruszenie testu charakterystyk przepływów pieniężnych (testu SPPI) lub usunięcie tej cechy,
- Zwiększenie zaangażowania wobec dłużnika obejmującego kwotę niespłaconego kapitału i udzielonych zobowiązań pozabilansowych powyżej 10%.

Wystąpienie przynajmniej jednego z tych kryteriów skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej.

Przyjęte **KRYTERIUM ILOŚCIOWE** stanowi test 10% polegający na analizie zmiany warunków umownych składnika aktywów finansowych skutkującej powstaniem różnicy między wartością przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionego aktywa finansowego zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową a wartością analogicznych przyszłych przepływów wynikających z pierwotnego składnika aktywa finansowego zdyskontowanych tą samą stopą procentową.

Wystąpienie kryterium ilościowego (różnicy) powyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną, natomiast wystąpienie kryterium ilościowego co najwyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za nieistotną.

Kryterium ilościowe nie ma zastosowania dla kredytów podlegających procesowi restrukturyzacji (tzn. występuje tylko modyfikacja nieistotna).

d) WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)

MSSF 9 wyodrębnia nową kategorię aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (dalej „POCI” - ang. *purchased or originated credit-impaired asset*).

Aktywa POCI dotyczą aktywów finansowych o charakterze dłużnym, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, tj. kredytów oraz dłużnych papierów wartościowych. Ujęcie początkowe tych aktywów następuje w wartości netto (tj. bez odpisów aktualizujących) odpowiadającej wartości godziwej. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego cyklu życia aktywa. Skorygowaną o ryzyko kredytowe efektywną stopę procentową liczy się poprzez uwzględnienie przyszłych przepływów pieniężnych skorygowanych o efekt ryzyka kredytowego rozpoznawanego w całym okresie życia aktywa. Zmiana szacunków w zakresie przyszłych odzysków w kolejnych okresach sprawozdawczych odnoszona jest jako strata lub zysk z tytułu utraty wartości.

e) WYCENA GWARANCJI FINANSOWYCH

Gwarancje finansowe są ujmowane według wartości godziwej. W kolejnych okresach, na dzień bilansowy gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z dwóch:

- kwocie odpisu na oczekiwane straty kredytowe, lub
- kwocie rozpoznanej w momencie początkowym prowizji, amortyzowanej w czasie zgodnie z MSSF 15.

f) PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK

Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego w danym okresie przez składnik aktywów finansowych od jego wartości bilansowej brutto za wyjątkiem:

- 1) nabytych lub udzielonych składników aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (patrz ppkt d). W odniesieniu do tych składników aktywów stosuje się efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych (wartości bilansowej netto) od momentu początkowego ujęcia (aktywa POCI).
- 2) składników aktywów finansowych niebędących nabytymi lub udzielonymi składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. W przypadku tych składników aktywów finansowych stosuje się pierwotną efektywną stopę procentową (z momentu rozpoznania przesłanki utraty wartości) do ustalenia wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych (wartości bilansowej netto) w późniejszych okresach sprawozdawczych.

g) OSZACOWANIE WPŁYWU – KLASYFIKACJA I WYCENA

Na 1 stycznia 2018 roku zmiana klasyfikacji wyceny dla aktywów finansowych dotyczyła:

- bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego w kwocie 4 199 milionów PLN, których portfel zgodnie z MSR 39 wyceniany był do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zgodnie z MSSF 9 portfel bonów pieniężnych z uwagi na zastosowanie modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” wyceniany jest do wartości godziwej przez inne dochody całkowite;
- portfele kredytów, dla których z uwagi na występowanie komponentu dźwigni finansowej (formuła oprocentowania oparta o mnożnik powyżej 1) w formule oprocentowania test SPPI nie został spełniony: kredyty inwestycyjne ARiMR, kredyty obrotowe, kredyty studenckie, preferencyjny kredyt mieszkaniowy kłęski żywiolowe - dopłaty BGK, kredyty na cele mieszkaniowe – kredyty Alicja, wybrane kredyty udzielone JST. Brak spełnienia testu SPPI pomimo modelu biznesowego „utrzymanie dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” powoduje konieczność zmiany kategorii wyceny dla tych portfeli kredytów w kwocie 1 070 milionów PLN ze zamortyzowanego kosztu do kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat;
- dla wybranych transz nabytych przez Bank obligacji korporacyjnych (jeden podmiot) pomimo zastosowania modelu biznesowego „utrzymywanie dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” z uwagi na brak spełnienia testu SPPI zastosowanie miała wycena do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Łączna wartość reklasyfikowanych portfeli wyniosła 137 milionów PLN;

- dłużnych papierów wartościowych korporacyjnych i komunalnych dotychczas prezentowanych w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” i wycenianych według zamortyzowanego kosztu do pozycji papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu (reklasyfikacja bez wpływu na wycenę) w kwocie 4 368 milionów PLN.

W przypadku inwestycji kapitałowych Bank nie skorzystał z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

Wdrożenie MSSF 9 począwszy od 1 stycznia 2018 roku nie wpłynęło na klasyfikację i wycenę zobowiązań finansowych Banku.

Dodatkowo Bank zastosował prospektywnie sposób ujmowania modyfikacji przepływów pieniężnych aktywów finansowych w Banku, które są odnoszone do wyniku finansowego jednorazowo w momencie przeprowadzenia modyfikacji, a zmiana wyceny bilansowej jest kalkulowana przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej. Do 31 grudnia 2017 roku wpływ modyfikacji był rozkładany w czasie metodą efektywnej stopy procentowej przez pozostały okres życia produktu.

Na moment pierwszego zastosowania MSSF 9, tj. 1 stycznia 2018 roku Bank rozpoznał jako aktywa POCI przejęte w wyniku fuzji i połączeń zaangażowania z utratą wartości (fuzja z Nordea Bank Polska i SKOK „Wesoła” w Mysłowicach) oraz zaangażowania spełniające kryteria POCI w stosunku do podmiotów korporacyjnych o wartości bilansowej netto 572 miliony PLN.

4.2 UTRATA WARTOŚCI

W obszarze utraty wartości Bank stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat obejmujących:

- dłużne instrumenty finansowe obejmujące zaangażowania o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,
- należności leasingowe,
- zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Zgodnie z MSSF 9 dla inwestycji kapitałowych nie są rozpoznawane oczekiwane straty kredytowe.

Utrata wartości jest mierzona jako 12 miesięczne albo dożywotnie oczekiwane straty kredytowe z aktywa. Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego, czy od momentu początkowego ujęcia aktywa nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego. Ze względu na to kryterium aktywa finansowe alokowane są do 4 faz (ang. *stage*):

Faza 1 (aktywa, których ryzyko kredytowe nie wzrosło istotnie od dnia początkowego ujęcia)

12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe

Faza 2 (istotny wzrost ryzyka kredytowego)

Faza 3 (kredyty zagrożone utratą wartości)

Faza 4 (kredyty z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia (tzw. POCI))

dożywotnie oczekiwane straty kredytowe

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego, dla ekspozycji hipotecznych oraz pozostałych ekspozycji detalicznych Bank stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w określonym miesiącu liczonym od momentu uruchomienia ekspozycji. Dzięki temu możliwe jest odwzorowanie charakterystycznego dla ekspozycji wobec osób fizycznych zróżnicowania jakości kredytowej w czasie życia ekspozycji. Bank identyfikuje przesłankę istotnego wzrostu ryzyka dla danej ekspozycji w oparciu o porównanie krzywych prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie trwania ekspozycji na datę początkowego ujęcia oraz na datę raportową.

Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części oryginalnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, które odpowiadają okresowi począwszy od daty raportowej do zapadalności

ekspozycji. Porównanie opiera się na wartościach średniego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w horyzoncie życia kredytu w analizowanym okresie korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

W celu oceny znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego dla klientów instytucjonalnych Bank stosuje model oparty na łańcuchach Markowa. Kalkulacja krzywej maksymalnego akceptowalnego pogorszenia się jakości kredytu w czasie, które nie jest identyfikowane jako istotny wzrost ryzyka kredytowego odbywa się na podstawie prawdopodobieństw niewykonania zobowiązania oszacowanych na podstawie migracji klientów pomiędzy poszczególnymi klasami ratingowymi oraz scoringowymi.

W celu identyfikacji pozostałych przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje pełną dostępną informację jakościową i ilościową, w tym:

- działania restrukturyzacyjne wprowadzające dla dłużnika udogodnienia wymuszone jego trudną sytuacją finansową (ang. forbearance),
- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 30 dni,
- zidentyfikowane sygnały wczesnego ostrzegania w ramach procesu monitoringu świadczące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego,
- istotne podwyższenie wskaźnika LTV,
- ocenę analityka w ramach procesu analizy zindywidualizowanej,
- kwarantanna w Fazie 2 ekspozycji, dla których w ciągu minionych 3 miesięcy ustała przesłanka utraty wartości.

Przesłanką utraty wartości ekspozycji kredytowej jest, w szczególności:

- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej lub klasy ryzyka wskazującej na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- wnioskowanie o ogłoszenie upadłości dłużnika, postawienie go w stan likwidacji lub wszczęcie wobec niego postępowania egzekucyjnego.

Strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD), przy czym każdy z powyższych parametrów ma postać wektora o wymiarze liczby miesięcy pokrywających horyzont szacowania straty kredytowej. W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Fazy 1 Bank stosuje maksymalnie 12-miesięczny horyzont szacowania straty oczekiwanej. W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Fazy 2, 3 lub 4 oczekiwaną stratę szacuje się w horyzoncie do daty zapadalności ekspozycji bądź jej odnowienia. W odniesieniu do ekspozycji detalicznych bez harmonogramu spłat Bank horyzont ten wyznacza w oparciu o dane behawioralne na podstawie historycznych obserwacji. Strata oczekiwana zarówno w całym okresie trwania ekspozycji, jak i w okresie 12 miesięcy jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach zdyskontowanych efektywną stopą procentową. W celu wyznaczenia wartości aktywa na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Bank koryguje parametr określający wielkość ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

W obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych uwzględnia się szacunki dotyczące przyszłych warunków makroekonomicznych. W zakresie analizy portfelowej, wpływ scenariuszy makroekonomicznych jest uwzględniany w wysokości poszczególnych parametrów ryzyka. Metodyka kalkulacji parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej wykorzystuje się trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie własnych prognoz – bazowy oraz dwa scenariusze alternatywne. Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje wskaźnik dynamiki PKB, stopę bezrobocia, stopę WIBOR 3M, stopę Libor CHF 3M, kurs CHF/PLN, indeks cen nieruchomości oraz stopę referencyjną NBP. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ważoną prawdopodobieństwem scenariuszy ze strat oczekiwanych odpowiadających poszczególnym scenariuszom. Bank zapewnia zgodność scenariuszy makroekonomicznych stosowanych na potrzeby kalkulacji parametrów ryzyka ze scenariuszami makroekonomicznymi wykorzystywanymi w procesach budżetowania ryzyka kredytowego.

W przypadku identyfikacji przesłanki utraty wartości ekspozycji znaczących indywidualnie, oczekiwaną stratę kredytową z ekspozycji ustala się metodą zindywidualizowaną, jako różnicę pomiędzy jej wartością bilansową brutto (w przypadku pozabilansowej ekspozycji kredytowej - wartością jej równoważnika bilansowego), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych, ustalonych z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy i zarządzania ekspozycją kredytową, ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji.

Zindywidualizowaną metodę pomiaru oczekiwanej straty stosuje się także w odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących niespełniających przesłanek utraty wartości, w przypadku których zastosowanie w tych obliczeniach parametrów portfelowych byłoby ze względu na specyfikę sprawy nieuzasadnione.

Zarówno proces oceny istotnego wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej realizowany jest w trybie miesięcznym na poziomie indywidualnej ekspozycji. Wykorzystuje się w nim dedykowane środowisko obliczeniowe umożliwiające dystrybucję wyników do jednostek wewnętrznych Banku.

OSZACOWANIE WPŁYWU – UTRATA WARTOŚCI

Bank oszacował, że z tytułu wdrożenia MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku łączny wpływ korekt z tytułu utraty wartości na kapitały własne (niepodzielony wynik finansowy) wyniósł 851 milionów PLN (po uwzględnieniu podatku 690 milionów PLN).

4.3 RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ

MSSF 9 zwiększa zakres pozycji, które można wyznaczać jako pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe.

W związku z niezakończonymi jeszcze pracami nad zmianą standardu w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu portfelowym (ang. *macro hedge*), istnieje możliwość wyboru w zakresie stosowania przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń: można albo nadal stosować przepisy MSR 39 albo stosować nowy standard MSSF 9 z wyłączeniem z zakresu zabezpieczeń portfelowych wartości godziwej odnoszących się do ryzyka stopy procentowej.

Po ukończeniu analizy ryzyk i korzyści związanych z przyjęciem rozwiązań dotyczących rachunkowości zabezpieczeń wprowadzonych przez MSSF 9 Bank zdecydował o dalszym stosowaniu MSR 39 w zakresie przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń i kontynuacji relacji zabezpieczających.

4.4 UJAWNIA I DANE PORÓWNAWCZE

W ocenie Banku zastosowanie MSSF 9 wymaga istotnej zmiany sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących obszaru instrumentów finansowych, w szczególności w pierwszym roku jego zastosowania, kiedy wymagane są szerokie informacje dotyczące bilansu otwarcia i dokonanych przekształceń. Bank skorzystał z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Różnice w wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikające z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte jako element niepodzielonego wyniku finansowego w kapitałach własnych na 1 stycznia 2018 roku.

4.5 WPŁYW MSSF 9 NA FUNDUSZE WŁASNE I MIERNIKI ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Wpływ MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej wynika z następujących czynników:

- zmiany klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych odniesionej na 1 stycznia 2018 roku do pozycji niepodzielony wynik finansowy i inne dochody całkowite stanowiącej element funduszy własnych na datę 1 stycznia 2018 roku (wpływ korekt z tytułu wyceny do wartości godziwej kredytów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat),
- zmiany modelu utraty wartości na 1 stycznia 2018 roku, której efekt również odniesiony jest do niepodzielonego wyniku finansowego i uwzględniony w funduszach własnych,

- zmian wartości aktywów z tytułu podatku odroczonego (korekta wartości aktywów z tytułu podatku odroczonego w korespondencji z pozycją niepodzielonego wyniku finansowego). Wartość aktywa z tytułu podatku odroczonego uwzględniana jest w kalkulacji ekspozycji na ryzyko zgodnie z wymogami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (dalej „rozporządzenie CRR” lub „CRR”) (tj. przypisanie wagi ryzyka 250% lub pomniejszenie funduszy własnych). Aktywa są standardowo traktowane jako aktywa oparte na przyszej rentowności i wynikające z różnic przejściowych.

Wpływ MSSF 9 w zakresie zmiany modelu utraty wartości na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej reguluje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2017/2395 z 12 grudnia 2017 roku zmieniające rozporządzenie CRR w odniesieniu do rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne oraz dotyczących traktowania jako duże ekspozycje niektórych ekspozycji wobec podmiotów sektora publicznego denominowanych w walutach innych niż waluty krajowe państw członkowskich. Zgodnie z tą regulacją banki mogą stosować przepisy przejściowe w zakresie funduszy własnych i powiększać kapitał podstawowy Tier I związany z wdrożeniem nowego modelu utraty wartości w okresie kolejnych 5 lat od daty 1 stycznia 2018 roku, przy czym współczynnik korygujący będzie malał z okresu na okres.

Bank zdecydował się na pełne zastosowanie przepisów przejściowych i rozłożenie w czasie wpływu korekt z tytułu wdrożenia MSSF 9 na fundusze własne i mierniki adekwatności kapitałowej.

Jednocześnie zgodnie z wyżej wymienionym Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady z 12 grudnia 2017 roku Bank w przypadku stosowania przepisów przejściowych jest dodatkowo zobowiązany do ujawniania wartości wyznaczonych przy założeniu braku ich stosowania (wartość funduszy własnych, wartość kapitału podstawowego Tier I, wartość kapitału Tier I, łączny współczynnik kapitałowy, współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I, współczynnik dźwigni).

W wyniku dostosowania obliczeń regulacyjnych wymogów kapitałowych, które uwzględniają rozwiązania przejściowe dotyczące złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku, fundusze własne Banku wyliczane dla potrzeb adekwatności kapitałowej wzrosły o 10 milionów PLN, przy czym w wyniku korekt z tytułu utraty wartości wynikających z wdrożenia MSSF 9 nastąpił spadek funduszy o 38 milionów PLN a na skutek korekt dotyczących zmian klasyfikacji i wyceny o 22 miliony PLN. Równocześnie fundusze własne Banku wzrosły o 70 milionów PLN w związku z zakończeniem okresu przejściowego określonego rozporządzeniem CRR w zakresie usuwania z funduszy własnych mającej zastosowanie wartości procentowej niezrealizowanych zysków na papierach wycenianych do wartości godziwej (na 31 grudnia 2017 roku usuwane było 20% tych zysków).

Bez uwzględnienia rozwiązań przejściowych wartość funduszy własnych Banku spadłaby o 642 miliony PLN, z czego na skutek korekt z tytułu utraty wartości spadłaby o 690 milionów PLN oraz z tytułu korekt dotyczących zmian klasyfikacji i wyceny o 22 miliony PLN, przy równoczesnym wzroście o 70 milionów PLN wynikającym z zakończenia okresu przejściowego wskazanego w rozporządzeniu CRR.

Przełożyło się to na obniżenie łącznego współczynnika kapitałowego Banku o 7 punktów bazowych. W przypadku niezastosowania rozwiązań przejściowych związanych z MSSF 9 i uwzględnienia pełnego wpływu wdrożenia MSSF 9 łączny współczynnik kapitałowy obniżyłby się o 37 punktów bazowych.

Zaprezentowany wpływ korekt z tytułu wdrożenia MSSF 9 na adekwatność kapitałową zgodnie z naszą najlepszą wiedzą jest najlepszym szacunkiem na moment publikacji niniejszego skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego.

4.6 KLASYFIKACJA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH ZGODNIE Z MSSF 9 I MSR 39

Poniższe tabele przedstawiają uzgodnienie pomiędzy pozycjami sprawozdania z sytuacji finansowej oraz kategoriami aktywów i zobowiązań finansowych według MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku i według MSR 39 na 31 grudnia 2017 roku:

AKTYWA FINANSOWE 01.01.2018 roku KLASYFIKACJA WEDŁUG MSSF 9	Przeznaczone do obrotu	Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	-	-	17 765	17 765
Należności od banków	-	-	-	8 767	8 767
Instrumenty pochodne zabezpieczające	-	1 104	-	-	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 701	-	-	-	1 701
Papiery wartościowe	472	2 886	45 602	5 990	54 950
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	1 070	8 235	172 358	181 663
Inne aktywa finansowe	-	-	-	1 748	1 748
RAZEM aktywa finansowe	2 173	5 060	53 837	206 628	267 698

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 01.01.2018 roku KLASYFIKACJA WEDŁUG MSSF 9	Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem wartość bilansowa
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	6	6
Zobowiązania wobec banków	-	4 299	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	204	-	204
Pozostałe instrumenty pochodne	2 537	-	2 537
Zobowiązania wobec klientów	-	222 524	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	5 204	5 204
Zobowiązania podporządkowane	-	1 720	1 720
Pozostałe zobowiązania finansowe	-	3 812	3 812
RAZEM zobowiązania finansowe	2 741	237 565	240 306

AKTYWA FINANSOWE 31.12.2017 roku KLASYFIKACJA WEDŁUG MSR 39	przeznaczone do obrotu	wyznaczone do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	utrzymywane do terminu zapadalności	pożyczki i należności	dostępne do sprzedaży	Razem wartość bilansowa
Kasa, środki w Banku Centralnym	-	-	-	17 765	-	17 765
Należności od banków	-	-	-	8 769	-	8 769
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	-	-	-	8 769	-	8 769
Instrumenty pochodne zabezpieczające	-	1 104	-	-	-	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 701	-	-	-	-	1 701
Papiery wartościowe	472	6 409	1 622	-	42 009	50 512
- przeznaczone do obrotu	472	-	-	-	-	472
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	6 409	-	-	-	6 409
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	-	-	-	42 009	42 009
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	-	-	1 622	-	-	1 622
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	-	-	-	186 892	-	186 892
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu	-	-	-	186 892	-	186 892
Inne aktywa finansowe	-	-	-	1 748	-	1 748
RAZEM aktywa finansowe	2 173	7 513	1 622	215 174	42 009	268 491

ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE 31.12.2017 roku KLASYFIKACJA WEDŁUG MSR 39	Wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem wartość bilansowa
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	-	6	6
Zobowiązania wobec banków	-	4 299	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	204	-	204
Pozostałe instrumenty pochodne	2 537	-	2 537
Zobowiązania wobec klientów	-	222 524	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	-	5 204	5 204
Zobowiązania podporządkowane	-	1 720	1 720
Pozostałe zobowiązania finansowe	-	3 812	3 812
RAZEM zobowiązania finansowe	2 741	237 565	240 306

4.7 KLASYFIKACJA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH ZGODNIE Z MSSF NA MOMENT POCZĄTKOWEGO ZASTOSOWANIA MSSF9

Poniższa tabela przedstawia kategorie wyceny instrumentów finansowych zgodnie z MSR 39 oraz nowe kategorie wyceny zgodnie z MSSF 9 dla aktywów i zobowiązań finansowych Banku z uwzględnieniem zmiany wyceny i odpisów z tytułu utraty wartości utworzonych zgodnie z MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku.

01.01.2018 roku	Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Wartość bilansowa zgodnie z MSR 39	Nowa klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Nowa wartość bilansowa zgodnie z MSSF 9
Aktywa finansowe				
Kasa, środki w Banku Centralnym	pożyczki i należności	17 765	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	17 765
Należności od banków	pożyczki i należności	8 769	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 767
Instrumenty pochodne zabezpieczające	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 104	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (wycena obowiązkowa)	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	przeznaczone do obrotu	1 701	przeznaczone do obrotu	1 701
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	przeznaczone do obrotu	472	przeznaczone do obrotu	472
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - instrumenty dłużne	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 409	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4 199
			nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 210
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	dostępne do sprzedaży	41 560	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	41 403
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	dostępne do sprzedaży		nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	137
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	dostępne do sprzedaży ¹	449	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	539
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności - instrumenty dłużne	utrzymywane do terminu zapadalności	1 622	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 622
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	pożyczki i należności	182 524	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	172 358
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	pożyczki i należności		nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 070
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	pożyczki i należności		wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	8 235
Kredyty i pożyczki udzielone klientom - instrumenty dłużne	pożyczki i należności	4 368		
Papiery wartościowe - instrumenty dłużne			wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4 368
Inne aktywa finansowe	pożyczki i należności	1 748	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 748
RAZEM aktywa finansowe		268 491	-	267 698

¹ Zgodnie z MSR 39 część wyżej wymienionego portfela, jako instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku, podlegała po początkowym ujęciu wycenie według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

Obligacje korporacyjne i komunalne, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek, na 31 grudnia 2017 roku były prezentowane w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz są klasyfikowane do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, są kwalifikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentowane w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

01.01.2018 roku	Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Wartość bilansowa zgodnie z MSR 39	Nowa klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Nowa wartość bilansowa zgodnie z MSSF 9
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6
Zobowiązania wobec banków	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4 299	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4 299
Instrumenty pochodne zabezpieczające	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	204	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	204
Pozostałe instrumenty pochodne	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 537	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2 537
Zobowiązania wobec klientów	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	222 524	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	222 524
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 204	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 204
Zobowiązania podporządkowane	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 720	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1 720
Pozostałe zobowiązania finansowe	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3 812	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3 812
RAZEM zobowiązania finansowe		240 306		240 306

4.8 UJAWNIEŃ DOTYCZĄCE UZGODNIENIA SALDA REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE ZGODNIE Z MSR 39 I MSR 37 DO BILANSU OTWARCIA ODPISÓW KALKULOWANYCH ZGODNIE Z MSSF 9

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie rezerw na zobowiązania pozabilansowe kalkulowane zgodnie z MSR 37 na 31 grudnia 2017 roku do bilansu otwarcia salda oczekiwanych strat kredytowych określonych zgodnie z zapisami MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku.

REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	MSR 37 wartość bilansowa 31.12.2017	Klasyfikacja	Utrata wartości	MSSF 9 wartość bilansowa 01.01.2018
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	86		86	155
Rezerwy na instrumenty, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)			46	102
Rezerwy na instrumenty, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)			5	18
Rezerwy na instrumenty zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)			35	35

5. MSSF 15 PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI

Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 15 „Przychody z umów z klientami” został zatwierdzony do stosowania we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej w dniu 22 września 2016 roku i ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku.

MSSF 15 odnosi się do przychodów z tytułu prowizji i opłat oraz innych rodzajów wynagrodzeń generowanych przez instytucje finansowe, związanych np. z obsługą kredytów, zarządzaniem aktywami czy działalnością powierniczą, które nie są objęte zakresem Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 „Instrumenty finansowe” (MSSF 9).

Zgodnie z powyższym standardem Bank ujmuje przychody w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie ona uprawniona w zamian za te dobra lub usługi. Stosując niniejszy standard, Bank uwzględnia warunki umowy oraz wszystkie istotne fakty i okoliczności.

MSSF 15 wprowadza 5-stopniowy model ujmowania przychodów, na który składa się:

ETAP I: IDENTYFIKACJA UMOWY Z KLIENTEM

W ramach tego etapu następuje identyfikacja umów z klientami poprzez analizę spełnienia wszystkich następujących kryteriów:

1. strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków,
2. Bank jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane,
3. Bank jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane,
4. umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych), oraz
5. jest prawdopodobne, że Bank otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi. Oceniając, czy otrzymanie kwoty wynagrodzenia jest prawdopodobne, Bank uwzględnia zdolność i zamiar zapłaty kwoty wynagrodzenia przez klienta w odpowiednim terminie, z uwzględnieniem wszelkich upustów cenowych.

ETAP II: IDENTYFIKACJA ODRĘBNYCH ZOBOWIĄZAŃ DO WYKONANIA ŚWIADCZENIA

Zobowiązanie do wykonania świadczenia to przyrzeczenie (domniemane lub sprecyzowane) do przekazania klientowi dóbr lub usług, które identyfikowane są w momencie zawarcia umowy na bazie warunków umownych, jak również wynikające ze zwyczajowych praktyk handlowych. Bank w momencie zawarcia umowy dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta:

1. dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub
2. grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

Dobro lub usługa przyrzeczona klientowi są odrębne, jeżeli są spełnione oba poniższe warunki:

1. klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne (tj. dobro lub usługa mogą być odrębne) oraz
2. zobowiązanie jednostki do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie (tj. dobro lub usługa są odrębne w ramach samej umowy).

Bank identyfikuje opcje zakupu dodatkowych dóbr lub usług dla klienta (punkty lojalnościowe) jako odrębne zobowiązania do wykonania świadczeń, jeżeli dają one klientowi istotne prawa (prawo materialne, którego klient nie uzyskałby, jeżeli nie zawarłby przedmiotowej umowy).

W przypadku gdy w procesie dostarczania wybranych usług dla klienta zaangażowany jest podmiot trzeci, Bank dokonuje oceny, czy występuje w roli agenta, czy zleceniodawcy, biorąc pod uwagę przede wszystkim możliwość kontrolowania danej usługi przed jej przekazaniem klientowi (zasada kontroli).

ETAP III: USTALENIE CENY TRANSAKCYJNEJ

Bank na moment zawarcia umowy ustala cenę transakcyjną odrębnego dobra lub odrębnej usługi będącej przedmiotem każdego zobowiązania do wykonania świadczenia, uwzględniając warunki umowy oraz stosowane zwyczajowe praktyki handlowe.

Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które zgodnie z oczekiwaniem Banku będzie przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich.

Przy ustalaniu ceny transakcyjnej uwzględniane są następujące komponenty: wynagrodzenie zmienne, wartość pieniądza w czasie, wynagrodzenie niegotówkowe oraz wynagrodzenie płatne klientowi. W zakresie wynagrodzenia zmiennego (np. rabaty od organizacji płatniczych) Bank oszacowuje kwotę wynagrodzenia, do którego będzie uprawniony w zamian za przekazanie przyrzeczonych usług.

ETAP IV: PRZYPISANIE CENY TRANSAKCYJNEJ DO POSZCZEGÓLNYCH ZOBOWIĄZAŃ DO WYKONANIA ŚWIADCZENIA

Bank przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem Banku – przysługuje w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi. Bank przypisuje ceny transakcyjne na podstawie modelu względnej wartości godziwej.

ETAP V: UJĘCIE PRZYCHODU W MOMENCIE REALIZACJI ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCEGO Z UMOWY

Bank ujmuje przychody w momencie spełnienia (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzonego dobra lub usługi klientowi. Dobro zostaje przekazane, a usługa wykonana w momencie uzyskania przez klienta kontroli.

Do przychodów prowizyjnych zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Bank za wykonanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z powstaniem kredytów, pożyczek i innych należności, a także rozliczane liniowo opłaty za świadczenie usług przez Bank. Do przychodów prowizyjnych zalicza się także opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, otrzymane od udzielonych kredytów i pożyczek o nieustalonych harmonogramach przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej. Metoda liniowa dla tego typu usług zapewnia rzetelny obraz przekazania dóbr i usług.

Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia Bank ustala w momencie zawarcia umowy, czy będzie spełniać zobowiązanie do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu czy też spełni je w określonym momencie.

Bank zastosował MSSF 15 od 1 stycznia 2018 roku. Bank przeanalizował główne rodzaje umów, w odniesieniu do których otrzymuje wynagrodzenie, ujmowane w kategorii prowizji i opłat oraz pozostałych przychodów operacyjnych. Analiza objęła zarówno umowy z klientami w zakresie produktów bankowych, w odniesieniu do których Bank uzyskuje opłaty i prowizje niebędące częścią efektywnej stopy procentowej, umowy z zakresu bancassurance, umowy dotyczące usług dystrybucji i zarządzania funduszami inwestycyjnymi, umowy gwarantowania emisji obligacji, umowy z międzynarodowymi organizacjami płatniczymi, jak również umowy z zakresu gospodarki własnej Banku.

Bank nie zidentyfikował umów, w przypadku których wdrożenie MSSF 15 miałyby istotny wpływ na sprawozdanie finansowe. Bank wybrał metodę retrospektywną uproszczoną na potrzeby pierwszego zastosowania MSSF 15.

6. OBJAŚNIENIE RÓŻNIC MIĘDZY WCZEŃNIEJ PUBLIKOWANYMI SPRAWOZDANIAMI A NINIEJSZYM SPRAWOZDANIEM FINANSOWYM

Poza zmianami wynikającymi z wdrożenia MSSF 9 Bank dokonał następujących zmian w ujęciu i prezentacji.

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2017 dane przed przekształceniem	wydzielenie do odrębnej pozycji otrzymanych kredytów i pożyczek	31.12.2017 przekształcone
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:			
Zobowiązania wobec ludności	150 537	-	150 537
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	86 612	-	86 612
Depozyty terminowe	63 719	-	63 719
Pozostałe zobowiązania	206	-	206
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	60 578	(7 882)	52 696
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	39 719	-	39 719
Depozyty terminowe	11 992	-	11 992
Otrzymane kredyty i pożyczki	7 882	(7 882)	-
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	48	-	48
Pozostałe zobowiązania	937	-	937
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 409	-	11 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 555	-	9 555
Depozyty terminowe	1 820	-	1 820
Pozostałe zobowiązania	34	-	34
Otrzymane kredyty i pożyczki	-	7 882	7 882
Razem	222 524	-	222 524

Rezerwy	31.12.2017 dane przed przekształceniem	Reklasyfikacja	31.12.2017 przekształcone
Rezerwa na nierozstrzygnięte sprawy sporne	18	-	18
Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	45	14	59
Restrukturyzacja	-	21	21
Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	86	-	86
Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	61	(35)	26
Razem	210	-	210

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017 przed przekształceniem	Reklasyfikacja	Zmiana ujęcia wyniku z tytułu rezerw na sprawy sporne	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(745)	748	(3)	-
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-	(721)	-	(721)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-	(27)	-	(27)
Pozostałe przychody operacyjne	58	-	3	61
Razem	(687)	-	-	(687)

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	II kwartał	Reklasyfikacja	II kwartał
	okres od 01.04.2017 do 30.06.2017 przed przekształceniem		okres od 01.04.2017 do 30.06.2017 przekształcone
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(373)		373
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	-		(364)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	-		(9)
Razem	(373)		-

7. POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ BANK

MSSF 16 LEASING

Standard został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Nowy standard zastąpi obecnie obowiązujący MSR 17 Leasing.

MSSF 16 wprowadza nowe zasady ujmowania leasingu. Główną zmianą jest wyeliminowanie klasyfikacji leasingu na leasing operacyjny i leasing finansowy, a zamiast tego wprowadzenie jednego modelu księgowego leasingu. Stosując jeden model leasingobiorca jest zobowiązany rozpoznać aktywa będące przedmiotem leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz odpowiadające im zobowiązania, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych do 12 miesięcy oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów. Leasingobiorca jest również zobowiązany rozpoznać koszty amortyzacji aktywa będącego przedmiotem leasingu oddzielnie od kosztów odsetek z tytułu zobowiązania leasingowego w rachunku wyników.

Aktualne ujęcie księgowie przez leasingodawcę pozostanie w znacznej mierze niezmienione przez MSSF 16. Oznacza to, że leasingodawca kontynuuje klasyfikację leasingów jako leasing operacyjny lub leasing finansowy oraz ich ujęcie księgowie jako dwa oddzielne typy leasingu.

Bank uważa, że zastosowanie nowego standardu będzie miało wpływ na ujmowanie, prezentację, wycenę oraz ujawnienia aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego oraz odpowiadających im zobowiązań w sprawozdaniu finansowym Banku jako leasingobiorcy.

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

Zmiany do MSR 12 dotyczą wyjaśnienia sposobu wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Zmiany do MSSF 10 oraz MSR 28 dotyczą sprzedaży lub wniesienia aktywów przez inwestora do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Bank nie oczekuje, że wpływ zmian do MSR 12, MSR 28 i MSSF 10 będzie istotny.

Zmiany do MSR 40 oraz poprawki do MSSF 2014-2016 (MSSF 1, MSR 28) nie będą miały wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

8. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018			II kwartał 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	37	-	-	37	46
instrumentów pochodnych zabezpieczających dłużnych papierów wartościowych ¹	-	-	125	125	95
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	2 026	58	5	2 089	2 043
Razem	2 109	315	149	2 573	2 510
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	66	3	-	69	60

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018			2 kwartały 2017 roku	
	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Przychody z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
kredytów i innych należności udzielonych bankom	77	-	-	77	96
instrumentów pochodnych zabezpieczających dłużnych papierów wartościowych ¹	-	-	247	247	176
kredytów i pożyczek udzielonych klientom ¹	3 969	134	11	4 114	4 022
Razem	4 136	652	296	5 084	4 924
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z utratą wartości	128	6	1	135	117

¹ w pozycji „dłużne papiery wartościowe” oraz „kredyty i pożyczki udzielone klientom” ujmowany jest wynik na modyfikacji nieistotnej

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018			II kwartał 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek)	(8)	-	-	(8)	(6)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(75)	-	-	(75)	(97)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek)	(364)	-	-	(364)	(391)
dłużnych papierów wartościowych	-	(13)	(5)	(18)	(24)
emisji papierów wartościowych	(6)	-	-	(6)	(4)
zobowiązań podporządkowanych	(22)	-	-	(22)	(15)
Razem	(475)	(13)	(5)	(493)	(537)

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK OD:	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018			2 kwartały 2017 roku	
	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	Koszty o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Razem	Razem
zobowiązań wobec banków (z wyłączeniem kredytów i pożyczek)	(16)	-	-	(16)	(10)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(146)	-	-	(146)	(181)
zobowiązań wobec klientów (z wyłączeniem kredytów i pożyczek)	(728)	-	-	(728)	(775)
dłużnych papierów wartościowych	-	(23)	(10)	(33)	(49)
emisji papierów wartościowych	(18)	-	-	(18)	(8)
zobowiązań podporządkowanych	(39)	-	-	(39)	(34)
Razem	(947)	(23)	(10)	(980)	(1 057)

9. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
kart płatniczych i kredytowych	307	579	268	514
obsługi rachunków bankowych	201	404	211	424
udzielonych kredytów i pożyczek	161	309	165	322
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	50	102	95	180
operacji kasowych	20	42	22	44
obsługi masowych operacji zagranicznych	25	50	25	50
działalności maklerskiej	43	96	54	102
oferowania produktów ubezpieczeniowych	41	73	27	46
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	1	1	2	3
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	3	7	4	8
zleceń klientów	11	22	10	21
usług powierniczych	1	3	2	3
innych	15	31	16	36
Razem	879	1 719	901	1 753

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT OD:	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
działalności kartowej	(179)	(329)	(150)	(280)
provizji poniesionych na rzecz podmiotów zewnętrznych za sprzedaż produktów	(22)	(40)	(22)	(44)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(11)	(22)	(10)	(21)
usług rozliczeniowych	(5)	(15)	(7)	(17)
provizji za usługi operacyjne banków	(3)	(6)	(5)	(9)
wysyłki SMS	(7)	(13)	(5)	(10)
opłat poniesionych przez Dom Maklerski	(5)	(10)	(5)	(11)
innych	(27)	(54)	(23)	(45)
Razem	(259)	(489)	(227)	(437)

10. PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
od emitentów niepowiązanych z Bankiem z tytułu:				
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	11	11	11	11
instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu obowiązkowo wycenianych do wartości godziwej	-	-	1	1
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	11	11		
od jednostek zależnych, wspólnych przedsięwzięć i stowarzyszonych, w tym od:			10	10
PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA	130	140	113	113
CEUP eService Sp. z o.o.	64	64	60	60
PKO BP BANKOWY PTE SA	3	13	3	3
PKO BP Finat Sp. z o.o.	8	8	5	5
PKO Leasing SA	44	44	45	45
	11	11	-	-
Razem	141	151	124	124

11. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu	18	34
Instrumenty finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(11)	(7)
Rachunkowość zabezpieczeń (nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	(3)	(3)
	-	-
Razem	4	24

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Instrumenty dłużne	5	6
Instrumenty kapitałowe	(1)	(1)
Instrumenty pochodne (w tym nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych)	(3)	(3)
Razem	1	2

12. WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela inwestycyjnych papierów wartościowych.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK NA INWESTYCYJNYCH PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Dłużne papiery wartościowe		1 (1)
Razem		1 (1)

13. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych oraz z wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych (FX forward, FX swap, CIRS oraz opcje walutowe). W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których pozycją zabezpieczającą są kontrakty CIRS.

Odписy z tytułu utraty wartości kredytów, pożyczek i innych należności wyrażonych w walutach obcych, które są tworzone w złotych, podlegają aktualizacji wraz ze zmianą wartości wyceny aktywów walutowych, na które są tworzone. Efekt tej aktualizacji ujmowany jest w wyniku z pozycji wymiany.

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Wynik z pozycji wymiany, w tym:				
nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w wyniku z pozycji wymiany				
Razem				

14. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (w tym z tytułu sprzedaży i modyfikacji istotnej) prezentuje się w podziale na kategorie instrumentów finansowych:

- wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

INFORMACJE FINANSOWE

ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite				
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu				
Razem				

15. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Dłużne papiery wartościowe		3		7
dostępne do sprzedaży			(4)	(11)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1	4		
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	3		
Należności od banków	(1)	(1)		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	(323)	(635)	(350)	(693)
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(1)	(5)		
mieszaniowe	(1)	(5)		
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	(322)	(630)	(350)	(693)
mieszaniowe	9	(45)	(42)	(115)
gospodarcze	(188)	(343)	(180)	(332)
konsumpcyjne	(143)	(242)	(128)	(246)
Inne aktywa finansowe	-	-	-	(4)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	(10)	(4)	(10)	(13)
Razem	(331)	(633)	(364)	(721)

SKUMULOWANE ODPISY NA STRATY KREDYTOWE ORAZ ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI (STAN)	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
Należności od banków	3		2
Kapitałowe papiery wartościowe			
Dłużne papiery wartościowe	37		43
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (nota 27)	8 203		10 051
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	159		155
Inne aktywa finansowe	99		99
Razem	8 501		10 350

16. WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

WYNIK Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	(11)	(11)	(1)	(3)
Rzeczowe aktywa trwale	-	-	(1)	(1)
Wartości niematerialne	(10)	(10)	-	-
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	-	-	-	(15)
Inne aktywa niefinansowe	(4)	(8)	(7)	(8)
Razem	(25)	(29)	(9)	(27)

SKUMULOWANE ODPISY NA AKTYWA NIEFINANSOWE	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	-		262
Rzeczowe aktywa trwale	29		29
Wartości niematerialne	25		15
Inwestycje w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	849		849
Inne aktywa niefinansowe	108		108
Razem	1 011		1 263

17. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia		6	12	12	16
Przychody uboczne		7	13	7	13
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne		1	4	1	2
Rozwiązanie rezerwy na sprawy sporne		-	-	-	3
Inne ¹		26	62	17	27
Razem		40	91	37	61

¹ w pozycji „Inne” w I półroczu 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca zwrotu kary nałożonej przez UOKiK.

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	
Straty na sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia		(3)	(6)	(1)	(11)
Koszty przekazanych darowizn		-	(19)	(4)	(13)
Koszty uboczne		(4)	(8)	(4)	(9)
Utworzenie rezerwy na potencjalny zwrot klientom prowizji i opłat ¹		(62)	(62)	-	-
Utworzenie rezerwy na przyszłe płatności		(5)	(5)	-	-
Utworzenie rezerwy na sprawy sporne ²		(22)	(25)	-	-
Inne		(8)	(17)	(10)	(13)
Razem		(104)	(142)	(19)	(46)

¹ Szczegółowy opis dotyczący utworzonej rezerwy został zamieszczony w notce 47 „Sprawy sporne”

² W pozycji „Utworzone rezerwy na sprawy sporne” w I półroczu 2018 roku została ujęta kwota 21 milionów PLN dotycząca kary nałożonej przez UOKiK

18. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Świadczenia pracownicze ¹	(680)	(1 345)	(664)	(1 316)
Koszty rzeczowe, w tym:	(326)	(623)	(300)	(584)
informatyczne	(62)	(126)	(66)	(132)
Amortyzacja	(167)	(342)	(181)	(363)
rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	(66)	(132)	(70)	(142)
informatyczne	(25)	(51)	(26)	(52)
wartości niematerialne, w tym:	(101)	(210)	(111)	(221)
informatyczne	(99)	(205)	(109)	(215)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) w tym:	(65)	(293)	(49)	(305)
na fundusz przymusowej restrukturyzacji ²	-	(162)	-	(209)
na fundusz gwarancyjny banków	(65)	(131)	(49)	(96)
Podatki i opłaty	(15)	(48)	(19)	(36)
Razem	(1 253)	(2 651)	(1 213)	(2 604)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w I półroczu 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak kosztów w I półroczu 2017 roku).

² Pozycja „Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny – na fundusz przymusowej restrukturyzacji” w I półroczu 2018 roku obejmuje składkę PKO Banku Polskiego SA w kwocie 162 miliony PLN (w I półroczu 2017 roku w kwocie 209 milionów PLN).

Zgodnie z interpretacją KIMSF 21 Opłaty publiczne, opłaty ponoszone przez bank na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie zajścia zdarzenia obligującego.

Począwszy od 2017 roku banki wnoszą składki na fundusz gwarancyjny banków (kwartalnie) i fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (raz do roku). W przypadku składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków obowiązek wniesienia składki powstaje z dniem 1 stycznia danego roku, stąd jej wartość ujęta została w kosztach I kwartału.

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE ¹	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Wynagrodzenia, w tym:	(562)	(1 115)	(553)	(1 092)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(12)	(17)	(11)	(24)
Ubezpieczenia, w tym:	(99)	(193)	(94)	(192)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(80)	(165)	(77)	(163)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(19)	(37)	(17)	(32)
Razem	(680)	(1 345)	(664)	(1 316)

¹ W pozycji „Świadczenia pracownicze” w I półroczu 2018 roku ujęte zostały koszty dotyczące restrukturyzacji w kwocie 36 milionów PLN (brak kosztów w I półroczu 2017 roku).

19. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych, która objęła m.in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu ponad 4 miliardy PLN, w przypadku banków wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(216)	(431)	(223)	(450)
Razem	(216)	(431)	(223)	(450)

20. PODATEK DOCHODOWY

	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Bieżące obciążenie podatkowe	(325)	(593)	(263)	(476)
Odroczony podatek dochodowy z tytułu różnic przejściowych	69	58	18	2
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(256)	(535)	(245)	(474)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych z tytułu różnic przejściowych	13	(33)	(40)	(89)
Razem	(243)	(568)	(285)	(563)

	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	1 152	2 045	1 086	1 725
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(219)	(389)	(206)	(328)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(32)	(143)	(63)	(173)
utworzenie odpisu aktualizującego wartość inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia niestanowiącego kosztów uzyskania przychodów	-	-	-	(3)
odpisy aktualizujące ekspozycje kredytowe i papiery wartościowe niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	(27)	(38)	(10)	(17)
składka i wpłaty na BFG	(11)	(55)	(9)	(58)
podatek od instytucji finansowych	(41)	(82)	(41)	(85)
pozostałe różnice trwałe	20	3	(3)	(10)
przychody z tytułu dywidend	27	29	24	24
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie i darowizny	(5)	(3)	1	3
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	(256)	(535)	(245)	(474)
Efektywna stopa podatkowa	22,2%	26,2%	22,6%	27,5%

REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO	31.12.2017	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (wynik niepodzielony)	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	WPŁYW KOREKTY NA BILANS OTWARCIA Z TYTUŁU WDROŻENIA MSSF 9 (inne dochody całkowite)	INNE DOCHODY CAŁKOWITE	30.06.2018
Odsetki naliczone od należności (kredytów) ¹	217	471	(422)	-	-	266
Odsetki skapitalizowane od kredytów mieszkaniowych w sytuacji normalnej	106	-	(15)	-	-	91
Odsetki od papierów wartościowych	61	-	1	-	-	62
Wycena papierów wartościowych	7	33	24	(19)	30	75
Różnica pomiędzy wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	326	-	(13)	-	-	313
Przychód do opodatkowania z tytułu rozwiązania odpisu IBNR stanowiącego w przyszłości koszty uzyskania przychodów w związku z wdrożeniem MSSF 9	-	-	78	-	-	78
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	717	504	(347)	(19)	30	885
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROZCZONEGO						
Odsetki naliczone od zobowiązań	109	-	(20)	-	-	89
Wycena pochodnych instrumentów finansowych	138	-	(9)	-	6	135
Rezerwa na świadczenia pracownicze	87	-	(4)	-	-	83
Odpisy na straty kredytowe ¹	655	629	(263)	-	-	1 021
Wycena kredytów do wartości godziwej	-	-	1	19	(9)	11
Prowizje do rozliczenia w czasie metodą liniową i ESP	621	-	42	-	-	663
Rezerwa na koszty do poniesienia	29	-	(2)	-	-	27
Pozostała wartość ujemnych różnic przejściowych	35	-	(34)	-	-	1
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego	1 674	629	(289)	19	(3)	2 030
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	957	125	58	38	(33)	1 145

¹ Zmniejszenie w okresie aktywa z tytułu odpisów na straty kredytowe oraz rezerwy z tytułu odsetek naliczonych od należności (kredytów) dotyczy m.in. częściowego spisania odsetek w kwocie 2 356 milionów PLN.

Systemy podatkowe krajów, w których Bank ma siedzibę lub oddziały, podlegają częstym zmianom legislacyjnym, m.in. w związku z działaniami służącymi uszczelnieniu systemu podatkowego na poziomie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Ponadto, rozumienie niektórych przepisów prawa podatkowego, z uwagi na ich niejednoznaczny charakter, może skutkować w praktyce indywidualnymi, niejednorodnymi interpretacjami organów podatkowych, różniącymi się od interpretacji dokonywanej przez podatników, a spory w tym zakresie mogą być rozstrzygane wyłącznie w drodze orzecznictwa krajowych lub europejskich sądów.

W związku z powyższym nie można wykluczyć, iż organy podatkowe zastosują interpretację przepisów prawa podatkowego odmienną od zaimplementowanej w praktyce przez Bank mogącą wywierać znaczący, niekorzystny wpływ na jego działalność i sytuację finansową, pomimo systematycznie podejmowanych przez niego różnorodnych, dopuszczalnych prawem działań na rzecz zminimalizowania tego ryzyka.

21. ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ

ZYSK NA AKCJĘ	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych		896	1 510	841	1 251
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w mln)		1 250	1 250	1 250	1 250
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)		0,72	1,21	0,67	1,00

Zarówno w okresie sześciu miesięcy zakończonym 30 czerwca 2018 roku, jak i w okresie sześciu miesięcy zakończonym 30 czerwca 2017 roku nie występowały instrumenty rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

22. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	30.06.2018	31.12.2017
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	3 822	11 171
Gotówka	4 627	4 629
Lokaty w Banku Centralnym	1 450	1 965
Razem	9 899	17 765

23. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	8 305	8 769	8 769
Lokaty w bankach	3 641	3 724	3 724
Należność od PKO Banku Hipotecznego SA z tytułu sprzedaży przez Bank kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	2 206	2 498	2 498
Rachunki bieżące	1 011	1 041	1 041
Udzielone kredyty i pożyczki	1 447	1 506	1 506
Razem brutto	8 305	8 769	8 769
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/ Odpis z tytułu utraty wartości	(3)	(2)	-
Razem netto	8 302	8 767	8 769
Razem	8 302	8 767	8 769

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe zostały szerzej opisane dla I półrocza 2018 roku w nocie 28 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 29 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

Całość salda należności od banków na 1 stycznia 2018 roku oraz 30 czerwca 2018 roku była klasyfikowana do Fazy 1. W okresie zakończonym 30 czerwca 2018 roku brak było transferów pomiędzy fazami dotyczących należności od banków.

24. INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Bank podjął decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosował standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń.

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ BANK

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczoną zastosował rozwiązania MSR 39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku - październik 2026 roku

POZYCJE ZABEZPIEZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	1 770	83	417	-
		float PLN	6 355			

STRATEGIA 2	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKЦИИ IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIEZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów w PLN indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – grudzień 2021 roku

POZYCJA ZABEZPIEZANA 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
Kredyty w PLN	IRS PLN	PLN	4 655	41	-	(1)

STRATEGIA 3	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W CHF O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI IRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w CHF o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych z wykorzystaniem transakcji IRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów w CHF indeksowanych do stopy zmiennej LIBOR CHF 3M
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – listopad 2021 roku

POZYCJA ZABEZPIECZANA 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
Kredyty w CHF	IRS CHF	CHF	400	-	2

STRATEGIA 4	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW W WALUTACH WYMIENIALNYCH O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH I RYZYKA KURSOWEGO ORAZ ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ZOBOWIĄZANIA FINANSOWEGO O STAŁYM OPROCENTOWANIU W WALUCIE WYMIENIALNEJ, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych kredytów w walutach wymiennalnych o zmiennym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych i ryzyka kursowego oraz eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu w walucie wymiennalnej, wynikającej z ryzyka kursowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę USD lub EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu w USD lub EUR
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku - wrzesień 2022 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w USD	CIRS CHF/USD	float CHF	818	124	-
		fixed USD	875		
Kredyty w CHF oraz zobowiązanie finansowe w EUR	CIRS CHF/EUR	float CHF	826	170	-
		fixed EUR	748		

STRATEGIA 5	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUTACH WYMIENIALNYCH INNYCH NIŻ CHF ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCYI CIRS
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty denominowane w walutach wymiennalnych innych niż CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych, oraz zmian kursu walutowego z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – marzec 2021 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS EUR/PLN	float EUR	125	1	2	-
		float PLN	545			

STRATEGIA 6	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH: IRS ORAZ CIRS-EP
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennalnej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: IRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie EURIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w EUR i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – luty 2024 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
Kredyty w EUR oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	524	-	3	(1)
		float PLN	2 262			
	IRS EUR	EUR	524	-	19	(2)

STRATEGIA 7

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ LOKAT NEGOCJOWANYCH W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymiennej oraz lokat negocjowanych w PLN, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYSKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIECZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel krótkoterminowych lokat negocjowanych, łącznie z ich odnawianiem w przyszłości (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia). Bank desygnując pozycję zabezpieczaną zastosował rozwiązania MSR 39 WS 99C w wersji przyjętej przez Unię Europejską
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – styczeń 2023 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	
			Aktywa	Zobowiązania		
Kredyty w CHF oraz lokaty negocjowane w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	500	-	52	-
		float PLN	2 131			
	CIRS CHF/EUR	float CHF	535	186	-	-
		fixed EUR	500			

STRATEGIA 8 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCI CIRS

OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty w CHF o zmiennym oprocentowaniu oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych w CHF i PLN, oraz zmian kursu walutowego CHF/PLN z wykorzystaniem transakcji CIRS w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty o LIBOR 3M CHF, a otrzymuje kupon oparty o WIBOR 3M od kwoty nominalnej zdefiniowanej odpowiednio w CHF oraz PLN
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku - lipiec 2023 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH		WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
		float CHF	float PLN	Aktywa	Zobowiązania	
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS CHF/PLN	float CHF	float PLN	225	29	-
				872		-

STRATEGIA 9 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH W WALUCIE WYMIENIALNEJ ORAZ PRODUKTÓW BANKOWYCH REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA W PLN, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH ORAZ RYZYKA KURSOWEGO, Z WYKORZYSTANIEM DWÓCH INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH: CIRS ORAZ CIRS-EP

OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne denominowane w walucie wymienialnej oraz produktów bankowych regularnego oszczędzania w PLN o zmiennym oprocentowaniu, z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem dwóch instrumentów zabezpieczających: CIRS oraz CIRS-EP, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIEZAJĄCY	transakcje CIRS-EP (Cross-Currency Interest Rate Swap – Extension Period) z przedłużoną zapadalnością, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie w EUR, a otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej WIBOR 3M od kwoty nominalnej, na którą został zawarty oraz transakcje CIRS, w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie LIBOR CHF 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie EUR od kwoty nominalnej, na którą został zawarty. W przypadku ogłoszenia upadłości przez podmiot bazowy (podmiot, którego upadłość jest w ramach transakcji monitorowana), następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS-EP na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji
POZYCJA ZABEZPIEZANA	portfel kredytów hipotecznych o zmiennym oprocentowaniu w CHF i portfel produktów bankowych regularnego oszczędzania o zmiennym oprocentowaniu w PLN
	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: lipiec 2018 roku – sierpień 2024 roku

POZYCJE ZABEZPIECZANE 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT
			Aktywa	Zobowiązania	
Kredyty w CHF oraz produkty regularnego oszczędzania w PLN	CIRS-EP EUR/PLN	fixed EUR	554	-	73
		float PLN	2 363		
	CIRS CHF/EUR	float CHF	640	20	1
		fixed EUR	554		

STRATEGIA 10

ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI WARTOŚCI GODZIWEJ KREDYTU W WALUCIE WYMIENIALNEJ O STAŁYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	eliminacja ryzyka zmienności wartości godziwej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu, wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych, w okresie objętym zabezpieczeniem
ZABEZPIECZANE RYZYKO	ryzyko stopy procentowej
INSTRUMENT ZABEZPIECZAJĄCY	transakcje IRS (Interest Rate Swap) w walucie wymiennej, w których Bank płaci kupon oparty na stałej stopie (rynkowa stopa IRS) i otrzymuje kupon oparty na zmiennej stopie referencyjnej bez dodatkowej marży
POZYCJA ZABEZPIECZANA	komponent ryzyka stopy procentowej kredytu w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu odpowiadający rynkowej stopie IRS

POZYCJA ZABEZPIECZANA 30.06.2018	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		KOREKTA WYCENY DO WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANEJ
			Aktywa	Zobowiązania	
Kredyt w EUR	IRS EUR	EUR	46	-	-

W I półroczu 2018 roku Bank nie wprowadził nowych strategii zabezpieczających. W 2017 roku Bank wprowadził strategię 7, 8 i 9 stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych, a także strategię 10 stanowiącą zabezpieczenie wartości godziwej. Opis wprowadzonych strategii znajduje się powyżej.

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚĆ BILANSOWA INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH	30.06.2018		31.12.2017		
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych		654	569	1 104	204
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej		41	21	90	35
IRS		41	21	90	35
Zabezpieczenie ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej		613	548	1 014	169
CIRS		613	548	1 014	169
Zabezpieczenie wartości godziwej		-	-	-	-
Zabezpieczenie ryzyka stopy procentowej		-	-	-	-
IRS		-	-	-	-
Razem		654	569	1 104	204

ZMIANA INNYCH DOCHODÓW CAŁKOWITYCH Z TYTUŁU ZABEZPIECZEŃ PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	II kwartał okres od 01.04.2018 do 30.06.2018	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2018 do 30.06.2018	II kwartał okres od 01.04.2017 do 30.06.2017	2 kwartały narastająco okres od 01.01.2017 do 30.06.2017	
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto		(150)	(91)	(86)	(109)
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie		(450)	(509)	130	895
Kwota przeniesiona z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:		482	482	(127)	(869)
- przychody odsetkowe		(125)	(247)	(95)	(176)
- wynik z pozycji wymiany		607	729	(32)	(693)
Inne dochody całkowite na koniec okresu brutto		(118)	(118)	(83)	(83)
Efekt podatkowy		22	22	15	15
Inne dochody całkowite na koniec okresu netto		(96)	(96)	(68)	(68)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto		32	(27)	3	26
Efekt podatkowy		(6)	6	(1)	(5)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto		26	(21)	2	21
Nieefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym kwota odniesiona na:		(8)	(9)	2	4
Wynik z pozycji wymiany		(5)	(6)	2	3
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej		(3)	(3)	-	1

25. POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE

POZOSTAŁE INSTRUMENTY POCHODNE - RODZAJ KONTRAKTU	30.06.2018		31.12.2017		
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania	
IRS		834	1 180	876	1 385
CIRS		171	196	77	61
FX Swap		308	99	161	380
Opcje		378	221	243	250
Commodity swap		103	102	129	128
FRA		2	1	1	1
Forward		179	333	206	324
Futures		7	8	7	8
Inne		1	2	1	-
Razem		1 983	2 142	1 701	2 537

26. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Bank od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje dłużne papiery wartościowe do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy:
  - instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu;
  - aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy;
  - aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu.
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite
- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Zasady klasyfikacji i wyceny dłużnych papierów wartościowych zostały opisane w nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

Bank nie skorzystał z opcji wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite w przypadku inwestycji kapitałowych i wycenia je do wartości godziwej przez wynik finansowy. W 2017 roku inwestycje te były klasyfikowane jako instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży albo jako instrumenty przeznaczone do obrotu. Instrumenty przeznaczone do obrotu co do zasady były wyceniane do wartości godziwej natomiast instrumenty dostępne do sprzedaży, dla których nie można było oszacować wartości godziwej były wyceniane według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Bank do 31 grudnia 2017 roku klasyfikował papiery wartościowe do następujących kategorii:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie został zawarty w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok.

INFORMACJE FINANSOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
przeznaczone do obrotu	1 172	472	472
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat			6 409
inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			42 009
inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności			1 622
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 700	2 886	
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	48 474	45 602	
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	6 315	5 990	
Razem	57 661	54 950	50 512

Obligacje korporacyjne i komunalne w kwocie 4 368 milionów PLN, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek, na 31 grudnia 2017 roku były prezentowane w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz są klasyfikowane do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, są kwalifikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentowane w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 30.06.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 148	1 374	48 474	6 315	57 311
bony pieniężne NBP	-	-	5 998	-	5 998
obligacje skarbowe PLN	756	1 183	33 481	1 819	37 239
obligacje skarbowe walutowe	229	-	-	-	229
obligacje komunalne PLN	16	-	4 967	2 431	7 414
obligacje komunalne walutowe	-	78	-	-	78
obligacje korporacyjne PLN	108	113	3 564	1 713	5 498
obligacje korporacyjne walutowe	2	-	464	352	818
hipoteczne listy zastawne	37	-	-	-	37
Kapitałowe papiery wartościowe	24	326	-	-	350
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	260	-	-	260
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	17	66	-	-	83
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	-	-	-	7
Razem	1 172	1 700	48 474	6 315	57 661

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

W kwietniu 2018 roku PKO Bank Polski SA zakończył negocjacje z Bankiem Gospodarstwa Krajowego SA dotyczące sprzedaży tytułów uczestnictwa w The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure (Fundusz Marguerite I) i podpisał umowę sprzedaży.

Wyżej wymienione zaangażowanie kapitałowe było wykazywane jako tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania i klasyfikowane na 31 grudnia 2017 roku jako inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz na 1 stycznia 2018 roku jako nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 01.01.2018	przeznaczone do obrotu	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	446	2 347	45 602	5 990	54 385
bony pieniężne NBP	-	-	4 199	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 134	32 095	1 622	35 002
obligacje skarbowe walutowe	138	893	-	-	1 031
obligacje komunalne PLN	23	106	4 921	2 513	7 563
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	94	137	3 910	1 730	5 871
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	477	125	603
hipoteczne listy zastawne	39	-	-	-	39
Kapitałowe papiery wartościowe	26	539	-	-	565
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	238	-	-	238
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	19	49	-	-	68
tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania/certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	252	-	-	259
Razem	472	2 886	45 602	5 990	54 950

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

PAPIERY WARTOŚCIOWE 31.12.2017	przeznaczone do obrotu	instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
Dłużne papiery wartościowe	446	6 409	41 560	1 622	50 037
bony pieniężne NBP	-	4 199	-	-	4 199
obligacje skarbowe PLN	151	1 134	32 095	1 622	35 002
obligacje skarbowe walutowe	138	893	-	-	1 031
obligacje komunalne PLN	23	106	4 928	-	5 057
obligacje komunalne walutowe	-	77	-	-	77
obligacje korporacyjne PLN	94	-	4 058	-	4 152
obligacje korporacyjne walutowe	1	-	479	-	480
hipoteczne listy zastawne	39	-	-	-	39
Kapitałowe papiery wartościowe	26	-	449	-	475
udziały i akcje w innych jednostkach – nienotowane na giełdach	-	-	148	-	148
udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	19	-	49	-	68
Tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania/Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	-	252	-	259
Razem	472	6 409	42 009	1 622	50 512

W pozycji obligacje skarbowe PLN i walutowe ujmowane są obligacje Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały opisane dla I półrocza 2018 roku w nocie 28 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla 2017 roku w nocie 29 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

Na 30 czerwca 2018 roku 459 milionów PLN papierów wartościowych było klasyfikowane do Fazy 3 (na 1 stycznia 2018 roku 458 milionów PLN). W okresie zakończonym 30 czerwca 2018 roku brak było transferów pomiędzy fazami dotyczących papierów wartościowych.

27. KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

• ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Bank począwszy od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje kredyty i pożyczki udzielone klientom do następujących kategorii:

- nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Zasady klasyfikacji i wyceny kredytów i pożyczek udzielonych klientom zostały opisane w nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

Bank dokonuje spisanie wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, jeżeli nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części (spisanie). Spisanie całkowite stanowi zdarzenie prowadzące do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów.

• ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie został ujęty w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok.

INFORMACJE FINANSOWE

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
	Wartość netto	Wartość netto	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	185 918	181 664	186 893
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	-	(1)	(1)
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	185 918	181 663	186 892

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	177 240	172 359	186 893
dłużne papiery wartościowe			4 368
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 690	8 235	
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	988	1 070	
Razem	185 918	181 664	186 893

Obligacje korporacyjne i komunalne, które zgodnie z MSR 39 spełniały definicję kredytów i pożyczek, na 31 grudnia 2017 roku były prezentowane w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. Po wejściu w życie MSSF 9, z uwagi na fakt, że papiery te spełniają kryterium testu SPPI oraz są klasyfikowane do modelu biznesowego „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”, są kwalifikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu i prezentowane w pozycji dedykowanej papierom wartościowym wycenianym według zamortyzowanego kosztu.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM 30.06.2018	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu			
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto ¹	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe ¹	Wartość netto
Kredyty		988	7 703	(13)	7 690	184 806	(8 190)	176 616
mieszkaniowe		31	7 703	(13)	7 690	84 862	(2 268)	82 594
gospodarcze		159	-	-	-	73 723	(4 144)	69 579
konsumpcyjne		798	-	-	-	26 221	(1 778)	24 443
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	-	-	-	624	-	624
Razem		988	7 703	(13)	7 690	185 430	(8 190)	177 240

¹ Na 30 czerwca 2018 roku Bank dokonał częściowego spisania odsetek umownych w kwocie 2 354 milionów PLN

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 01.01.2018	nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			wyceniane według zamortyzowanego kosztu			
		Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Wartość netto
Kredyty¹		1 070	8 243	(8)	8 235	181 500	(10 043)	171 457
mieszkaniowe		37	8 243	(8)	8 235	84 463	(2 960)	81 503
gospodarcze		182	-	-	-	71 723	(5 053)	66 670
konsumpcyjne		851	-	-	-	25 314	(2 030)	23 284
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży		-	-	-	-	902	-	902
Razem		1 070	8 243	(8)	8 235	182 402	(10 043)	172 359

¹ W pozycji „Kredyty” zaprezentowano wartość odsetek zastrzeżonych w kwocie 2 480 milionów PLN, w tym: dla kredytów gospodarczych w kwocie 1 208 milionów PLN, dla kredytów konsumpcyjnych w kwocie 466 milionów PLN oraz dla kredytów mieszkaniowych w kwocie 806 milionów PLN.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej) 31.12.2017	wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
	Wartość brutto	Odpis z tytułu utraty wartości	Wartość netto
Kredyty	188 783	(7 160)	181 623
mieszkaniowe	92 134	(1 925)	90 209
gospodarcze	70 719	(3 580)	67 139
konsumpcyjne	25 930	(1 655)	24 275
Dłużne papiery wartościowe	4 378	(10)	4 368
obligacje korporacyjne	1 859	(4)	1 855
obligacje komunalne	2 519	(6)	2 513
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	902
Razem	194 063	(7 170)	186 893

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.06.2018	01.01.2018 ¹	31.12.2017 ¹
bankowości hipotecznej	86 152	85 960	85 515
korporacyjne	60 220	58 164	61 597
bankowości detalicznej i prywatnej	27 019	26 165	25 930
małych i średnich przedsiębiorstw	20 106	20 524	20 119
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	902	902
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe/z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(8 203)	(10 051)	(7 170)
Razem	185 918	181 664	186 893

¹ bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu lub do wartości godziwej przez inne dochody całkowite zostały opisane dla I półrocza 2018 roku w nocie 28 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla 2017 roku w nocie 29 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39).”

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość bilansowa brutto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	7 602	70	30	-	-	1	-	7 703
kredyty	7 602	70	30	-	-	1	-	7 703
mieszkania	7 602	70	30	-	-	1	-	7 703
Razem	7 602	70	30	-	-	1	-	7 703
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	176 464	4 158	3 337	624	431	356	60	185 430
kredyty	175 840	4 158	3 337	624	431	356	60	184 806
mieszkania	82 261	976	1 184	145	245	33	18	84 862
gospodarcze	68 982	2 377	1 709	305	140	180	30	73 723
konsumpcyjne	24 597	805	444	174	46	143	12	26 221
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	-	-	-	-	-	-	624
Razem	176 464	4 158	3 337	624	431	356	60	185 430
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	248	-	-	-	-	-	-	248

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość odpisów							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	(5)	(7)	-	-	-	(1)	-	(13)
kredyty	(5)	(7)	-	-	-	(1)	-	(13)
mieszkania	(5)	(7)	-	-	-	(1)	-	(13)
Razem	(5)	(7)	-	-	-	(1)	-	(13)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	(7 329)	(315)	(30)	(260)	(110)	(146)	-	(8 190)
kredyty	(7 329)	(315)	(30)	(260)	(110)	(146)	-	(8 190)
mieszkania	(2 013)	(90)	(6)	(55)	(91)	(13)	-	(2 268)
gospodarcze	(3 812)	(120)	(18)	(117)	(11)	(66)	-	(4 144)
konsumpcyjne	(1 504)	(105)	(6)	(88)	(8)	(67)	-	(1 778)
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	(7 329)	(315)	(30)	(260)	(110)	(146)	-	(8 190)
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	(92)	-	-	-	-	-	-	(92)

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość bilansowa netto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:	7 597	63	30	-	-	-	-	7 690
kredyty	7 597	63	30	-	-	-	-	7 690
mieszkania	7 597	63	30	-	-	-	-	7 690
Razem	7 597	63	30	-	-	-	-	7 690
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:	169 135	3 843	3 307	364	321	210	60	177 240
kredyty	168 511	3 843	3 307	364	321	210	60	176 616
mieszkania	80 248	886	1 178	90	154	20	18	82 594
gospodarcze	65 170	2 257	1 691	188	129	114	30	69 579
konsumpcyjne	23 093	700	438	86	38	76	12	24 443
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	-	-	-	-	-	-	624
Razem	169 135	3 843	3 307	364	321	210	60	177 240
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	156	-	-	-	-	-	-	156

Przesunięcia pomiędzy fazami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości bilansowej brutto i odpisu na 30 czerwca 2018 roku. Dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom, które wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcia zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 30 czerwca 2018 roku.

28. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

SZACUNKI I OCENY – OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Odpis na oczekiwane straty kredytowe jest ujmowany w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze kredytowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości rezerw odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego w wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości – ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej – ujmowany w pozostałych dochodach całkowitych;
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat: nie rozpoznaje się odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Szczegółowy opis zmian w obszarze utraty wartości obowiązujących od 1 stycznia 2018 roku w związku z wdrożeniem MSSF 9 został ujęty w nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

W obszarze utraty wartości Bank stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji strat oczekiwanych. Sposób szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe opisano w nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

AKTYWA FINANSOWE

WEDŁUG MODELU WYCENY 30.06.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite¹										
papiery wartościowe	48 029	(14)	-	-	472	472	(13)	48 501	(27)	48 474
obligacje skarbowe	33 481	-	-	-	-	-	-	33 481	-	33 481
pozostałe	14 548	(14)	-	-	472	472	(13)	15 020	(27)	14 993
kredyty	7 586	(2)	115	(11)	2	2	-	7 703	(13)	7 690
mieszkania	7 586	(2)	115	(11)	2	2	-	7 703	(13)	7 690
Razem	55 615	(16)	115	(11)	474	474	(13)	56 204	(40)	56 164
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	472	472	(13)	472	(13)	459
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	8 305	(3)	-	-	-	-	-	8 305	(3)	8 302
papiery wartościowe	6 325	(10)	-	-	-	-	-	6 325	(10)	6 315
obligacje skarbowe	1 819	-	-	-	-	-	-	1 819	-	1 819
pozostałe	4 506	(10)	-	-	-	-	-	4 506	(10)	4 496
kredyty	162 201	(461)	11 763	(1 117)	11 466	10 676	(6 612)	185 430	(8 190)	177 240
mieszkania	77 725	(48)	4 560	(506)	2 577	2 510	(1 714)	84 862	(2 268)	82 594
gospodarcze	61 352	(281)	5 526	(365)	6 845	6 131	(3 498)	73 723	(4 144)	69 579
konsumpcyjne	22 500	(132)	1 677	(246)	2 044	2 035	(1 400)	26 221	(1 778)	24 443
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	-	-	-	-	-	-	624	-	624
inne aktywa finansowe	2 431	-	-	-	99	99	(99)	2 530	(99)	2 431
Razem	179 262	(474)	11 763	(1 117)	11 565	10 775	(6 711)	202 590	(8 302)	194 288
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	248	207	(92)	248	(92)	156
łącznie	234 877	(490)	11 878	(1 128)	12 039	11 249	(6 724)	258 794	(8 342)	250 452

¹ Dla instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wartość brutto zaprezentowano jako wartość godziwą powiększoną o odpis na oczekiwane straty kredytowe.

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 30.06.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
należności od banków	8 305	(3)	-	-	-	-	-	8 305	(3)	8 302
papiery wartościowe	54 354	(24)	-	-	472	472	(13)	54 826	(37)	54 789
obligacje skarbowe	35 300	-	-	-	-	-	-	35 300	-	35 300
pozostałe	19 054	(24)	-	-	472	472	(13)	19 526	(37)	19 489
kredyty	169 787	(463)	11 878	(1 128)	11 468	10 678	(6 612)	193 133	(8 203)	184 930
mieszkańciewe	85 311	(50)	4 675	(517)	2 579	2 512	(1 714)	92 565	(2 281)	90 284
gospodarcze	61 352	(281)	5 526	(365)	6 845	6 131	(3 498)	73 723	(4 144)	69 579
konsumpcyjne	22 500	(132)	1 677	(246)	2 044	2 035	(1 400)	26 221	(1 778)	24 443
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	-	-	-	-	-	-	624	-	624
inne aktywa finansowe	2 431	-	-	-	99	99	(99)	2 530	(99)	2 431
Razem	234 877	(490)	11 878	(1 128)	12 039	11 249	(6 724)	258 794	(8 342)	250 452
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	720	679	(105)	720	(105)	615

Udział ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości ¹	5,4%	5,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ²	76,9%	72,9%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	3,8%	4,1%

¹ Wskaźnik udziału ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite jako wartość brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości do wartości brutto razem kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite pomniejszonej na 01.01.2018 roku o wartość odsetek kontraktowych (niepracujących) objętych odpisem dla fazy 3.

² Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości został wyznaczony jako stosunek odpisów na oczekiwane straty kredytowe ogółem dla kredytów i papierów wartościowych z wyłączeniem obligacji skarbowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz kredytów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite pomniejszonych na 01.01.2018 roku o odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem dla fazy 3, do wartości brutto ekspozycji z tych portfeli z rozpoznaną utratą wartości.

WEDŁUG MODELU WYCENY 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)			Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
						w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem	w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości				
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite											
papiery wartościowe	45 161	(17)	-	-	473	2	473	(15)	45 634	(32)	45 602
obligacje skarbowe	32 095	-	-	-	-	-	-	-	32 095	-	32 095
pozostałe	13 066	(17)	-	-	473	2	473	(15)	13 539	(32)	13 507
kredyty	8 155	(3)	88	(5)	-	-	-	-	8 243	(8)	8 235
mieszaniowe	8 155	(3)	88	(5)	-	-	-	-	8 243	(8)	8 235
Razem	53 316	(20)	88	(5)	473	2	473	(15)	53 877	(40)	53 837
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	473	2	473	(15)	473	(15)	458
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu											
należności od banków	8 769	(2)	-	-	-	-	-	-	8 769	(2)	8 767
papiery wartościowe	6 001	(11)	-	-	-	-	-	-	6 001	(11)	5 990
obligacje skarbowe	1 622	-	-	-	-	-	-	-	1 622	-	1 622
pozostałe	4 379	(11)	-	-	-	-	-	-	4 379	(11)	4 368
kredyty	156 575	(450)	12 025	(987)	13 802	2 250	10 717	(8 606)	182 402	(10 043)	172 359
mieszaniowe	76 135	(46)	4 760	(415)	3 568	733	2 761	(2 499)	84 463	(2 960)	81 503
gospodarcze	58 199	(282)	5 660	(363)	7 864	1 153	5 962	(4 408)	71 723	(5 053)	66 670
konsumpcyjne	21 339	(122)	1 605	(209)	2 370	364	1 994	(1 699)	25 314	(2 030)	23 284
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
inne aktywa finansowe	1 748	-	-	-	99	-	99	(99)	1 847	(99)	1 748
Razem	173 093	(463)	12 025	(987)	13 901	2 250	10 816	(8 705)	199 019	(10 155)	188 864
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCl	-	-	-	-	221	-	192	(107)	221	(107)	114
łącznie	226 409	(483)	12 113	(992)	14 374	2 252	11 289	(8 720)	252 896	(10 195)	242 701

WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość brutto aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	w tym: odsetki kontraktowe (niepracujące) objęte odpisem		Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe	Razem wartość netto
						w tym: wartość brutto aktywów z rozpoznaną utratą wartości					
należności od banków	8 769	(2)	-	-	-	-	-	-	8 769	(2)	8 767
papiery wartościowe	51 162	(28)	-	-	473	2	473	(15)	51 635	(43)	51 592
obligacje skarbowe	33 717	-	-	-	-	-	-	-	33 717	-	33 717
pozostałe	17 445	(28)	-	-	473	2	473	(15)	17 918	(43)	17 875
kredyty	164 730	(453)	12 113	(992)	13 802	2 250	10 717	(8 606)	190 645	(10 051)	180 594
mieszkaniowe	84 290	(49)	4 848	(420)	3 568	733	2 761	(2 499)	92 706	(2 968)	89 738
gospodarcze	58 199	(282)	5 660	(363)	7 864	1 153	5 962	(4 408)	71 723	(5 053)	66 670
konsumpcyjne	21 339	(122)	1 605	(209)	2 370	364	1 994	(1 699)	25 314	(2 030)	23 284
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	-	-	-	902	-	902
inne aktywa finansowe	1 748	-	-	-	99	-	99	(99)	1 847	(99)	1 748
Razem	226 409	(483)	12 113	(992)	14 374	2 252	11 289	(8 720)	252 896	(10 195)	242 701
w tym: aktywa finansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	694	2	665	(122)	694	(122)	572

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG MODELU WYCENY	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z całkowitym spisaniem	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym spisaniem ²	Inne zmiany	Wartość na 30.06.2018
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	298	(298)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite											
papiery wartościowe	-	32	32	-	-	(4)	-	-	(2)	1	27
kredyty	-	8	8	-	-	5	-	-	-	-	13
mieszkaniowe	-	8	8	-	-	5	-	-	-	-	13
Razem	-	40	40	-	-	1	-	-	(2)	1	40
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu											
należności od banków	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	3
papiery wartościowe	-	11	11	1	-	(4)	-	-	-	2	10
kredyty	7 170	2 873	10 043	225	(68)	453	20	(520)	(2 354)	391	8 190
mieszkaniowe	1 925	1 035	2 960	27	(32)	50	-	(200)	(714)	177	2 268
gospodarcze	3 580	1 473	5 053	149	(20)	194	20	(147)	(1 252)	147	4 144
konsumpcyjne	1 655	375	2 030	49	(16)	209	-	(173)	(388)	67	1 778
papiery wartościowe	10	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	99	-	99	-	-	-	-	-	-	-	99
Razem	7 269	2 886	10 155	226	(68)	450	20	(520)	(2 354)	393	8 302
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	7 567	2 628	10 195	226	(68)	451	20	(520)	(2 356)	394	8 342

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPIŚÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG RODZAJU AKTYWA FINANSOWEGO	Wartość na 31.12.2017 roku	Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 ¹	Wartość na 01.01.2018 roku (zmieniony)	Zwiększenia w związku z utworzeniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z całkowitym spisaniem	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym spisaniem ²	Inne zmiany	Wartość na 30.06.2018
należności od banków	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	3
papiery wartościowe	298	(255)	43	1	-	(8)	-	-	(2)	3	37
kredyty	7 170	2 881	10 051	225	(68)	458	20	(520)	(2 354)	391	8 203
mieszkaniowe	1 925	1 043	2 968	27	(32)	55	-	(200)	(714)	177	2 281
gospodarcze	3 580	1 473	5 053	149	(20)	194	20	(147)	(1 252)	147	4 144
konsumpcyjne	1 655	375	2 030	49	(16)	209	-	(173)	(388)	67	1 778
papiery wartościowe	10	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne aktywa finansowe	99	-	99	-	-	-	-	-	-	-	99
Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów finansowych	7 567	2 628	10 195	226	(68)	451	20	(520)	(2 356)	394	8 342

¹ z tytułu rozpoznania utraty wartości kredytów w kwocie 759 milionów PLN, z tytułu uwzględnienia odsetek niepracujących ujętych w wartości bilansowej brutto w kwocie 2 480 milionów PLN, z tytułu zmniejszenia odpisów na skutek rozpoznania straty początkowej 346 milionów PLN dla aktywów POCI oraz z tytułu rozwiązania odpisów na papiery wartościowe w kwocie 265 miliony PLN.

² dotyczy odsetek podlegających częściowemu spisaniu w kwocie 2 356 milionów PLN.

AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA - POCl

Łączna wartość nabytych bądź udzielonych aktywów finansowych z utratą wartości na 30 czerwca 2018 roku wyniosła 615 milionów PLN (na 1 stycznia 2018 roku 572 miliony PLN).

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) - 30.06.2018 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	472	(13)	459
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	472	(13)	459
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	248	(92)	156
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	248	(92)	156
Razem	720	(105)	615

ZAKUPIONE/UDZIELONE AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) - 01.01.2018 ROKU	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Papiery wartościowe	473	(15)	458
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	473	(15)	458
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	221	(107)	114
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	221	(107)	114
Razem	694	(122)	572

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW DLA ZAKUPIONYCH/UDZIELONYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI ZE WZGLĘDU NA RYZYKO KREDYTOWE (POCl) W I PÓŁROCZU 2018 ROKU	Wartość na początek okresu	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku ze spisaniem	Inne korekty	Wartość na koniec okresu
Papiery wartościowe	15	-	-	(2)	-	13
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15	-	-	(2)	-	13
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	107	(1)	(10)	(9)	5	92
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	107	(1)	(10)	(9)	5	92
Razem	122	(1)	(10)	(11)	5	105

29. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH (DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39)

SZACUNKI I OCENY – OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie przedstawiony został w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok w nocy 27 „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” oraz w nocy 26 „Papiery wartościowe”.

INFORMACJE FINANSOWE – OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW - EKSPozYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 31.12.2017
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	8 769
Razem brutto/netto	8 769

PAPIERY WARTOŚCIOWE

INWESTYCYJNE DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY - EKSPozYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	Zaangażowanie 31.12.2017
z rozpoznaną utratą wartości, metoda zindywidualizowana	819
bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane	40 987
z ratingiem zewnętrznym	35 840
z ratingiem wewnętrznym	5 147
Razem brutto	41 806
Odpisy z tytułu utraty wartości	(246)
Razem netto	41 560

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (bez korekty z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej)	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
metoda zindywidualizowana, w tym:	4 793	(1 665)	3 128
ze stwierdzoną utratą wartości	3 757	(1 660)	2 097
bez stwierdzonej utraty wartości	1 036	(5)	1 031
metoda portfelowa	7 118	(4 880)	2 238
metoda grupowa (IBNR)	182 152	(625)	181 527
Razem	194 063	(7 170)	186 893

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM - EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	31.12.2017		
	Wartość brutto	Odpisy z tytułu utraty wartości	Wartość netto
z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	10 875	(6 540)	4 335
oceniane metodą zindywidualizowaną	3 757	(1 660)	2 097
bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	183 188	(630)	182 558
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 016	(5)	1 011
nieprzeterminowane	751	(4)	747
przeterminowane	265	(1)	264
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej/IBNR	182 172	(625)	181 547
nieprzeterminowane	179 574	(477)	179 097
przeterminowane	2 598	(148)	2 450
Razem	194 063	(7 170)	186 893

WSKAŹNIKI JAKOŚCI KREDYTOWEJ (W %)	31.12.2017
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości ¹	65,9%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto	4,3%

¹ Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisów z tytułu utraty wartości (zarówno dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości, jak i IBNR) oraz wartości ekspozycji brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom z rozpoznaną utratą wartości.

INNE AKTYWA FINANSOWE

INNE AKTYWA FINANSOWE	31.12.2017		
	nieprzeterminowane	przeterminowane	RAZEM
z rozpoznaną utratą wartości	-	98	98
bez rozpoznanej utraty wartości	1 739	10	1 749
Razem brutto	1 739	108	1 847
Odpisy z tytułu utraty wartości	-	(99)	(99)
Razem według wartości bilansowej (netto)	1 739	9	1 748

ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH - UZGODNIENIE RUCHU W I PÓŁROCZU 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Inne	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Dłużne papiery wartościowe	274	77	(66)	(42)	243	(11)
Kapitałowe papiery wartościowe	1	-	-	-	1	-
Razem	275	77	(66)	(42)	244	(11)

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM - UZGODNIENIE RUCHU W I PÓŁROCZU 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Spisania aktywów i rozliczenia	Inne, w tym z tytułu nabycia jednostek zależnych	Wartość na koniec okresu	Odzyski z ekspozycji spisanych	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
kredyty mieszkaniowe	2 144	410	(290)	(147)	(66)	2 051	5	(115)
kredyty gospodarcze	3 667	1 081	(732)	(240)	(53)	3 723	16	(333)
kredyty konsumpcyjne	1 432	651	(403)	(82)	(9)	1 589	2	(246)
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	69	1	-	-	-	70	-	(1)
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	8	-	(2)	-	-	6	-	2
Razem	7 320	2 143	(1 427)	(469)	(128)	7 439	23	(693)

30. AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY

AKTYWA TRWAŁE PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	30.06.2018	31.12.2017
Inwestycje w jednostki zależne	318	601
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o. o.	-	283
Qualia Development Sp. z o. o.	318	318
Grunty i budynki	17	20
Razem brutto	335	621
Odpisy z tytułu utraty wartości	-	(262)
Razem netto	335	359

Spadek salda aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w I półroczu 2018 roku wynikał ze sprzedaży udziałów w Finansowej Kompanii „Prywatne Inwestycje” Sp. z o. o. na rzecz Bankowego Towarzystwa Kapitałowego SA (szczegóły opisane zostały w notce 43).

Grupa Qualia Development Sp. z o. o. (według MSSF)	30.06.2018	31.12.2017
Aktywa obrotowe	399	398
Aktywa trwałe	1	-
Zobowiązania krótkoterminowe	28	28
Zobowiązania długoterminowe	1	1
	01.01- 30.06.2018	01.01- 30.06.2017
Przychody	25	145
Zysk (strata) z działalności kontynuowanej	1	54
Zysk (strata) z działalności zaniechanej (po opodatkowaniu)	-	1
Zysk (strata) za okres obrotowy	1	55
Pozostałe dochody całkowite	-	-
Całkowite dochody razem	1	55
Otrzymane dywidendy	-	-

31. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	30.06.2018	31.12.2017
Oprogramowanie	1 399	1 485
Wartość firmy	871	871
Relacje z klientami	20	24
Inne, w tym nakłady	211	242
Razem	2 501	2 622

WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy netto	30.06.2018	31.12.2017
Spółki Nordea Polska	863	863
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	8	8
Razem	871	871

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	30.06.2018	31.12.2017
Grunty i budynki	1 436	1 481
Maszyzny i urządzenia	361	375
Środki trwałe w budowie	75	128
Inne	193	186
Razem	2 065	2 170

32. INNE AKTYWA

INNE AKTYWA	30.06.2018	31.12.2017
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 525	1 136
Rozliczenie instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	320	284
Należności z tytułu rozliczeń gotówkowych	139	158
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi i sprzedaży jednostek uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	266	63
Należności z tytułu dywidend do otrzymania	61	-
Rozliczenia z tytułu sprzedaży waluty	1	2
Aktywa do zbycia	50	57
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	77	62
Należności od odbiorców	110	94
Pozostałe	84	66
Razem	2 633	1 922
w tym: inne aktywa finansowe	2 431	1 748

INNE AKTYWA - INNE AKTYWA FINANSOWE	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
w tym: inne aktywa finansowe	2 431	1 748	1 748

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla innych aktywów finansowych zostały szerzej opisane dla I półrocza 2018 roku w nocie 28 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla roku 2017 w nocie 29 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (dane porównawcze zgodnie z MSR 39)”.

33. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	30.06.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2 008	4 299
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	-	2 596
Depozyty banków	958	1 077
Rachunki bieżące	1 000	583
Inne depozyty z rynku pieniężnego	50	43
Razem	2 008	4 299

¹ Pozycja „Otrzymane kredyty i pożyczki” została zaprezentowana szczegółowo w nocie 35 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

34. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	30.06.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu	221 601	222 524
Zobowiązania wobec ludności	152 889	150 537
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	93 171	86 612
Depozyty terminowe	59 516	63 719
Pozostałe zobowiązania	202	206
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	49 428	52 696
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	34 299	39 719
Depozyty terminowe	14 303	11 992
Pozostałe zobowiązania	782	937
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	44	48
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	11 003	11 409
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	9 073	9 555
Depozyty terminowe	1 849	1 820
Pozostałe zobowiązania	81	34
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	8 281	7 882
Razem	221 601	222 524

¹ Pozycja „Otrzymane kredyty i pożyczki” została zaprezentowana szczegółowo w nocie 35 „Otrzymane kredyty i pożyczki”

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW WEDŁUG SEGMENTU KLIENTA	30.06.2018	31.12.2017
bankowości detalicznej i prywatnej	144 591	141 870
korporacyjne	45 417	49 140
małych i średnich przedsiębiorstw	23 268	23 584
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	44	48
Otrzymane kredyty i pożyczki ¹	8 281	7 882
Razem	221 601	222 524

35. OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI

OTRZYMANE KREDYTY I POŻYCZKI	30.06.2018	31.12.2017
Od banków	-	2 596
Nordea Bank AB	-	2 596
Od międzynarodowych instytucji finansowych	2 050	2 000
Europejski Bank Inwestycyjny	1 383	1 308
Bank Rozwoju Rady Europy	667	692
Od pozostałych podmiotów	6 231	5 882
PKO Finance AB	6 231	5 882
Razem	8 281	10 478

8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej i ostatecznej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na okres 7 lat, tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem zapadalności. W związku z dokonaną spłatą linii kredytowej, na podstawie odrębnej umowy nastąpi zwolnienie ustanowionego zabezpieczenia wierzytelności z tytułu portfela hipotecznego.

36. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	30.06.2018	31.12.2017
obligacje bankowe w tym:		
w PLN	5 442	5 204
w EUR - w przeliczeniu na PLN	646	645
w CHF - w przeliczeniu na PLN	3 286	3 132
Razem	5 442	5 204

INFORMACJA O EMISJI, WYKUPIE I SPŁACIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

DODATKOWE INFORMACJE	30.06.2018	30.06.2017
emisja dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	650	670
w walucie oryginalnej (EUR)	-	-
w walucie oryginalnej (CHF)	-	-
wykup dłużnych papierów wartościowych w okresie (wartość nominalna)		
w PLN	650	815
w walucie oryginalnej (EUR)	-	200

W I półroczu 2018 roku Bank wyemitował i wykupił papiery wartościowe na kwotę 650 milionów PLN. W 2017 roku Bank wyemitował obligacje bankowe o wartości nominalnej 1 320 milionów PLN oraz euroobligacje o wartości nominalnej 750 milionów EUR oraz euroobligacje o wartości nominalnej 400 milionów CHF przy jednoczesnym wykupie obligacji bankowych w EUR w wysokości 200 milionów EUR oraz obligacji bankowych w PLN w wysokości 1 485 milionów PLN.

W zakresie emisji euroobligacji przez Bank w 2017 roku miały miejsca dwie emisje:

- 18 lipca 2017 roku Bank wyemitował euroobligacje o wartości 750 milionów EUR, okresie zapadalności 4 lata i kuponie 0,75% (Mid Swap +65 p.b.). Obligacje notowane są na GPW w Luxemburgu i równolegle na GPW w Warszawie. Emisja ta była pierwszą w ramach nowego otwartego w maju 2017 roku programu EMTN na łączną kwotę 3 miliardów EUR. W ramach programu możliwa jest emisja niezabezpieczonych euroobligacji typu senior oraz obligacji podporządkowanych w EUR, USD, CHF oraz PLN.
- 19 października 2017 roku Bank uplasował w ramach programu EMTN euroobligacje o wartości 400 milionów CHF, okresie zapadalności 4 lata i kuponie 0,30% (Mid Swap +58 p.b.). Obligacje są notowane na giełdzie w Zurychu.

37. ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Waluta	Okres	Warunki szczególne	Stan zobowiązania w PLN	
						30.06.2018	31.12.2017
Obligacje podporządkowane	1 700	3,36	PLN	28.08.2017 - 28.08.2027	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 719	1 720
Obligacje podporządkowane	1 000	3,31	PLN	05.03.2018 - 05.03.2028	prawo do dokonania przedterminowego wykupu w terminie 5 lat od daty emisji	1 011	-
Razem						2 730	1 720

Obligacje podporządkowane zostały za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego przeznaczone na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku.

28 lutego 2018 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej obligacji 1 000 milion PLN. Wartość nominalna jednej obligacji wynosi 500 000 PLN, a cena emisyjna obligacji równa jest wartości nominalnej obligacji. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, odsetki od obligacji będą naliczane od wartości nominalnej, według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 150 p.b. p.a. w całym okresie emisji. 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku.

24 marca 2017 roku Bank uzyskał zgodę na wcześniejszą spłatę pożyczki podporządkowanej o wartości 224 miliony CHF (równowartość 884 miliony PLN).

38. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	30.06.2018	31.12.2017
Koszty do zapłacenia	490	514
Przychody pobierane z góry	531	495
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	72	75
Zobowiązanie wobec akcjonariuszy z tytułu dywidendy	688	-
Rozliczenia międzybankowe	670	1 313
Zobowiązania w zakresie działalności inwestycyjnej i gospodarki własnej	129	295
Zobowiązania wobec dostawców	107	74
Zobowiązania i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	797	502
Rozliczenia instrumentów finansowych (w tym nierozliczone premie z tytułu opcji)	286	281
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, w tym:	322	120
z tytułu składki naliczonej przez BFG/do wniesienia na rzecz BFG (fundusz przymusowej restrukturyzacji)	162	-
utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty, w tym:	160	120
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	63	63
na fundusz gwarancyjny banków	97	57
Rozliczenia publiczno-prawne	102	148
Zobowiązania z tytułu działalności dewizowej	282	350
Zobowiązania z tytułu kart płatniczych	176	259
Rozliczenia z tytułu zakupu waluty	30	-
Zobowiązania wobec instytucji ubezpieczeniowych	46	29
Pozostałe	134	137
Razem	4 862	4 592
w tym: inne zobowiązania finansowe	3 013	3 812

Na 30 czerwca 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałby się z płatności wynikających z zawartych umów.

W pozycji „Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny” zawarte zostały zobowiązania z tytułu naliczonej przez BFG składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji za 2018 rok (w kwocie 162 miliony PLN z terminem płatności do 19 lipca 2018 roku) oraz zobowiązania do zapłaty z tytułu składek wnoszonych na rzecz BFG (patrz nota 53 „Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań oraz przeniesione aktywa finansowe”).

39. REZERWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA O CHARAKTERZE FINANSOWYM I GWARANCYJNYM

Rezerwę na pozabilansowe ekspozycje kredytowe tworzy się w wysokości równoważącej wynikającą z nich przewidywaną (możliwą do oszacowania) utratę korzyści ekonomicznych.

W analizie portfelowej przy ustalaniu rezerwy wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce, określające marginalne prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości, średni poziom wykorzystania zobowiązania pozabilansowego oraz poziom oczekiwanej straty w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości w kolejnych miesiącach z przedziału czasowego od daty sprawozdawczej do horyzontu w kalkulacji oczekiwanej straty.

W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie znaczących podlegających ocenie metodą zindywidualizowaną rezerwę ustala się indywidualnie - jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością bilansowej ekspozycji kredytowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego w dacie wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę utraty wartości, a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z tej ekspozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2018 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia ¹	Restrukturyzacja ¹	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze ¹	Razem
31 grudnia 2017 roku, w tym:	18	45	-	86	61	210
Rezerwa krótkoterminowa	18	7	-	61	61	147
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	25	-	63
Zmiany wynikające z reklasyfikacji, w tym:	-	14	21	-	(35)	-
Rezerwa krótkoterminowa	-	14	21	-	(35)	-
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	-	-	-
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9, w tym:	-	-	-	69	-	69
Rezerwa krótkoterminowa	-	-	-	45	-	45
Rezerwa długoterminowa	-	-	-	24	-	24
1 stycznia 2018 roku (zmieniony), w tym:	18	59	21	155	26	279
Rezerwa krótkoterminowa	18	21	21	106	26	192
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	49	-	87
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	26	-	45	97	67	235
Wykorzystane kwoty	(6)	-	(11)	-	-	(17)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(1)	(14)	(9)	(93)	(14)	(131)
30 czerwca 2018 roku, w tym:	37	45	46	159	79	366
Rezerwa krótkoterminowa	37	7	46	125	79	294
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	34	-	72

¹ Na 31 grudnia 2017 roku z pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” dokonano reklasyfikacji rezerw do pozycji „Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia” na kwotę 14 milionów PLN oraz „Restrukturyzacja” na kwotę 21 milionów PLN.

W pozycji „Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze” w wierszu „Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw” została ujęta rezerwa na potencjalne zwroty klientom prowizji i opłat oraz na koszty wypełnienia zobowiązania wynikającego ze świadczenia bezpłatnych usług dla klientów w kwocie 62 miliony PLN (szczegółowy opis sprawy znajduje się w notce 47 „Sprawy sporne”).

ZA OKRES 6 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2017 ROKU	Rezerwy na nierozstrzygnięte sprawy sporne	Rezerwy na emerytury i inne zobowiązania z tytułu zdefiniowanych świadczeń po okresie zatrudnienia	Restrukturyzacja	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancje	Inne rezerwy, w tym rezerwy na sprawy sporne pracownicze	Razem
1 stycznia 2017 roku, w tym:	20	59	59	67	18	223
Rezerwa krótkoterminowa	20	21	59	51	18	169
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	16	-	54
Zwiększenia, w tym zwiększenia istniejących rezerw	2	-	-	113	1	116
Wykorzystane kwoty	(6)	-	(21)	-	-	(27)
Niewykorzystane kwoty rozwiązane w okresie	(5)	(2)	-	(100)	-	(107)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	-	(1)	-	(1)
30 czerwca 2017 roku, w tym:	11	57	38	79	19	204
Rezerwa krótkoterminowa	11	19	38	64	19	151
Rezerwa długoterminowa	-	38	-	15	-	53

40. KAPITAŁ WŁASNY I AKCJONARIAT BANKU

KAPITAŁ WŁASNY	30.06.2018	01.01.2018	31.12.2017
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	1 250
Kapitał zapasowy	29 168	27 118	27 118
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070	1 070
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 629	3 593	3 593
Skumulowane inne dochody całkowite	163	18	182
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	172	27	191
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	(96)	(75)	(75)
aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	266
wartość godziwa aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	268	102	-
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	(9)	(9)	(9)
zyski i straty aktuarialne	(9)	(9)	(9)
Niepodzielony wynik finansowy	(535)	(535)	-
Wynik okresu bieżącego netto	1 510	2 774	2 774
Razem	36 255	35 288	35 987

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA na dzień przekazania skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) są trzy podmioty: Skarb Państwa, Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny.

NAZWA PODMIOTU	liczba akcji	liczba głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na 30 czerwca 2018 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	100 514 482	8,04%	1 zł	8,04%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	89 163 966	7,13%	1 zł	7,13%
Pozostali akcjonariusze ²	692 402 572	55,40%	1 zł	55,40%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%
Na 31 grudnia 2017 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	1 zł	29,43%
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ¹	103 388 120	8,27%	1 zł	8,27%
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	95 163 966	7,61%	1 zł	7,61%
Pozostali akcjonariusze	683 528 934	54,68%	1 zł	54,68%
Razem	1 250 000 000	100,00%	---	100,00%

- 1) Wyliczenia według stanów posiadania akcji na koniec danego półrocza publikowanych przez PTE w informacjach półrocznych o strukturze aktywów funduszu i kursu z Ceduły Giełdowej.
- 2) W tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na 30.06.2018 roku posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii według wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

W I półroczu 2018 roku i w 2017 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego Banku. Wyemitowane akcje Banku nie są uprzywilejowane i są w pełni opłacone.

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Akcje nie są uprzywilejowane w zakresie prawa głosu i w zakresie dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza jednak prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe nie dotyczy:

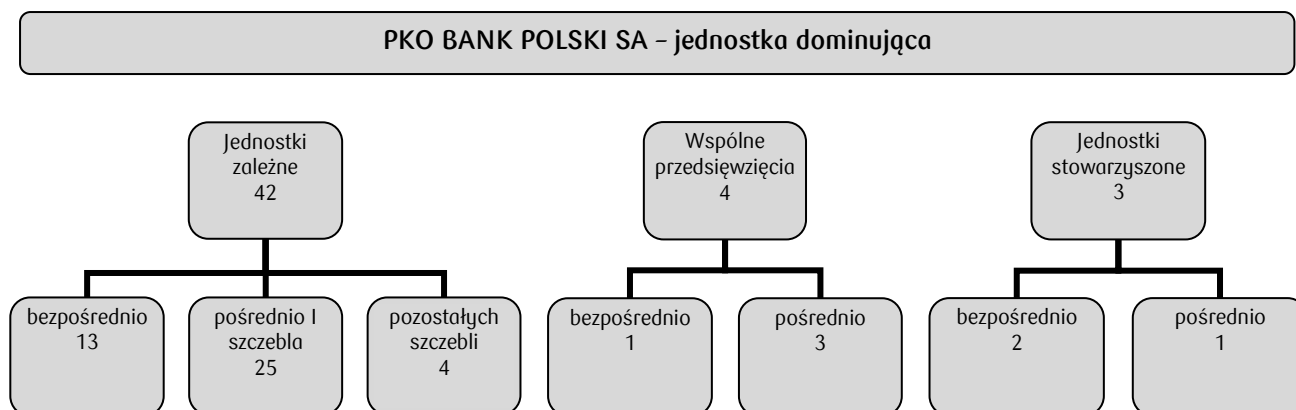
- 1) akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosowania akcjonariuszy są uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- 2) akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa),
- 3) akcjonariuszy działających z akcjonariuszami, o których mowa w pkt 2 powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z § 6 ust. 3 z zastrzeżeniem art. 28 ust. 2 Prawa bankowego, zamiana akcji na okaziciela na akcje imienne jest niedopuszczalna.

Zgodnie z treścią art. 13 pkt 20 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego SA należące do Skarbu Państwa. Dodatkowo na podstawie art. 14 ww. ustawy akcje PKO Banku Polskiego SA, (który zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wykazu spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa został uznany za spółkę o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa), należące do Skarbu Państwa nie mogą być przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

INFORMACJE O PODMIOTACH GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

41. SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA I ZAKRES DZIAŁALNOŚCI PODMIOTÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALĘŻNE BEZPOŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE	
			30.06.2018	31.12.2017
1	PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	100	100
2	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA ¹	Warszawa	97,5060	100
3	PKO Leasing SA	Łódź	100	100
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	100	100
5	PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
6	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
7	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	100	100
8	PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
9	KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	100	99,6293
10	Qualia Development Sp. z o.o. ²	Warszawa	100	100
11	ZenCard Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
12	Mercury - fiz an ³	Warszawa	100	100
13	NEPTUN - fiz an ³	Warszawa	100	100

- 1) Drugim akcjonariuszem spółki jest PKO BP Finat Sp. z o.o.
- 2) Spółka wykazywana jest w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży.
- 3) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych funduszu.

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI JEDNOSTKI ZALEŻNE POŚREDNIO	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			30.06.2018	31.12.2017
GRUPA PKO Leasing SA				
1	PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	100	100
2	PKO Faktoring SA	Warszawa	100	100
3	PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
4	PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	4.1 PKO Leasing Finanse Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
5	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ¹	Dublin, Irlandia	-	-
GRUPA PKO BP Finat Sp. z o.o.				
	GAMMA Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA ²	Warszawa	-	100
	Net Fund Administration Sp. z o.o. ³	Warszawa	-	100
GRUPA PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA				
6	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
GRUPA KREDOBANK SA				
7	Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	100	100
GRUPA Qualia Development Sp. z o.o. ⁴				
8	Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
9	Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
10	Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
11	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k. ⁵	Warszawa	99,9975	99,9975
12	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k. ⁶	Warszawa	99,9750	99,9750
13	Residence Management Sp. z o.o. ⁷	Warszawa	100	100
14	Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
15	Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji ⁸	Warszawa	-	51
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k. ⁹	Warszawa	-	99,9123
Merkury - fiz an				
16	„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
17	Molina Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
18	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	100	100
19	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	100	100
20	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	100	100
21	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	100	100
22	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	100	100
23	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	100	100
NEPTUN - fiz an				
24	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	100	100
	24.1 „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością ¹⁰	Kijów, Ukraina	99,90	99,90
	24.2 Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ¹¹	Kijów, Ukraina	95,4676	-
25	„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	72,9766	72,9766
	25.1 „Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Sopot	100	100
	„Promenada Sopocka” Sp. z o.o. ¹²	Sopot	-	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) PKO Leasing SA, zgodnie z MSSF 10, sprawuje kontrolę nad spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.
- 2) Poprzednia nazwa: KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA; spółka została połączona z PKO Towarzystwem Funduszy Inwestycyjnych SA.
- 3) Spółka została połączona z PKO BP Finat Sp. z o.o.
- 4) W spółkach komandytowych Grupy Qualia Development Sp. z o.o. komandytariuszem jest Qualia Development Sp. z o.o., a komplementariuszem Qualia Sp. z o.o.; zgodnie z umowami wyżej wymienionych spółek komandytariusz uczestniczy w zyskach, stratach oraz w majątku spółki komandytowej w przypadku jej likwidacji w 99,9%, a komplementariusz w 0,1%; w zestawieniu w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza w wartości wniesionych wkładów.
- 5) Poprzednia nazwa: Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.
- 6) Poprzednia nazwa: Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.
- 7) Poprzednia nazwa: Qualia Hotel Management Sp. z o.o.
- 8) Zakończono likwidację spółki; spółka została wykreślona z rejestru przedsiębiorców.
- 9) Spółka została sprzedana.
- 10) Drugim udziałowcem spółki jest Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.
- 11) Drugim udziałowcem spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością; do 6 czerwca 2018 roku spółka była spółką bezpośrednio zależną od PKO Banku Polskiego SA.
- 12) Spółka została sprzedana.

NAZWA PODMIOTÓW ZALEŻNYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
PKO BANK HIPOTECZNY SA	Spółka specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od Banku. Podstawowym celem spółki jest emisja listów zastawnych na rynku krajowym i zagranicznym, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami.
PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA	Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest tworzenie, reprezentowanie wobec osób trzecich i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych. Spółka oferuje również specjalistyczne programy inwestycyjne oraz prowadzi pracownicze programy emerytalne (PPE).
PKO LEASING SA	<p>Spółka wraz z podmiotami zależnymi - PKO Leasing Sverige AB oraz PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o. świadczy usługi leasingowe. Spółki oferują leasing finansowy i operacyjny: samochodów osobowych, dostawczych, pojazdów ciężarowych, maszyn, urządzeń, linii technologicznych, sprzętu medycznego, nieruchomości, sprzętu i oprogramowania IT, statków, samolotów oraz sprzętu kolejowego. W ofercie znajduje się usługa zarządzania flotą pojazdów.</p> <p>Ponadto spółka zależna - PKO Leasing Finanse Sp. z o.o. zajmuje się przechowywaniem, przygotowaniem i aktywną sprzedażą przedmiotów powindykacyjnych i pokontraktowych, a spółka PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o. świadczy wyspecjalizowane usługi w zakresie tworzenia produktów i programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych. W Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA znajduje się również spółka celowa z siedzibą w Irlandii powołana na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych.</p> <p>W skład Grupy wchodzi także spółka PKO Faktoring SA, która świadczy usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.</p>
PKO BP BANKOWY PTE SA	Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie i zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym oraz ich reprezentowanie wobec osób trzecich. Spółka zarządza PKO BP Bankowym Otwartym Funduszem Emerytalnym (OFE) oraz PKO Dobrowolnym Funduszem Emerytalnym (DFE), w ramach którego oferowane jest Indywidualne Konto Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE).
PKO BP FINAT Sp. z o.o.	PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego, m.in.: usługi agenta transferowego oraz księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. Na podstawie zezwolenia KNF spółka świadczy również usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Jej klientami są zarówno spółki z Grupy Kapitałowej Banku, jak również spółki spoza Grupy Kapitałowej. Od 2016 roku spółka prowadzi obsługę ubezpieczeń grupowych dedykowanych do produktów oferowanych przez Bank.
PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu I ubezpieczeń – ubezpieczenia na życie. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 3, 4, 5 Działu I). Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych. Koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów. Posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez Bank.
PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA	<p>Przedmiotem działalności spółki jest działalność ubezpieczeniowa w zakresie działu II ubezpieczeń – pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe. Rzeczowy zakres działalności spółki obejmuje polisy we wszystkich grupach, które mieszczą się w przedmiocie licencji KNF (1, 2, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18 Działu II).</p> <p>PKO TU SA koncentruje się na ubezpieczaniu ryzyka utraty dochodu, następstw nieszczęśliwych wypadków i choroby oraz ubezpieczaniu nieruchomości dla</p>

	pożyczkobiorców i osób zaciągających kredyty hipoteczne. Spółka oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych skierowanych do klientów Banku oraz innych podmiotów w Grupie Kapitałowej Banku.
PKO FINANCE AB	Spółka prowadzi działalność finansową, głównie poprzez pozyskiwanie środków finansowych z rynków międzynarodowych w drodze emisji obligacji oraz poprzez pożyczanie pozyskanych funduszy spółkom Grupy Kapitałowej Banku, w tym PKO Bankowi Polskiemu SA.
KREDOBANK SA	<p>KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej.</p> <p>Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych.</p> <p>Przedmiotem działalności spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o., spółki zależnej od KREDOBANK SA, jest obsługa prawna nabytych roszczeń pieniężnych z tytułu umów kredytowych.</p>
QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.	<p>Przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. jest sprzedaż lokali oraz nieruchomości, a także obsługa posprzedażowa produktów deweloperskich w okresie rękojmi. Ponadto Grupa zajmuje się prowadzeniem działalności polegającej na wynajmie apartamentów.</p> <p>W I półroczu 2018 roku Grupa kontynuowała działania związane ze sprzedażą produktów deweloperskich oraz sprzedażą wybranych nieruchomości i spółek.</p>
ZENCARD SP. Z O.O.	<p>Spółka prowadzi działalność usługową w zakresie technologii informatycznych i komputerowych. Specjalizuje się w tworzeniu rozwiązań związanych z wykorzystaniem kart płatniczych w programach rabatowo-łojalnościowych.</p> <p>Spółka zbudowała platformę do tworzenia przez sprzedawców programów rabatowo-łojalnościowych, umożliwiającą jednocześnie wirtualizację kart lojalnościowych. Platforma ta zintegrowana jest z terminalem płatniczym i pozwala na rezygnację z wielu oddzielnych kart lojalnościowych, czy oddzielnych aplikacji instalowanych na telefonie, na rzecz karty płatniczej klienta będącej jednocześnie wirtualną kartą lojalnościową każdego ze sprzedawców. Partnerem strategicznym spółki jest CEUP eService Sp. z o.o., jeden z największych agentów rozliczeniowych w Polsce.</p>
MERKURY - FIZ AN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. Fundusz prowadzi działalność inwestycyjną poprzez spółki zależne, których przedmiotem działalności jest kupno i sprzedaż nieruchomości na rachunek własny oraz zarządzanie nieruchomościami.
NEPTUN - FIZAN	Przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA. PKO Bank Polski SA na rzecz funduszu sukcesywnie zbywa akcje i udziały spółek, których działalność nie jest komplementarna do oferty usług finansowych Banku.

SKRÓCONE INFORMACJE O JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

Bank posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia:

Lp.	NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	% UDZIAŁ W KAPITALE*	
			30.06.2018	31.12.2017
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA				
1	Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	34	34
	1 EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	100	100
	2 EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	100	100
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan				
3	„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	41,4455	41,4455
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA				
1	Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	25,0001	25,0001
	1 Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o. w likwidacji ¹	Warszawa	100	100
	Centrum Operacyjne Sp. z o.o. w likwidacji ²	Bydgoszcz	-	100
2	„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	Poznań	33,33	33,33
	FERRUM SA ³	Katowice	-	22,14
	FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	-	100
	Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	-	100
	Walcownia Rur FERRUM Sp. z o.o. w likwidacji	Katowice	-	100

* udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) W maju 2018 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki podjęło uchwałę o rozwiązaniu spółki.
- 2) Zakończono likwidację spółki; spółka została wykreślona z rejestru przedsiębiorców.
- 3) 27 lutego 2018 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego FERRUM SA, w wyniku którego udział PKO Banku Polskiego SA w kapitale zakładowym spółki i w głosach na walnym zgromadzeniu spadł z 22,14% do 9,38% - spółka (wraz z jej podmiotami zależnymi) przestała być jednostką stowarzyszoną Banku.

NAZWA WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI
CENTRUM ELEKTRONICZNYCH USŁUG PŁATNICZYCH ESERVICE SP. Z O.O.	Spółka oferuje usługę przetwarzania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi zarówno w terminalach POS w kraju i poza jego granicami, jak również w internecie, wynajem terminali, usługę doładowań kart telefonów komórkowych oraz obsługę kart podarunkowych. PKO Bank Polski SA wspólnie ze spółką oferują kompleksowe usługi w zakresie pozyskania oraz obsługi podmiotów pod kątem posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali.
„CENTRUM OBSŁUGI BIZNESU” SP. Z O.O.	Spółka to wspólna inwestycja PKO Banku Polskiego SA, Buildco Poznań SA oraz Miasta Poznań polegająca na wybudowaniu hotelu w Poznaniu. Bank jest uczestnikiem konsorcjum bankowego, które udzieliło spółce kredytu inwestycyjnego na realizację powyższego projektu. Hotel został wybudowany i rozpoczął działalność w lutym 2007 roku.
BANK POCZTOWY SA	Bank Pocztowy SA specjalizuje się w standardowych produktach bankowych oferowanych dla klientów detalicznych z uzupełnioną ofertą dla mikroprzedsiębiorstw oraz klientów instytucjonalnych. Prowadzi również działalność w segmencie rozliczeniowym i skarbowym. Korzysta z potencjału głównego akcjonariusza – Poczty Polskiej SA i rozwija ofertę produktową we współpracy z podmiotami całej grupy kapitałowej.
„POZNAŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH” SP. Z O.O.	Spółka specjalizuje się we wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw poprzez udzielanie poręczeń oraz świadczenie szeregu usług dla biznesu. Spółka poręcza kredyty i pożyczki udzielane przez banki, w tym również przez PKO Bank Polski SA oraz gwarancje bankowe, transakcje leasingowe i faktoringowe, a także zapłatę wadium. Współpracuje m.in. z PKO Leasing SA.

42. INWESTYCJE W JEDNOSTKI ZALEŻNE, STOWARZYSZONE I WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

NA 30 CZERWCA 2018 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA	1 200	-	1 200
KREDOBANK SA	1 072	(793)	279
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan (certyfikaty inwestycyjne) ¹	132	-	132
Merkury - fiz an (certyfikaty inwestycyjne) ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
ZenCard Sp. z o.o.	22	-	22
PKO BP Finat Sp. z o.o.	21	-	21
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(54)	130
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 841	(849)	2 992

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
JEDNOSTKI ZALEŻNE			
PKO Bank Hipoteczny SA	1 200	-	1 200
KREDOBANK SA	1 070	(793)	277
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	241	-	241
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	-	187
PKO Leasing SA	178	-	178
PKO BP BANKOWY PTE SA	151	-	151
NEPTUN - fizan (certyfikaty inwestycyjne) ¹	132	-	132
Merkury - fiz an (certyfikaty inwestycyjne) ¹	120	-	120
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110	-	110
PKO Finance AB	24	-	24
PKO BP Finat Sp. z o.o.	21	-	21
ZenCard Sp. z o.o.	18	-	18
WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197	-	197
JEDNOSTKI STOWARZYSZONE			
Bank Pocztowy SA	184	(54)	130
FERRUM SA	25	-	25
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	(2)	-
Razem	3 860	(849)	3 011

¹ PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiające, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad funduszem

43. ZMIANY W SPÓŁKACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ

ZMIANY W PODMIOTACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY KAPITAŁOWEJ ORAZ W INNYCH PODMIOTACH PODPORZĄDKOWANYCH

W I półroczu 2018 roku miały miejsca niżej opisane wybrane zdarzenia mające wpływ na zmianę struktury Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA¹.

POŁĄCZENIE NET FUND ADMINISTRATION SP. Z O.O. I PKO BP FINAT SP. Z O.O.

4 czerwca 2018 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie Net Fund Administration Sp. z o.o. jako spółki przejmowanej i PKO BP Finat Sp. z o.o. jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą bez podwyższania kapitału zakładowego spółki przejmującej. Po połączeniu PKO Bank Polski SA nadal posiada udziały spółki PKO BP Finat Sp. z o.o. stanowiące 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniające do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

POŁĄCZENIE GAMMA TFI SA I PKO TFI SA

4 czerwca 2018 roku w KRS właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie GAMMA Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (do 27 lutego 2018 roku występującej pod nazwą KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA) jako spółki przejmowanej i PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA jako spółki przejmującej. Połączenie zostało dokonane zgodnie z art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych (łączenie przez przejęcie) poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, z jednoczesnym podniesieniem kapitału zakładowego spółki przejmującej i wymianą akcji spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej. Po połączeniu PKO Bank Polski SA posiada akcje spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA stanowiące 97,506% kapitału zakładowego spółki i uprawniające do 97,506% głosów na walnym zgromadzeniu. Pozostałe akcje posiada PKO BP Finat Sp. z o.o.

KREDOBANK SA

W I półroczu 2018 roku PKO Bank Polski SA przeprowadził procedurę przymusowego odkupienia akcji KREDOBANK SA od akcjonariuszy mniejszościowych. W marcu 2018 roku Bank przekazał do KREDOBANK SA nieodwołalne żądanie wykupu akcji na podstawie w art. 65-2 Ustawy Ukrainy „O spółkach akcyjnych”.

17 kwietnia 2018 roku na rachunku powierniczym PKO Banku Polskiego SA na Ukrainie zostały zaewidencjonowane wszystkie akcje KREDOBANK SA odkupione w ramach wyżej wymienionej procedury - PKO Bank Polski SA stał się akcjonariuszem posiadającym akcje KREDOBANK SA stanowiące 100% udziału w kapitale zakładowym spółki i uprawniające do 100% głosów na walnym zgromadzeniu.

FINANSOWA KOMPANIA „PRYWATNE INWESTYCJE” SP. Z O.O.

28 maja 2018 roku PKO Bank Polski SA zawarł ze spółką Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA (spółka bezpośrednio zależna od NEPTUN - fizan) umowę sprzedaży spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., tj. udziałów stanowiących 95,4676% w kapitale zakładowym spółki i w głosach na zgromadzeniu wspólników.

7 czerwca 2018 roku w Jednolitym państwowym rejestrze osób prawnych, osób fizycznych - przedsiębiorców i organizacji Ukrainy został zarejestrowany statut spółki Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. uwzględniający wyżej wymienioną zmianę głównego udziałowca spółki. Drugim udziałowcem nadal pozostaje „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

QUALIA SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ - ZAKOPANE SP. K. (SPÓŁKA ZAKOPANE)

8 marca 2018 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komandytariusza w spółce Zakopane oraz spółka Qualia Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Zakopane. Spółka Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Sp. k. przestała być spółką zależną od Qualia Development Sp. z o.o.

Jednocześnie Qualia - Residence Sp. z o.o. 8 marca 2018 roku sprzedała nieruchomością gruntową położoną w Zakopanem przy ul. Piłsudskiego 14.

¹ Informacje dot. wszystkich zmian w strukturze Grupy Kapitałowej oraz wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych zostały przedstawione odpowiednio w zestawieniu składu Grupy Kapitałowej prezentowanym w nocie 41 oraz w zestawieniu jednostek zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć prezentowanym w nocie 42.

„PROMENADA SOPOCKA” SP. Z O.O.

28 czerwca 2018 roku spółka „CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o. sprzedała udziały w spółce „Promenada Sopocka” Sp. z o.o. stanowiące 100% kapitału zakładowego spółki i uprawniające do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników. Spółka „Promenada Sopocka” Sp. z o.o. przestała być spółką zależną od „CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.

ZDARZENIA, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA ZMIANĘ STRUKTURY GRUPY W KOLEJNYM OKRESIE

W I półroczu 2018 roku prowadzono prace związane z połączeniem (łączenie przez przejęcie) spółki Qualia Sp. z o.o. (jako spółki przejmującej) i spółek: Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k., Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k., Qualia 2 Sp. z o.o. oraz Qualia 3 Sp. z o.o. (jako spółek przejmowanych). Plan połączenia został opublikowany 11 maja 2018 roku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. O odbyły się zgromadzenia wspólników/zebrania wspólników spółek komandytowych, na których podjęto uchwały dotyczące połączenia wyżej wymienionych spółek oraz podwyższenia kapitału zakładowego i zmiany umowy spółki przejmującej. 31 lipca 2018 roku zmiany zostały zarejestrowane w KRS właściwym dla spółki przejmującej.

POZOSTAŁE NOTY

44. DYWIDENDY Z PODZIAŁEM NA AKCJE I PODZIAŁ ZYSKU

16 marca 2018 roku Bank otrzymał indywidualne zalecenie KNF zwiększenia funduszy własnych poprzez zatrzymanie co najmniej 75% zysku wypracowanego w 2017 roku. Jednocześnie KNF potwierdziła, iż Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 25% zysku netto za 2017 rok.

18 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Banku za rok 2017 (8/2018) zgodnie z którą zysk w wysokości 2 774 milionów PLN podzielono w następujący sposób:

- 1) na dywidendę dla akcjonariuszy 687,5 miliona PLN;
- 2) na kapitał zapasowy 2 050,0 milionów PLN;
- 3) na kapitał rezerwowy 36,5 miliona PLN.

Tym samym na dywidendę przeznaczono 24,8% zysku za 2017 rok, co stanowi 0,55 zł brutto na jedną akcję. Ponadto Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA uchwaliło, że dniem dywidendy (dniem nabycia praw do dywidendy) będzie 8 sierpnia 2018 roku, a dniem wypłaty dywidendy będzie 22 sierpnia 2018 roku.

Uchwała Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w sprawie podziału zysku za 2017 rok jest spójna z zaleceniem KNF.

45. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE ORAZ POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE

PROGRAMY KORPORACYJNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH OBJĘTYCH SUBEMISJĄ (MAKSYMALNE ZOBOWIĄZANIE BANKU DO OBJĘCIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH)

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 czerwca 2018 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 950	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 055	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	53	31.12.2022
Razem		3 058	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Maksymalne zobowiązanie do objęcia papierów wartościowych	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 453	31.12.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	769	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	58	31.12.2022
Razem		2 280	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji. Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ UMOWNYCH DOTYCZĄCYCH	30.06.2018	31.12.2017
wartości niematerialnych	35	17
rzeczowych aktywów trwałych	56	72
Razem	91	89

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 30.06.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 714	(107)	46 607
mieszkaniowe	5 071	(18)	5 053
gospodarcze	32 977	(62)	32 915
konsumpcyjne	8 666	(27)	8 639
Razem	46 714	(107)	46 607
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	20 271	(38)	20 233
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 331	(49)	8 282
dla podmiotów finansowych	3 167	(7)	3 160
dla podmiotów niefinansowych	5 108	(41)	5 067
dla podmiotów budżetowych	56	(1)	55
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 635	-	4 635
dla podmiotów finansowych	2 000	-	2 000
dla podmiotów niefinansowych	2 635	-	2 635
Udzielone akredytywy	1 302	(3)	1 299
dla podmiotów finansowych	10	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 292	(3)	1 289
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	256	-	256
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 036	-	1 036
Razem	15 560	(52)	15 508
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 618	(12)	2 606

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 01.01.2018	Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 179	(111)	46 068
mieszkaniowe	4 512	(15)	4 497
gospodarcze	33 364	(71)	33 293
konsumpcyjne	8 303	(25)	8 278
Razem	46 179	(111)	46 068
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(70)	33 537
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 404	(40)	8 364
dla podmiotów finansowych	2 917	(5)	2 912
dla podmiotów niefinansowych	5 456	(34)	5 422
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 335	-	4 335
dla podmiotów finansowych	1 985	-	1 985
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 430	(4)	1 426
dla podmiotów finansowych	21	-	21
dla podmiotów niefinansowych	1 409	(4)	1 405
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	205	-	205
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	14 690	(44)	14 646
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(14)	2 616

Informacje na temat rezerw utworzonych na pozabilansowe zobowiązania gwarancyjne i finansowe znajdują się w nocie 39 „Rezerwy”.

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 31.12.2017	Zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe według MSR 37	Razem pozabilansowe zobowiązania udzielone
Udzielone zobowiązania finansowe:			
Linie i limity kredytowe	46 179	(59)	46 120
mieszkaniowe	4 512	(6)	4 506
gospodarcze	33 364	(43)	33 321
konsumpcyjne	8 303	(10)	8 293
Razem	46 179	(59)	46 120
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	33 607	(51)	33 556
Udzielone gwarancje i poręczenia:			
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	8 404	(25)	8 379
dla podmiotów finansowych	2 917	(3)	2 914
dla podmiotów niefinansowych	5 456	(21)	5 435
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 335	-	4 335
dla podmiotów finansowych	1 985	-	1 985
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 430	(2)	1 428
dla podmiotów finansowych	21	-	21
dla podmiotów niefinansowych	1 409	(2)	1 407
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	205	-	205
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	316
Razem	14 690	(27)	14 663
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 630	(9)	2 621

ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI 30.06.2018	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania pozabilansowe według MSSF 9						
zobowiązania udzielone - finansowe	10 301	3 009	15 431	9 913	8 060	46 714
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	509	799	4 058	7 813	2 381	15 560
Razem	10 810	3 808	19 489	17 726	10 441	62 274

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI 31.12.2017	do 1 miesiąca łącznie	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy łącznie	powyżej 3 miesięcy do 1 roku łącznie	powyżej 1 roku do 5 lat łącznie	powyżej 5 lat	Razem
Zobowiązania pozabilansowe według MSR 37						
zobowiązania udzielone - finansowe	7 547	2 672	13 253	14 915	7 792	46 179
zobowiązania udzielone - gwarancje i poręczenia	751	506	3 232	8 010	2 191	14 690
Razem	8 298	3 178	16 485	22 925	9 983	60 869

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 30.06.2018	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych zagrożonych utratą wartości (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy	Razem netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	42 059	(60)	4 147	(29)	508	(18)	46 714	(107)	46 607
mieszkaniowe	4 548	(9)	513	(6)	10	(3)	5 071	(18)	5 053
gospodarcze	29 975	(41)	2 512	(8)	490	(13)	32 977	(62)	32 915
konsumpcyjne	7 536	(10)	1 122	(15)	8	(2)	8 666	(27)	8 639
Razem	42 059	(60)	4 147	(29)	508	(18)	46 714	(107)	46 607
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	18 572	(18)	1 570	(16)	129	(4)	20 271	(38)	20 233
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	100	-	100	-	100
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 721	(20)	1 461	(3)	149	(26)	8 331	(49)	8 282
dla podmiotów finansowych	3 167	(7)	-	-	-	-	3 167	(7)	3 160
dla podmiotów niefinansowych	3 498	(12)	1 461	(3)	149	(26)	5 108	(41)	5 067
dla podmiotów budżetowych	56	(1)	-	-	-	-	56	(1)	55
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 635	-	-	-	-	-	4 635	-	4 635
dla podmiotów finansowych	2 000	-	-	-	-	-	2 000	-	2 000
dla podmiotów niefinansowych	2 635	-	-	-	-	-	2 635	-	2 635
Udzielone akredytywy	1 292	(2)	9	(1)	1	-	1 302	(3)	1 299
dla podmiotów finansowych	10	-	-	-	-	-	10	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 282	(2)	9	(1)	1	-	1 292	(3)	1 289
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	256	-	-	-	-	-	256	-	256
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 036	-	-	-	-	-	1 036	-	1 036
Razem	13 940	(22)	1 470	(4)	150	(26)	15 560	(52)	15 508
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	1 702	(3)	860	(2)	56	(7)	2 618	(12)	2 606
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-	-

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE NA 01.01.2018	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 1)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 2)	Wartość nominalna zobowiązań pozabilansowych zagrożonych utratą wartości (faza 3)	Rezerwa na oczekiwane straty kredytowe (faza 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy	Razem netto
Udzielone zobowiązania finansowe:									
Linie i limity kredytowe	44 258	(71)	1 625	(17)	296	(23)	46 179	(111)	46 068
mieszkaniowe	4 481	(11)	26	(1)	5	(3)	4 512	(15)	4 497
gospodarcze	32 587	(50)	494	(3)	283	(18)	33 364	(71)	33 293
konsumpcyjne	7 190	(10)	1 105	(13)	8	(2)	8 303	(25)	8 278
Razem	44 258	(71)	1 625	(17)	296	(23)	46 179	(111)	46 068
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	31 722	(40)	1 589	(14)	296	(16)	33 607	(70)	33 537
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udzielone gwarancje i poręczenia:									
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	7 951	(29)	44	(1)	409	(10)	8 404	(40)	8 364
dla podmiotów finansowych	2 917	(5)	-	-	-	-	2 917	(5)	2 912
dla podmiotów niefinansowych	5 003	(23)	44	(1)	409	(10)	5 456	(34)	5 422
dla podmiotów budżetowych	31	(1)	-	-	-	-	31	(1)	30
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 335	-	-	-	-	-	4 335	-	4 335
dla podmiotów finansowych	1 985	-	-	-	-	-	1 985	-	1 985
dla podmiotów niefinansowych	2 350	-	-	-	-	-	2 350	-	2 350
Udzielone akredytywy	1 427	(3)	3	(1)	-	-	1 430	(4)	1 426
dla podmiotów finansowych	21	-	-	-	-	-	21	-	21
dla podmiotów niefinansowych	1 406	(3)	3	(1)	-	-	1 409	(4)	1 405
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	205	-	-	-	-	-	205	-	205
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	316	-	-	-	-	-	316	-	316
Razem	14 234	(32)	47	(2)	409	(10)	14 690	(44)	14 646
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 283	(8)	31	-	316	(6)	2 630	(14)	2 616
w tym: zobowiązania pozabilansowe z utratą wartości w momencie początkowego ujęcia - POCI	-	-	-	-	-	-	-	-	-

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość nominalna							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	44 268	2 068	344	3	2	29	-	46 714
mieszkaniowe	4 581	484	3	-	-	3	-	5 071
gospodarcze	31 244	1 481	225	2	1	24	-	32 977
konsumpcyjne	8 443	103	116	1	1	2	-	8 666
Razem	44 268	2 068	344	3	2	29	-	46 714
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 972	1 322	23	7	-	7	-	8 331
dla podmiotów finansowych	3 167	-	-	-	-	-	-	3 167
dla podmiotów niefinansowych	3 758	1 319	17	7	-	7	-	5 108
dla podmiotów budżetowych	47	3	6	-	-	-	-	56
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 635	-	-	-	-	-	-	4 635
dla podmiotów finansowych	2 000	-	-	-	-	-	-	2 000
dla podmiotów niefinansowych	2 635	-	-	-	-	-	-	2 635
Udzielone akredytywy	1 292	9	-	1	-	-	-	1 302
dla podmiotów finansowych	10	-	-	-	-	-	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 282	9	-	1	-	-	-	1 292
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	256	-	-	-	-	-	-	256
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 036	-	-	-	-	-	-	1 036
Razem	14 191	1 331	23	8	-	7	-	15 560

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość rezerw							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	(89)	(15)	(1)	(1)	-	(1)	-	(107)
mieszkaniowe	(13)	(5)	-	-	-	-	-	(18)
gospodarcze	(52)	(7)	(1)	(1)	-	(1)	-	(62)
konsumpcyjne	(24)	(3)	-	-	-	-	-	(27)
Razem	(89)	(15)	(1)	(1)	-	(1)	-	(107)
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	(43)	(3)	-	(2)	-	(1)	-	(49)
dla podmiotów finansowych	(7)	-	-	-	-	-	-	(7)
dla podmiotów niefinansowych	(35)	(3)	-	(2)	-	(1)	-	(41)
dla podmiotów budżetowych	(1)	-	-	-	-	-	-	(1)
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	-	-	-	-	-	-	-	-
dla podmiotów finansowych	-	-	-	-	-	-	-	-
dla podmiotów niefinansowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Udzielone akredytywy	(3)	-	-	-	-	-	-	(3)
dla podmiotów finansowych	-	-	-	-	-	-	-	-
dla podmiotów niefinansowych	(3)	-	-	-	-	-	-	(3)
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	(46)	(3)	-	(2)	-	(1)	-	(52)

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE - PRZESUNIĘCIA POMIĘDZY FAZAMI UTRATY WARTOŚCI 30.06.2018	Wartość netto							RAZEM
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między fazą 1 a fazą 2		Przesunięcia między fazą 2 a fazą 3		Przesunięcia między fazą 1 a fazą 3		
		z fazy 1 do fazy 2	z fazy 2 do fazy 1	z fazy 2 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 2	z fazy 1 do fazy 3	z fazy 3 do fazy 1	
Udzielone zobowiązania finansowe:								
Linie i limity kredytowe	44 179	2 053	343	2	2	28	-	46 607
mieszkaniowe	4 568	479	3	-	-	3	-	5 053
gospodarcze	31 192	1 474	224	1	1	23	-	32 915
konsumpcyjne	8 419	100	116	1	1	2	-	8 639
Razem	44 179	2 053	343	2	2	28	-	46 607
Udzielone gwarancje i poręczenia:								
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 929	1 319	23	5	-	6	-	8 282
dla podmiotów finansowych	3 160	-	-	-	-	-	-	3 160
dla podmiotów niefinansowych	3 723	1 316	17	5	-	6	-	5 067
dla podmiotów budżetowych	46	3	6	-	-	-	-	55
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 635	-	-	-	-	-	-	4 635
dla podmiotów finansowych	2 000	-	-	-	-	-	-	2 000
dla podmiotów niefinansowych	2 635	-	-	-	-	-	-	2 635
Udzielone akredytywy	1 289	9	-	1	-	-	-	1 299
dla podmiotów finansowych	10	-	-	-	-	-	-	10
dla podmiotów niefinansowych	1 279	9	-	1	-	-	-	1 289
Udzielone gwarancje i poręczenia - gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	256	-	-	-	-	-	-	256
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje komunalne krajowe	1 036	-	-	-	-	-	-	1 036
Razem	14 145	1 328	23	6	-	6	-	15 508

Przesunięcia pomiędzy fazami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości nominalnej i rezerw na 30 czerwca 2018 roku. W przypadku gdy zobowiązania pozabilansowe wielokrotnie zmieniły fazy przesunięcia zostało zaprezentowane jako transfer z fazy w której znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do fazy utraty wartości na 30 czerwca 2018 roku.

46. POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE

POZABILANSOWE ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	30.06.2018	31.12.2017
Finansowe	485	95
Gwarancyjne	9 799	14 066
Razem	10 284	14 161

Na 30 czerwca 2018 roku nastąpił wzrost pozabilansowych zobowiązań finansowych otrzymanych z tytułu depozytów terminowych w złotych od sektora finansowego z datą waluty przypadającą po dacie bilansowej w wysokości 390 milionów PLN.

W I półroczu 2018 roku została wypowiedziana przez Bank umowa gwarancji od kontrahenta zapewniająca niezrzeczywistą ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku w wysokości 4 505 milionów PLN oraz upłynął termin zapadalności otrzymanych poręczeń Skarbu Państwa na kredyty mieszkaniowe „starego portfela” na mocy ustawy z 29 listopada 2000 roku o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych w wysokości 204 miliony PLN.

W wyniku postanowień Umowy zobowiązującej Grupę Kapitałową Nordea Bank AB (publ) do partycypacji w ryzyku utraty wartości Portfela Hipotecznego (walutowego), PKO Bank Polski SA oraz Nordea Bank AB (publ) 1 kwietnia 2014 roku zawarły umowę dotyczącą podziału ryzyka kredytowego („Umowa Podziału Ryzyka”), zgodnie z którą Nordea Bank AB (publ) ponosił do 31 marca 2018 roku 50% nadwyżki kosztu ryzyka Portfela Hipotecznego ponad roczny poziom kosztów ryzyka ustalony na poziomie 40 punktów bazowych za każdy rok powyższego czteroletniego okresu obowiązywania Umowy Podziału Ryzyka, której wartość godziwa na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 0 milionów PLN. W trakcie trwania umowy nie odnotowano przypadku wystąpienia straty skutkującej koniecznością wypłacenia przez Nordea AB środków na rzecz Banku.

47. SPRAWY SPORNE

Według stanu na 30 czerwca 2018 roku łączna wartość przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwany wynosiła 1 701 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 1 659 milionów PLN), a łączna wartość przedmiotu sporu postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku na 30 czerwca 2018 roku wynosiła 950 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 1 190 milionów PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych:

a) POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STOSOWANIA PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

POSTĘPOWANIE PRZECIW PRAKTYKOM OGRANICZAJĄCYM KONKURENCJĘ NA RYNKU PŁATNOŚCI ZA POMOCĄ KART PŁATNICZYCH W POLSCE

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na Bank karę pieniężną w kwocie 16,6 miliona PLN. Bank odwołał się od wyżej wymienionej decyzji Prezesa UOKiK do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10,4 miliona PLN. 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu innych powodów. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 6 października 2015 roku przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK, tj. karę w kwocie 16,6 miliona PLN (kara nałożona na PKO Bank Polski SA) i karę w kwocie 4,8 miliona PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. Na skutek wniesionej przez Banki skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z 25 października 2017 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu

Apelacyjnego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Kary zapłacone przez Bank zostały zwrócone Bankowi 21 marca 2018 roku. Sprawa toczy się obecnie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie.

Termin rozprawy wyznaczono na 24 października 2018 roku. Na 30 czerwca 2018 roku Bank utworzył rezerwę na te postępowania w wysokości 21 milionów PLN.

Na 30 czerwca 2018 roku Bank był stroną m.in. następujących postępowań:

POSTĘPOWANIA WYWOŁANEGO DECYZJĄ PREZESA UOKiK W ZWIĄZKU Z PODEJRZENIEM STOSOWANIA NIEDOZWOLONYCH POSTANOWIEŃ UMOWNYCH WE WZORCACH UMÓW O KREDYT KONSUMENCKI, Z WYŁĄCZENIEM UMÓW O KARTY KREDYTOWE, KTÓRĄ BANK ZASKARŻYŁ DO SOKiK

Decyzją z 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 milionów PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. 21 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. 31 maja 2017 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie podtrzymał rozstrzygnięcie SOKiK w części, tj. podtrzymał rozstrzygnięcie o uchyleniu kary w wysokości 17 milionów PLN. W przedmiocie drugiej zarzucanej praktyki (jednodniowy formularz informacyjny o jednodniowym terminie ważności), Sąd Apelacyjny uznał apelację UOKiK za zasadną, ponieważ stosowanie formularza o jednodniowym okresie "ważności" nie pozwalało konsumentom na zapoznanie się z warunkami kredytu i porównanie ofert różnych banków. Sąd Apelacyjny obniżył jednak nałożoną przez UOKiK karę z 12 milionów PLN do 6 milionów PLN. Kara została zapłacona w lipcu 2017 roku (koszt został poniesiony w drugim kwartale 2017 roku). 23 października 2017 roku Bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Skargę kasacyjną wniósł także Prezes UOKiK. Bank oczekuje na decyzje Sądu Najwyższego w sprawie przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy.

• **PRZED SOKiK DWA POSTĘPOWANIA Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH O:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie Bankowi wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczącego kredytu denominowanego w CHF; kwestionowane są postanowienia dotyczące zasad ustalania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu oraz postanowienia dotyczące wysokości oprocentowania (postępowanie zawieszono),
- 2) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,

Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania.

• **PRZED PREZESEM UOKiK**

Przed Prezesem UOKiK prowadzone są trzy postępowania wszczęte z urzędu przez Prezesa UOKiK:

- 1) postępowanie wszczęte z urzędu z 12 października 2016 roku w sprawie stosowania przez PKO BP SA praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenia polegają na informowaniu konsumentów o zmianach umów o świadczenie usług płatniczych wyłącznie za pomocą wiadomości przesyłanych w bankowości elektronicznej. Drugie z zarzucanych naruszeń dotyczy niewskazywania w korespondencji związanej z jednostronną zmianą warunków umowy istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności proponowanych zmian, tj. niewskazywanie podstaw prawnych i faktycznych będących powodem zmian. 27 czerwca 2018 roku Bank utworzył rezerwę w wysokości 62 miliony PLN w związku ze złożeniem wniosku o wydanie decyzji zobowiązującej. Termin zakończenia postępowania został przedłużony do 12 listopada 2018 roku,
- 2) postępowanie wszczęte z urzędu 28 czerwca 2017 roku o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na stosowaniu we wzorcach umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych/indeksowanych/denominowanych do walut postanowień umownych, które mogą zostać uznane za niedozwolone. Trwają działania w celu doprowadzenia do zakończenia postępowania. Termin zakończenia postępowania został wyznaczony na 31 grudnia 2018 roku. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy,
- 3) postępowanie wszczęte z urzędu 26 lipca 2018 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zarzucane Bankowi naruszenie polega na pobieraniu od konsumentów wyższych rat kredytów oraz pożyczek denominowanych do walut obcych niż wynikających z pouczeń o ryzyku kursowym przedstawianych konsumentom przed zawarciem umów oraz przerwania na konsumenta możliwego ryzyka walutowego. Bank ustosunkował się do zarzutów w piśmie z 23 września 2017 roku. Termin zakończenia postępowania został przedłużony do 31 sierpnia 2018 roku. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy.

Ponadto przed Prezesem UOKiK prowadzonych jest siedemnaście postępowań wyjaśniających związanych z działalnością Banku oraz dziewięć wystąpień Prezesa UOKiK bez wszczynania postępowania (w trybie art. 49a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

b) NAJISTOTNIEJSZE POSTĘPOWANIA PRZECIWKO BANKOWI Z POWÓDZTWA OSÓB FIZYCZNYCH

- 1) w październiku 2013 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 31 milionów PLN za szkody poniesione w wyniku bezzasadnego nieudzielenia kredytów kłeskowych, na skutek rzekomego braku współpracy po stronie Banku, co w konsekwencji doprowadzić miało do odebrania rodzinnego gospodarstwa rolnego powodom. Sprawa obecnie toczy się przed Sądem I instancji. Na 30 czerwca 2018 roku Bank utworzył rezerwę na te postępowania w wysokości 1 miliona PLN,
- 2) w listopadzie 2013 roku Miejski Rzecznik Konsumentów Miasta Stołecznego Warszawy złożył w imieniu 66 osób (klientów dewelopera) pozew o ustalenie nieistnienia prawa – hipoteki umownej łącznej zwykłej w kwocie 12 milionów PLN ujawnionej w księgach wieczystych nieruchomości będących własnością osób, w których imieniu występuje ewentualnie o zobowiązanie Banku do złożenia oświadczenia woli tj. wyrażenia zgody na wykreślenie ww. hipoteki. Wyrokiem z 30 września 2016 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo stwierdzając nieistnienie hipotek umownych ustanowionych na lokalach z powołaniem się na brak istnienia umowy zawartej pomiędzy Bankiem i deweloperem o podział hipoteki w przypadku wyodrębnienia poszczególnych lokali. Bank wniósł apelację od ww. wyroku i w chwili obecnej oczekuje na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy,
- 3) w sierpniu 2016 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 20 milionów PLN z tytułu odszkodowania za szkodę powstałą w majątku Klientki Banku w związku z nierzetelną zdaniem Powódki informacją podatkową PIT 8 C za rok 2007, 2008 oraz 2009 wystawioną przez Dom Maklerski PKO BP; sprawa obecnie toczy się przed Sądem I instancji,
- 4) w marcu 2016 roku do Banku wpłynęła sprawa z powództwa Syndyka masy upadłości Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej o uznanie za bezskuteczną w stosunku Spółki Akcyjnej czynności prawnej polegającej na ustanowieniu na rzecz Banku hipoteki umownej łącznej w kwocie 53 miliony PLN ustanowionej na nieruchomościach w celu zabezpieczenia czterech umów kredytu inwestorskiego. Wyrokiem z 20 września 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo przeciwko Bankowi. Powód wniósł apelację od ww. wyroku, która została uwzględniona wyrokiem z 22 maja 2018 roku. 31 lipca 2018 roku Sąd doręczył Bankowi wyrok wraz z uzasadnieniem. Bank analizuje sprawę pod kątem wniesienia skargi kasacyjnej. Mając na uwadze charakter roszczenia sprawa nie wymagała zawiązania innych rezerw niż na koszty postępowania,
- 5) w lutym 2016 roku do Banku wpłynął pozew Spółki Akcyjnej w likwidacji o ustalenie nieważności umowy poręczenia tej Spółki Akcyjnej za spłatę pożyczki udzielonej przez SKOK Wesoła w Mysłowicach (którego następcą prawnym jest Bank) prezesowi zarządu jedyne go akcjonariusza powoda oraz oświadczenia o poddaniu się egzekucji w związku z tym poręczeniem; powództwo zostało prawomocnie oddalone przez sądy obu instancji z uwagi na brak interesu prawnego powoda; w sprawie została złożona skarga kasacyjna; Sąd Najwyższy nie podjął jeszcze rozstrzygnięcia w kwestii przyjęcia skargi do rozpoznania. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy,
- 6) we wrześniu 2016 roku do Banku wpłynął pozew o zapłatę kwoty 15 milionów PLN tytułem odszkodowania za szkodę wynikłą z faktu nieuruchomienia przez Bank środków z kredytu inwestycyjnego, w którym powód wywodzi, że celem tej umowy kredytu miała być konsolidacja wcześniejszych zobowiązań i ustalenie nowych warunków spłaty zadłużenia, zaś brak uruchomienia kredytu skutkowało postawieniem zobowiązań w stan wymagalności i ich objęcie bankowym postępowaniem restrukturyzacyjnym; postępowanie obecnie toczy się przed Sądem I instancji. Na 30 czerwca 2018 roku Bank nie utworzył rezerwy,
- 7) na 30 czerwca 2018 roku przeciwko Bankowi toczyło się 565 postępowań sądowych wszczętych przez klientów Banku w związku z zawartymi umowami o kredyt udzielony w walucie frank szwajcarski, przedmiotem wystąpień klientów Banku są przede wszystkim roszczenia o stwierdzenie nieważności całości lub części umowy lub o zapłatę z tytułu zwrotu rzekomo nienależnego świadczenia w związku z abuzywnym charakterem klauzul walutowych; dotychczasowe prawomocne rozstrzygnięcia są korzystne dla Banku, w żadnej ze spraw nie zapadł prawomocny wyrok potwierdzający słuszność twierdzeń klientów, jak również żadna z klauzul stosowanych w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych.

c) ROSZCZENIA REPRYWATYZACYJNE W STOSUNKU DO NIERUCHOMOŚCI UŻYTKOWANYCH PRZEZ BANK

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzone są dwa postępowania, w tym jedno zawieszone, w stosunku do nieruchomości Banku, których przedmiotem jest stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynku, zwrot nieruchomości oraz regulacja stanów prawnych nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

48. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro i lokata w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY	30.06.2018	31.12.2017	30.06.2017
Gotówka i rachunek bieżący w Banku Centralnym	8 449	15 800	13 568
Lokaty w Banku Centralnym	1 450	1 965	-
Bieżące należności od banków	4 652	4 765	2 957
Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	8	11	11
Razem	14 559	22 541	16 536

ŚRODKI PIENIĘŻNE O OGRANICZONEJ MOŻLIWOŚCI DYSPONOWANIA

Środki pieniężne w kwocie 8 milionów PLN (na 31 grudnia 2017 roku: 11 milionów PLN) stanowiące zabezpieczenia wykonywanych przez Dom Maklerski PKO BP SA operacji papierami wartościowymi są zdeponowane w KDPW_CCP w ramach Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych. Każdy uczestnik bezpośredni, który posiada status uczestnika rozliczającego zobowiązany jest do dokonania wpłaty do funduszu rozliczeniowego gwarantującego rozliczanie transakcji giełdowych objętych tym funduszem. Wysokość wpłat uzależniona jest od wartości obrotu danego uczestnika i jest codziennie aktualizowana przez KDPW_CCP.

49. TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA I JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

TRANSAKcje ZE SKARBEM PAŃSTWA

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad Bankiem jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w notcie 40 „Kapitał własny i akcjonariat Banku” niniejszego sprawozdania.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Na mocy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw, PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

PRZYCHODY Z TYTUŁU PRZEJŚCIOWEGO WYKUPU PRZEZ BUDŻET PAŃSTWA ODSETEK OD KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH „STAREGO” PORTFELA	01.01-30.06.2018	01.01-30.06.2017
Przychody memoriałowe	82	56
Przychody otrzymane kasowo	60	13
Różnica - pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	22	43

Od 1 stycznia 2018 roku w oparciu o przepisy ustawy z 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych, kredytobiorcy nabywać będą prawo do umorzenia w ciężar budżetu państwa pozostałego zadłużenia, co skutkować będzie sukcesywnym (do 2026 roku) całkowitym rozliczeniem zadłużeń z tytułu kredytów mieszkaniowych tzw. „starego” portfela. Bank prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu w I półroczu 2018 roku oraz w I półroczu 2017 roku otrzymał prowizje w wysokości 1 miliona PLN.

Od 1 stycznia 1996 roku Bank jest generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z którego tytułu otrzymuje prowizję od Budżetu Państwa – w I półroczu 2018 roku Bank otrzymał prowizję z tego tytułu w wysokości 1 miliona PLN, a w I półroczu 2017 roku wynosiły one 3 miliony PLN.

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji - w I półroczu 2018 roku wynosiło 35 milionów PLN, a w I półroczu 2017 roku wynosiło 24 miliony PLN.

ISTOTNE TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ZE SKARBEM PAŃSTWA

Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych.

	Zaangażowanie bilansowe, w tym z tytułu kredytów i instrumentów dłużnych		Zaangażowanie pozabilansowe		Zobowiązanie z tytułu depozytów	
	30.06.2018	31.12.2017	30.06.2018	31.12.2017	30.06.2018	31.12.2017
kontrahent 1	-	-	2 450	2 450	-	-
kontrahent 2	2 937	2 936	-	-	-	-
kontrahent 3	999	1 004	1 859	1 825	4	55
kontrahent 4	2 038	2 024	310	308	268	186
kontrahent 5	927	284	1 383	1 463	319	290
kontrahent 6	263	29	1 651	1 832	3 544	4 093
kontrahent 7	1	286	1 252	815	369	-
kontrahent 8	218	215	986	351	300	208
kontrahent 9	614	333	443	1 269	1	-
kontrahent 10	205	221	565	575	4	2

W I półroczu 2018 roku przychody z tytułu odsetek i prowizji z tytułu transakcji z wymienionymi wyżej 10 kontrahentami wyniosły 73 miliony PLN (w 2017 roku 13 milionów PLN), zaś koszty z tytułu odsetek wynosiły 16 milionów PLN (w 2017 roku 1 milion PLN). Odpowiednio na 30 czerwca 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku na powyższe należności nie zostały utworzone odpisy z tytułu utraty wartości metodą zindywidualizowaną.

Pozostałe transakcje z jednostkami powiązanyymi ze Skarbem Państwa obejmowały udzielone kredyty i pożyczki, linie kredytowe, udzielone gwarancje oraz złożone depozyty.

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Wszystkie opisane poniżej transakcje z jednostkami zależnymi, wspólnymi przedsięwzięciami i jednostkami stowarzyszonymi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

NA 30 CZERWCA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	108	-	5	112
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	18	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	172	172	61	-
PKO Bank Hipoteczny SA	3 799	1 404	250	2 997
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	14	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	51	1
PKO Finance AB	-	-	6 231	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	13 829	13 829	113	4 919
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	11	-	138	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	15	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	1	-	437	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	258	-
ZenCard Sp. z o.o.	-	-	1	-
Razem jednostki zależne	17 920	15 405	7 592	8 030

NA 30 CZERWCA 2018 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	86	19	38	27
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	26	26	8	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	2
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	9	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	112	45	55	29

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	93	-	9	105
Merkury - fiz an i jego spółki zależne	-	-	10	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	203	203	57	-
PKO Bank Hipoteczny SA	4 258	1 477	5	2 912
PKO BP BANKOWY PTE SA	-	-	12	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	1	-	42	1
PKO Finance AB	-	-	5 882	-
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	12 550	12 546	66	5 332
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	26	-	67	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	8	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	441	1
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	238	-
Razem jednostki zależne	17 131	14 226	6 837	8 351

NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU/ PODMIOT	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	49	6	37	25
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	19	19	9	-
Bank Pocztowy SA	-	-	-	1
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	16	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	68	25	62	26

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	1	1	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	1	1	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	120	112	1	1
PKO BP Finat Sp. z o.o.	2	-	3	-
PKO Finance AB	-	-	139	139
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	153	139	8	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	128	62	1	1
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	5	5
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	1	1
Razem jednostki zależne	405	315	158	147

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2018 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	196	168	54	54
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	2	2	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	198	170	54	54

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
KREDOBANK SA i jego spółka zależna	5	5	-	-
NEPTUN - fizan i jego spółki zależne	1	1	-	-
PKO Bank Hipoteczny SA	42	37	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	6	-	-	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	47	-	9	-
PKO Finance AB	-	-	115	114
PKO Leasing SA i jego spółki zależne	139	133	7	-
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	187	126	1	1
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	31	-	9	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	8	-	7	4
Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółki zależne	-	-	1	2
Razem jednostki zależne	466	302	149	121

ZA OKRES ZAKOŃCZONY 30 CZERWCA 2017 ROKU/ PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	129	126	50	50
Razem wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone	129	126	50	50

TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO

Na 30 czerwca 2018 i 31 grudnia 2017 roku jednostką powiązaną z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Polskiego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawał jeden podmiot. W I półroczu 2018 roku oraz w I półroczu 2017 roku w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tym podmiotem.

ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU POLSKIEGO SA

Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej oraz Zarządu otrzymane od Banku

WYNAGRODZENIA OTRZYMANE OD PKO BANKU POLSKIEGO SA (w tysiącach PLN)	01.01-30.06.2018	01.01-30.06.2017
Rada Nadzorcza Banku	680	603
Zarząd ¹	8 826	12 293
Razem	9 506	12 896

¹ Pozycja obejmuje również wynagrodzenia członków Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje w 2017 roku i w 2016 roku

13 marca 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie (NWZ) podjęło uchwałę w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej zgłoszoną przez Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Rozwoju i Finansów wykonującego prawa z akcji Banku należących do Skarbu Państwa. Uchwała ta nakazała dostosować zasady wynagradzania członków Zarządu i Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA do przepisów ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Na podstawie przyjętej uchwały Rada Nadzorcza wprowadziła nowe zasady zatrudniania i wynagradzania członków Zarządu, które zostały określone w sposób zgodny z przepisami ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

22 czerwca 2017 roku powyższe zasady zostały wdrożone. Z członkami Zarządu zostały podpisane umowy o świadczenie usług, które zastąpiły dotychczasowe umowy o pracę i wypłacone świadczenia z tytułu zmiany stosunku pracy.

W I półroczu 2018 roku oraz w I półroczu 2017 roku żaden członek Zarządu nie otrzymał wynagrodzenia od jednostek powiązanych z Bankiem.

50. HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

Wartość godziwa to cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. cena wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny.

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do danego poziomu hierarchii stosuje się przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej.

POZIOM 1: CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna:

- dłużne papiery wartościowe wyceniane do fixingu z platformy Bondspot lub serwisów informacyjnych Bloomberg oraz Reuters,
- dłużne i kapitałowe papiery wartościowe będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, w tym w portfelu Domu Maklerskiego,
- instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu na rynku regulowanym.

POZIOM 2: TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – CIRS, IRS, FRA	Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA, IRS, basis swap.
POCHODNE INSTRUMENTY FINANSOWE – OPCJE WALUTOWE, OPCJE NA STOPE PROCENTOWĄ, EGZOTYCZNE OPCJE EQUITY, TRANSAKcje FX FORWARD, FX SWAP	Model wyceny dla danego typu opcji walutowej. Model zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności dla transakcji FX forward, FX swap. Ceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane z rynku (ceny rynkowe).	Krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych, płaszczyzny zmienności dla określonych par walutowych, walutowe kursy fixingowe NBP. W celu wyceny egzotycznych opcji equity wbudowanych w produkty strukturyzowane pozyskiwane są ceny rynkowe tych opcji.
BONY PIENIĘŻNE NBP	Metoda krzywej rentowności.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o dane rynku pieniężnego oraz rynku transakcji OIS.
OBLIGACJE KOMUNALNE EUR	Przyjęty model wyceny.	Stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS, rynku transakcji CDS, zmienność rynku opcji stopy procentowej.

OBLIGACJE KOMUNALNE PLN	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marży ryzyka.	Krzywe rentowności zbudowane w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji IRS.
TRANSAKcje COMMODITY SWAP	Model krzywej cen towarowych.	Krzywe cen towarowych, krzywe rentowności budowane w oparciu o stawki rynku pieniężnego, rynkowe stawki punktów swapowych.

POZIOM 3: POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Bank zaklasyfikował instrumenty finansowe, które są wyceniane według wewnętrznych modeli wyceny:

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ	METODA (TECHNIKA) WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY
TYTUŁY UCZESTNICTWA W INSTYTUCJI WSPÓLNEGO INWESTOWANIA	Metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value), tj. wartość godziwa projektów inwestycyjnych (spółek) wchodzących w skład Funduszu, które podlegają co pół roku przeglądom lub badaniom przez biegłego rewidenta.	Wartość aktywów netto Funduszu
AKCJE VISA INC. SERII C UPRZYWILEJOWANE	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe.	Dyskonto uwzględniające ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe
AKCJE BIURA INFORMACJI KREDYTOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
UDZIAŁY W POLSKIM STANDARDZIE PŁATNOŚCI SP. Z O.O.	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
UDZIAŁY W SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION CO-OPERATIVE SOCIETY	Wartość rynkowa udziałów oszacowana przez spółkę	Wartość rynkowa oszacowana przez spółkę
AKCJE KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ SA	Oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość prognozowanych wyników spółki	Prognozowane wyniki spółki
OBLIGACJE KORPORACYJNE	Model krzywej rentowności oraz marż ryzyka. Krzywa rentowności zbudowana jest w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego oraz rynku transakcji IRS.	Spread kredytowy (marże kredytowe wyznaczone w oparciu o marże pierwotne zmodyfikowane przez kwotowania indeksów kredytowych

		przypisanych do emitentów na podstawie ich ratingów oraz sektorów działalności)
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	Metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Efektywna marża kredytowa

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 30.06.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Instrumenty pochodne zabezpieczające	654	-	654	-
Pozostałe instrumenty pochodne	1 983	3	1 980	-
Papiery wartościowe	51 346	36 370	13 259	1 717
przeznaczone do obrotu	1 172	1 172	-	-
dłużne papiery wartościowe	1 148	1 148	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	17	17	-	-
certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	7	7	-	-
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 700	1 249	79	372
dłużne papiery wartościowe	1 374	1 183	78	113
udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	66	66	-	-
udziały i akcje w innych jednostkach - nienotowane na giełdach	260	-	1	259
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	48 474	33 949	13 180	1 345
dłużne papiery wartościowe	48 474	33 949	13 180	1 345
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 678	-	-	8 678
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	988	-	-	988
kredyty mieszkaniowe	31	-	-	31
kredyty gospodarcze	159	-	-	159
kredyty konsumpcyjne	798	-	-	798
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	7 690	-	-	7 690
kredyty mieszkaniowe	7 690	-	-	7 690
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	62 661	36 373	15 893	10 395

ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 30.06.2018	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Instrumenty pochodne zabezpieczające	569	-	569	-
Pozostałe instrumenty pochodne	2 142	1	2 141	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	2 711	1	2 710	-

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ 31.12.2017	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	472	470	2	-
Dłużne papiery wartościowe	446	444	2	-
Udziały i akcje w innych jednostkach	19	19	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji	7	7	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	2 805	1	2 804	-
Instrumenty zabezpieczające	1 104	-	1 104	-
Instrumenty o charakterze handlowym	1 701	1	1 700	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 409	2 027	4 382	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	41 985	32 795	7 024	2 166
Dłużne papiery wartościowe	41 560	32 745	7 024	1 791
Kapitałowe papiery wartościowe	173	50	-	123
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	252	-	-	252
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	51 671	35 293	14 212	2 166
Pochodne instrumenty finansowe	2 741	-	2 741	-
Instrumenty zabezpieczające	204	-	204	-
Instrumenty o charakterze handlowym	2 537	-	2 537	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem	2 741	-	2 741	-

W I półroczu 2018 roku oraz w 2017 roku nie wystąpiły transfery pomiędzy poziomami wartości godziwej.

Począwszy od 2018 roku na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej Bank ujmuje kredyty mieszkaniowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Kredyty te w poprzednich okresach były wyceniane metodą zamortyzowanego kosztu.

W związku z wdrożeniem MSSF 9 na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej wykazane zostały również następujące instrumenty kapitałowe:

- Akcje Biura Informacji Kredytowej SA
- Udziały w Polskim Standardzie Płatności Sp. z o.o.
- Udziały w Society For Worldwide Interbank Financial Telecommunication Co-operative Society
- Akcje Krajowej Izby Rozliczeniowej SA

WPŁYW PARAMETRÓW ESTYMOWANYCH NA WYCENĘ DO WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA POZIOMIE 3	30.06.2018		31.12.2017	
	Wartość godziwa według scenariusza pozytywnego	Wartość godziwa według scenariusza negatywnego	Wartość godziwa według scenariusza pozytywnego	Wartość godziwa według scenariusza negatywnego
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
Kredyty i pożyczki udzielone klientom ¹	1 017	960		
Akcje Visa Inc. ²	155	128		
Obligacje korporacyjne ³	113	113		
Udziały kapitałowe ⁴	116	105		
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite				
Obligacje korporacyjne ³	1 348	1 342		
Kredyty mieszkaniowe ¹	7 913	7 475		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania ⁵			264	239
Akcje Visa Inc. ²			129	103
Obligacje korporacyjne ³			1 799	1 783

¹ Scenariusz zakładający zmianę stopy dyskontowej o +/- 0,5 p.p

² Scenariusz zakładający współczynnik z tytułu dyskonta dot. przyszłych warunków zamiany akcji serii C na akcje zwykłe na poziomie odpowiednio 0%/100%

³ Scenariusz zakładający zmianę spreadu kredytowego o +/-10%

⁴ Scenariusz zakładający zmianę prognozowanych wyników spółki aktywów netto o +/- 5%

⁵ Scenariusz zakładający odpowiednio wzrost/spadek wartości aktywów netto Funduszu o +/- 5%

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmian w okresie wartości godziwej instrumentów finansowych na poziomie 3

UZGODNIENIE ZMIAN W TRAKCIE OKRESÓW WARTOŚCI GODZIWEJ NA POZIOMIE 3 HIERARCHII WARTOŚCI GODZIWEJ	01.01-30.06.2018	01.01-30.06.2017
Bilans otwarcia na początek okresu	2 166	3 374
Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy	9 420	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 070	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	8 235	
Instrumenty kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	115	
Bilans otwarcia na początek okresu - przekształcony	11 586	
Różnice kursowe	17	(24)
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	7	(13)
Pozostałe instrumenty kapitałowe	10	(11)
Objęcie nowej emisji udziałów w instytucji wspólnego inwestowania	-	10
Emisje i wykupy obligacji korporacyjnych	(324)	(443)
Obniżenie zaangażowania kapitałowego w instytucji wspólnego inwestowania	(47)	(39)
Sprzedaż tytułów uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	(217)	-
Kredyty udzielone klientom w trakcie okresu	1 049	
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	1 049	
Sprzedaż / spłata kredytów w trakcie okresu	(1 715)	
Nieprzeznaczonych do obrotu obowiązkowo wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(82)	
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	(1 633)	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	17	-
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	6	-
Pozostałe instrumenty kapitałowe	11	-
Zmiana wyceny ujęta w innych dochodach całkowitych	29	43
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	38	
Obligacje korporacyjne	(9)	20
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		(1)
Akcje Visa Inc.		24
Stan na koniec okresu	10 395	2 921

51. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

	poziom hierarchii wartości	metoda wyceny	30.06.2018	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	9 899	9 899
Należności od banków			8 302	8 302
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 302	8 302
Papiery wartościowe			6 315	6 315
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	6 315	6 315
dłużne papiery wartościowe (obligacje skarbowe)	1	kwotowania rynkowe	1 819	1 819
dłużne papiery wartościowe (obligacje korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 065	2 065
dłużne papiery wartościowe (obligacje komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 431	2 431
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			177 240	174 500
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	177 240	174 500
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	82 594	78 508
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	69 579	68 353
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	24 443	27 015
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	624	624
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	2 431	2 431
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	5	5
Zobowiązania wobec banków			2 008	2 008
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 008	2 008
Zobowiązania wobec klientów			221 601	221 644
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	221 601	221 644
zobowiązania wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	152 889	152 826
zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	49 428	49 428
zobowiązania wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	11 003	11 003
otrzymane kredyty i pożyczki	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 281	8 387
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych			5 442	5 442
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	5 442	5 442
Zobowiązania podporządkowane			2 730	2 730
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 730	2 730
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	3 013	3 013

	poziom hierarchii wartości	metoda wyceny	31.12.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	17 765	17 765
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	8 769	8 769
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			186 893	184 479
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	90 209	86 008
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	67 139	67 093
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	24 275	26 108
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 855	1 855
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 513	2 513
transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	902	902
inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 622	1 622
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z	1 748	1 748
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	6	6
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 299	4 299
Zobowiązania wobec klientów			222 524	222 761
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	52 696	52 696
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	11 409	11 409
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	150 537	150 473
otrzymane kredyty i pożyczki	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	7 882	8 183
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane	5 204	5 204
Zobowiązania podporządkowane	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 720	1 720
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	3 812	3 812

52. KOMPENSOWANIE AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Bank kompensuje aktywa i zobowiązania finansowe i wykazuje je w sprawozdaniu z sytuacji finansowej netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesna realizacja danego składnika aktywów i uregulowanie zobowiązania. Aby kompensata była możliwa, tytuł prawny nie może być uwarunkowany wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości.

Bank zawiera porozumienia dotyczące kompensowania, czyli umowy ISDA (International Swaps and Derivatives Association Master Agreements) oraz GMRA (Global Master Repurchase Agreement), które umożliwiają kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych (końcowe potrącenie i rozliczenie transakcji, tzw. close out netting) w przypadku zaistnienia przypadku naruszenia w stosunku do którejś ze stron umowy.

Umowy te mają szczególne znaczenie dla ograniczania ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi, gdyż umożliwiają kompensowanie zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Umowy te nie spełniają jednak wymogów określonych w MSR 32, gdyż tytuł kompensaty uwarunkowany jest wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości (przypadki naruszenia).

Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji umów CSA (Credit Support Annex).

53. AKTYWA STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ ORAZ PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU TRANSAKcji Z PRYZRZECZENIEM ODKUPU

Do aktywów finansowych, których Bank nie wyłącza ze sprawozdania finansowego, należy zaliczyć aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu (obligacje skarbowe).

WARTOŚĆ BILANSOWA	30.06.2018	31.12.2017
Dłużne papiery wartościowe	43	48
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	44	48
Pozycja netto	(1)	-

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU UJEMNEJ WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym rozliczenia z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na 30 czerwca 2018 roku wynosiła 633 miliony PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 558 milionów PLN).

WSTĘPNY DEPOZYT ROZLICZENIOWY KDPW

Dom Maklerski utrzymuje obligacje w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych stanowiące zabezpieczenie rozliczeń transakcji z Izbą Rozliczeniową.

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA	30.06.2018	31.12.2017
Wartość depozytu	10	10
Wartość nominalna zabezpieczenia	10	10
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Wartość bilansowa zabezpieczenia	8	11

FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

	30.06.2018	31.12.2017
Wartość funduszu	1 060	1 133
Wartość nominalna zabezpieczenia	1 100	1 200
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	1 101	1 193

Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie funduszu są obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą z 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej. Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNOSZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

	30.06.2018	31.12.2017
Wartość składki wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty	160	120
Wartość nominalna aktywów w które ulokowano środki odpowiadające zobowiązaniom	223	175
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	25.01.2024	25.01.2024
Wartość bilansowa zabezpieczenia	224	174

Począwszy od 2017 roku wartość składek wnoszonych w formie zobowiązań do zapłaty stanowi 30% składek na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") na fundusz gwarantowania depozytów lub fundusz przymusowej restrukturyzacji banków. Aktywami stanowiącymi zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty są obligacje skarbowe zablokowane na rzecz BFG, w wysokości zapewniającej utrzymanie stosunku wartości praw majątkowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty do kwoty zobowiązań do zapłaty na poziomie nie niższym niż 110%. Wartość praw majątkowych stanowiących pokrycie zobowiązań do zapłaty dla celów ustalenia minimalnego poziomu stosunku wartości aktywów do wielkości zobowiązań do zapłaty określa się według wartości ustalonej na podstawie ostatniego kursu fixingowego z danego dnia z elektronicznego rynku skarbowych papierów wartościowych organizowanego przez ministra właściwego do spraw budżetu, przy czym wartość tę powiększa się o odsetki należne na dzień wyceny, chyba że wartość odsetek została uwzględniona w tym kursie.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości. Wartość środków stanowiących zabezpieczenie zobowiązań do zapłaty składek wnoszonych na rzecz BFG będzie ulegała zwiększeniu w terminach wnoszenia składek na fundusz gwarantowania depozytów (w okresach kwartalnych) oraz na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków (w III kwartale danego roku) w wysokości nie wyższej niż 30% wartości składki ustalonej przez BFG.

Wartość środków może ulec zmniejszeniu w przypadku otrzymania przez Bank wezwania BFG do przekazania w formie pieniężnej środków odpowiadających zobowiązaniom do zapłaty.

OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO BANKU

W okresie 6 miesięcy zakończonym 30 czerwca 2018 roku oraz w roku zakończonym 31 grudnia 2017 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Banku podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

PRZENIESIONE AKTYWA FINANSOWE

Na 30 czerwca 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał przeniesionych aktywów finansowych, które są wyłączone ze sprawozdania finansowego w całości, dla których Bank utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach.

54. DZIAŁALNOŚĆ POWIERNICZA

Bank jest bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych oraz Rejestru Papierów Wartościowych (NBP). Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych oraz obsługuje transakcje na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, świadczy usługi powiernictwa i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Aktywa przechowywane przez Bank w ramach świadczenia usług powierniczych, ze względu na niespełnienie definicji składnika aktywów Banku nie zostały wykazane w niniejszym skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

55. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W BANKU

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu odpowiedniego poziomu miar adekwatności kapitałowej oraz kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. System zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem. Uwzględnia on realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych, poziom tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2017 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku opisane zostały szczegółowo elementy systemu zarządzania ryzykiem, tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar lub ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze dla zidentyfikowanych przez Bank istotnych rodzajów ryzyka.

CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- ochrona depozytów klientów,
- wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

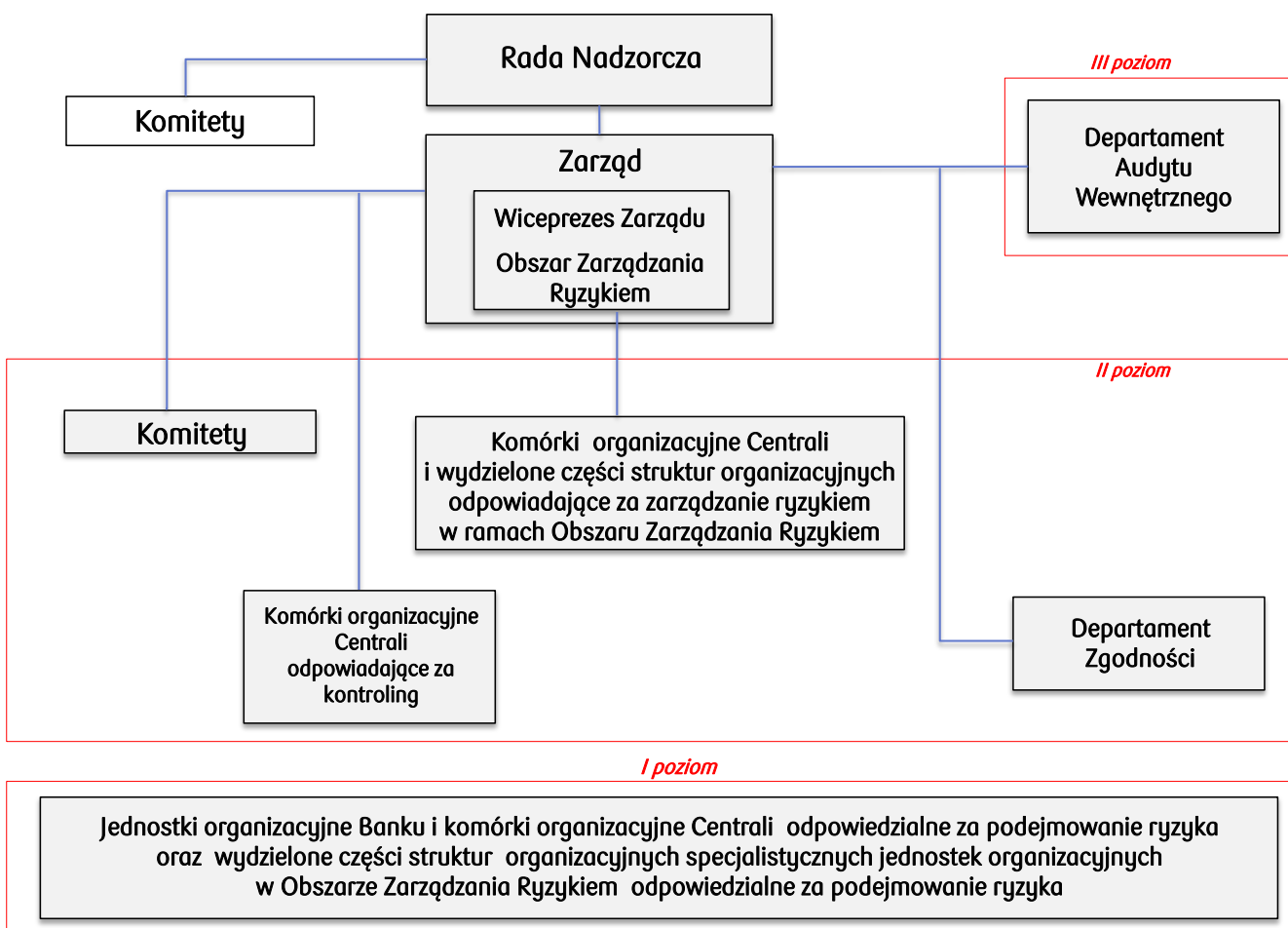
Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością ryzyk, jakie ze sobą niosą.

KLUCZOWE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Polskim SA opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Bank zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko,
- 3) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 4) metody identyfikacji, pomiaru lub oceny, monitorowania i zarządzania ryzykiem są adekwatne do poziomu tolerancji na ryzyko przyjętego przez Bank. Istotne rodzaje ryzyka, na które narażony jest Bank, identyfikuje się odpowiednio przy podejmowaniu decyzji biznesowych,
- 5) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Banku i otoczenia, w którym Bank działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- 6) Zarząd określa rodzaje ryzyka podlegające zarządzaniu oraz komórki organizacyjne Centrali i specjalistyczne jednostki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie tymi rodzajami ryzyka,
- 7) Bank alokuje zasoby niezbędne do efektywnego zarządzania ryzykiem,
- 8) Bank opracowuje plany awaryjne na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych, które mogą szczególnie istotnie wpłynąć na funkcjonowanie Banku, w szczególności plany awaryjne wymagane przez powszechnie obowiązujące przepisy prawa oraz przepisy wewnętrzne Banku,
- 9) plany finansowe, kapitałowe i strategiczne weryfikuje się i ocenia w zakresie generowanego poziomu ryzyka,
- 10) proces zarządzania danym rodzajem ryzyka oraz adekwatnością kapitałową jest uregulowany odpowiednio do stopnia złożoności i istotności tego ryzyka w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących zasad zarządzania tym rodzajem ryzyka oraz zasad zarządzania adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku. Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

System zarządzania ryzykiem nadzorowany jest przez Radę Nadzorczą, która kontroluje i ocenia jego adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza ocenia czy elementy systemu zarządzania ryzykiem służą zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów Banku. W szczególności weryfikuje, czy system stosuje sformalizowane zasady służące określeniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem oraz sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości. Rada Nadzorcza weryfikuje, czy w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosowane są sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów oraz czy przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwi monitorowanie poziomu ryzyka. Rada ocenia czy system zarządzania ryzykiem jest na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka. Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka (KR),
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- 3) Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

PIERWSZY POZIOM tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych PKO Banku Polskiego SA. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku i w komórkach organizacyjnych Centrali. Jednostki i komórki organizacyjne Centrali implementują zaprojektowane przez jednostki i komórki organizacyjne Centrali usytuowane na drugim poziomie odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne.

DRUGI POZIOM obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych PKO Banku Polskiego SA. Celem tych struktur jest zapewnienie, żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych PKO Banku Polskiego SA i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyłeń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Działania te realizuje się w szczególności w komórkach organizacyjnych Centrali odpowiadających za controlling.

TRZECI POZIOM stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej. Audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje.

Niezależność poziomów polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU PODJĘTE W I PÓŁROCZU 2018 ROKU

- 1) 8 lutego 2018 roku Bank dokonał całkowitej wcześniejszej spłaty linii kredytowej udzielonej przez Nordea Bank AB (publ) na podstawie umowy z 1 kwietnia 2014 roku o zawarciu umowy z Nordea Bank AB (publ) i warunkach na jakich została zawarta Bank informował w raporcie bieżącym nr 26/2014. Linia kredytowa pierwotnie była udzielona na okres 7 lat, a tym samym Bank dokonał jej przedterminowej spłaty 3 lata przed pierwotnym terminem zapadalności,
- 2) 8 marca 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych przeprowadzonej 5 marca 2018 roku o łącznej wartości nominalnej 1 000 000 000 PLN na podwyższenie kapitału Tier 2 Banku na podstawie art. 127 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego w związku z art. 63 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012,
- 3) 18 maja 2018 roku Bank zamienił zapadające własne obligacje krótkoterminowe w kwocie 650 milionów PLN na obligacje o terminie wymagalności 6 miesięcy w tej samej kwocie,
- 4) Bank uczestniczy w kolejnej edycji europejskich testów warunków skrajnych przeprowadzanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA). EBA planuje opublikować wyniki testów warunków skrajnych w terminie do 2 listopada 2018 roku.

56. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO – INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	30.06.2018
Instrumenty pochodne zabezpieczające	654
Pozostałe instrumenty pochodne	1 983
Papiery wartościowe:	2 872
przeznaczone do obrotu	1 172
nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 700
Kredyty i pożyczki udzielone klientom nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:	988
mieszkaniowe	31
gospodarcze	159
konsumpcyjne	798
Razem	6 497

MAKSYMALNE NARAŻENIE NA RYZYKO KREDYTOWE - BILANSOWE INSTRUMENTY FINANSOWE, DLA KTÓRYCH NIE MAJĄ ZASTOSOWANIA WYMOGI ZWIĄZANE Z UTRATĄ WARTOŚCI	31.12.2017
Instrumenty pochodne zabezpieczające	1 104
Pozostałe instrumenty pochodne	1 701
Papiery wartościowe	6 881
przeznaczone do obrotu	472
instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	6 409
Razem	9 686

PRZETERMINOWANE AKTYWA FINANSOWE PODLEGAJĄCE UTRACIE WARTOŚCI LUB KTÓRE UTRACIŁY WARTOŚĆ

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 30.06.2018	Aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)				Aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)				Aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)				RAZEM PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI
	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:													
kredyty	1 016	-	-	1 016	787	351	-	1 138	211	168	2 266	2 645	4 799
mieszkaniowe	452	-	-	452	560	196	-	756	57	74	448	579	1 787
gospodarcze	311	-	-	311	93	55	-	148	121	53	1 443	1 617	2 076
konsumpcyjne	253	-	-	253	134	100	-	234	33	41	375	449	936
Razem netto	1 016	-	-	1 016	787	351	-	1 138	211	168	2 266	2 645	4 799

PRZETERMINOWANIE EKSPOZYCJI 31.12.2017	do 30 dni	powyżej 30 dni do 90 dni	powyżej 90 dni	RAZEM
Kredyty i pożyczki udzielone klientom:	2 295	570	2 523	5 388
mieszkaniowe	1 221	319	567	2 107
gospodarcze	605	121	1 484	2 210
konsumpcyjne	469	130	472	1 071
Razem netto	2 295	570	2 523	5 388

WEWNĘTRZNE KLASY RATINGOWE

Ekspozycje wobec klientów instytucjonalnych niespełniające przesłanek utraty wartości klasyfikowane są ze względu na rating klienta w ramach wewnętrznych klas ratingowych od A do G (w zakresie podmiotów finansowych A-F).

Systemem ratingowym objęte są następujące portfele:

- klienci rynku korporacyjnego
- małe i średnie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem pewnych grup produktów ocenianych w sposób uproszczony).

Kredyty i pożyczki niespełniające przesłanek utraty wartości niepodlegające ocenie ratingowej charakteryzują się satysfakcjonującym poziomem ryzyka kredytowego. Dotyczy to w szczególności kredytów detalicznych (w tym kredytów mieszkaniowych), wśród których brak jest indywidualnie istotnych zaangażowań, których istnienie skutkowałoby powstaniem istotnego ryzyka kredytowego.

57. KONCENTRACJA RYZYKA KREDYTOWEGO W PKO BANKU POLSKIM SA

Bank definiuje ryzyko koncentracji kredytowej jako ryzyko powstania istotnych strat lub znaczącej zmiany profilu ryzyka Banku z powodu nadmiernej koncentracji z tytułu ekspozycji wobec poszczególnych klientów i grup powiązanych klientów, wobec klientów działających w tym samym sektorze gospodarki lub działających w tym samym regionie geograficznym lub z powodu nadmiernej koncentracji z innych tytułów.

KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów powiązanych monitorowane jest zgodnie z art. 395 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych nr 575/2013 (CRR), zgodnie z którym Bank nie przyjmuje na siebie ekspozycji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, której wartość przekracza 25% wartości jej uznanego kapitału.

Na 30 czerwca 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 30 czerwca 2018 roku poziom ryzyka koncentracji Banku z tytułu największego zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu wynosił 49,3%¹ uznanego kapitału Banku (na 31 grudnia 2017 roku 49,0%¹).

KONCENTRACJA WOBEC NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH

Największa koncentracja zaangażowania PKO Banku Polskiego w grupę kapitałową kredytobiorców wynosi 6,97 %¹ portfela kredytowego Banku (na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 6,80%¹).

Na 30 czerwca 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku największa koncentracja zaangażowania Banku wyniosła odpowiednio 52,9%¹ i 52,7%¹ uznanego kapitału Banku.

KONCENTRACJA WOBEC SEKCJI BRANŻOWYCH

W Banku stosowane są limity branżowe, których celem jest ograniczanie poziomu ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w wybranych branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego oraz unikanie nadmiernego poziomu koncentracji branżowej.

Łączne zaangażowanie w cztery największe grupy branż tj. „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Administracja publiczna i obrona narodowa” oraz „Handel hurtowy i detaliczny (...)” na 30 czerwca 2018 roku wyniosło 58% (na 31 grudnia 2017 roku 58%).

¹ Zaangażowanie wyłączone spod limitu koncentracji zaangażowań

KONCENTRACJA WOBEC REGIONÓW GEOGRAFICZNYCH

Portfel kredytowy Banku jest zdwersyfikowany pod względem koncentracji geograficznej.

Struktura portfela kredytowego według regionów geograficznych różni się w Banku ze względu na obszar klienta Banku – odrębny dla Obszaru Rynku Detalicznego (ORD) i dla Obszaru Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej (OKI). W ramach ORD wyróżnia się 11 regionów geograficznych i centralę. Na 30 czerwca 2018 roku największa koncentracja portfela kredytowego ORD występuje w regionie warszawskim i katowickim (około 26% portfela ORD) (na 31 grudnia 2017 roku 25%). W ramach OKI Bank wyróżnia 7 makroregionów i centralę. Na dzień 30 czerwca 2018 roku największa koncentracja portfela kredytowego OKI występuje w makroregionie centralnym – 44% portfela OKI (na 31 grudnia 2017 roku 49%).

KONCENTRACJA WALUTOWA RYZYKA KREDYTOWEGO

Na 30 czerwca 2018 roku udział ekspozycji w walutach wymiennalnych, innych niż PLN, w całym portfelu Banku wyniósł 20% (utrzymał się tym samym udział z 31 grudnia 2017 roku). W strukturze kredytów walutowych dominują ekspozycje w CHF.

INNE RODZAJE KONCENTRACJI

Zgodnie z rekomendacją S, T i C Komisji Nadzoru Finansowego Bank stosuje wewnętrzne limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku określające apetyt na ryzyko kredytowe i koncentracji. Na 30 czerwca 2018 roku i na 31 grudnia 2017 roku limity te nie zostały przekroczone.

58. PRAKTYKI FORBEARANCE

Bank jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem lub emitentem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innym przypadku nie byłyby przyznane). Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi lub emitentowi zdolności wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działalność forbearance polega na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą dotyczyć:

- rozłożenia zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmiany formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- wydłużenia okresu kredytowania,
- zmiany oprocentowania,
- zmiany wysokości marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku zawarcia i terminowej obsługi umowy forbearance wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Umowy forbearance są na bieżąco monitorowane. Jeśli w odniesieniu do wynikających z nich ekspozycji kredytowych rozpoznaje się utratę wartości lub kryterium znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, tworzone są odpisy aktualizujące – odzwierciedlające oczekiwaną stratę.

Ekspozycje ze statusem forbearance klasyfikowane jako nieobsługiwane włącza się do portfela ekspozycji obsługiwanych, gdy spełnione są łącznie warunki:

- wierzytelność nie spełnia przesłanki utraty wartości i nie rozpoznaje się w odniesieniu do niej utraty wartości,
- upłynęło przynajmniej 12 miesięcy od zawarcia umowy restrukturyzacyjnej,
- umową restrukturyzacyjną objęto całość zadłużenia,
- dłużnik wykazał zdolność do wywiązania się z warunków umowy restrukturyzacyjnej.

Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie warunki:

- upłynęły przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
- na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Banku przekraczającego 30 dni,
- nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

30.06.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance	
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:				-	-	-	1	-	1	-	1	1
Kredyty konsumpcyjne	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1
Wycenione według zamortyzowanego kosztu:	1 116	1	1 117	(114)	1 003	1 964	187	2 151	(958)	1 193	2 196	2 196
Kredyty mieszkaniowe	1 116	1	1 117	(114)	1 003	1 964	187	2 151	(958)	1 193	2 196	2 196
gospodarcze	531		531	(73)	458	705	-	705	(386)	319	777	777
konsumpcyjne	531	1	532	(36)	496	1 039	184	1 223	(482)	741	1 237	1 237
Razem	54	-	54	(5)	49	220	3	223	(90)	133	182	182
Razem	1 116	1	1 117	(114)	1 003	1 965	187	2 152	(958)	1 194	2 197	2 197

31.12.2017	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance	
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto		
Kredyty mieszkaniowe	1 432	2	1 434	(54)	1 380	2 257	190	2 447	(924)	1 523	2 903	2 903
gospodarcze	544	-	544	(13)	531	861	-	861	(428)	433	964	964
konsumpcyjne	818	2	820	(39)	781	1 181	186	1 367	(400)	967	1 748	1 748
Razem	70	-	70	(2)	68	215	4	219	(96)	123	191	191
Razem	1 432	2	1 434	(54)	1 380	2 257	190	2 447	(924)	1 523	2 903	2 903

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	30.06.2018	31.12.2017
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	2 054	2 334
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	1 481	1 577
Wydłużenie okresu kredytowania	1 475	1 684
Zmiana oprocentowania	708	764
Zmiana wysokości marży	665	896
Redukcja wierzytelności	133	150
Inne warunki	33	22

Dla danej ekspozycji kredytowej podlegającej forbearance może być zastosowana więcej niż jedna zmiana warunków spłaty.

PAPIERY WARTOŚCIOWE PODLEGAJĄCE FORBEARANCE

30.06.2018	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Nie przeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	-	-	-	-	113	-	113	-	113	113
obligacje korporacyjne PLN	-	-	-	-	-	113	-	113	-	113	113
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	190	-	190	-	190	472	-	472	(13)	459	649
obligacje korporacyjne PLN	63	-	63	-	63	472	-	472	(13)	459	522
obligacje korporacyjne walutowe	127	-	127	-	127	-	-	-	-	-	127
Razem	190	-	190	-	190	585	-	585	(13)	572	762

31.12.2017	Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance					Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance					Wartość netto ekspozycji objętych forbearance
	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	Instrumenty, których warunki zostały zmienione	Refinansowanie	Razem brutto	Odpisy aktualizujące	Razem netto	
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży											
obligacje korporacyjne PLN	81	-	81	-	81	819	-	819	(246)	573	654
obligacje korporacyjne walutowe	150	-	150	-	150	-	-	-	-	-	150
Razem	231	-	231	-	231	819	-	819	(246)	573	804

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG STOSOWANYCH ZMIAN WARUNKÓW SPŁATY (BRUTTO)	30.06.2018	31.12.2017
Rozłożenie zadłużenia wymagalnego na raty	775	1 050
Zmiana formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące)	775	1 050
Wydłużenie okresu kredytowania	775	1 050
Zmiana oprocentowania	585	819
Zmiana wysokości marży	585	819
Redukcja wierzytelności	-	133

59. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW I POŻYCZEK UDZIELONYCH KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY 30.06.2018	PLN	CHF	EUR	USD	INNE	Razem
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat						
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	988	-	-	-	-	988
mieszkaniowe	31	-	-	-	-	31
gospodarcze	159	-	-	-	-	159
konsumpcyjne	798	-	-	-	-	798
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	988	-	-	-	-	988
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite						
Kredyty brutto	7 703	-	-	-	-	7 703
mieszkaniowe	7 703	-	-	-	-	7 703
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(13)	-	-	-	-	(13)
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite netto	7 690	-	-	-	-	7 690
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
Kredyty brutto	144 636	24 942	12 781	2 243	204	184 806
mieszkaniowe	57 349	24 101	3 345	55	12	84 862
gospodarcze	61 373	563	9 410	2 185	192	73 723
konsumpcyjne	25 914	278	26	3	-	26 221
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	624	-	-	-	-	624
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(6 704)	(973)	(316)	(195)	(2)	(8 190)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	138 556	23 969	12 465	2 048	202	177 240
Razem	147 234	23 969	12 465	2 048	202	185 918

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W PODZIALE NA WALUTY 31.12.2017	PLN	CHF	EUR	USD	INNE	Razem
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu						
Kredyty brutto	150 225	24 786	11 941	1 620	211	188 783
mieszkaniowe	64 802	23 909	3 354	57	12	92 134
gospodarcze	59 810	589	8 561	1 560	199	70 719
konsumpcyjne	25 613	288	26	3	-	25 930
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	1 734	-	125	-	-	1 859
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 519	-	-	-	-	2 519
Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży	902	-	-	-	-	902
Odpisy z tytułu utraty wartości	(5 861)	(891)	(230)	(187)	(1)	(7 170)
Razem	149 519	23 895	11 836	1 433	210	186 893

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Bank w sposób szczególny analizuje portfel walutowych kredytów hipotecznych, w tym kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Bank na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowanym poziomie. Bank uwzględni ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych w zarządzaniu adekwatnością kapitałową i kapitałem własnym.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPISÓW (W PRZELICZENIU NA PLN według kursu 1 CHF = 3,7702)	30.06.2018			
	Institucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:				
Wartość brutto	2	345	24 595	24 942
aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	-	108	21 872	21 980
aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	2	130	1 658	1 790
aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	-	107	1 065	1 172
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	(74)	(899)	(973)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	-	(1)	(12)	(13)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	-	(15)	(156)	(171)
odpisy dotyczące aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	-	(58)	(731)	(789)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	2	271	23 696	23 969
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	-	-	58	58
Razem	2	271	23 696	23 969

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	30.06.2018					
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	Razem
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wycenione do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		988	-	-	-	988
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite:						
Wartość brutto	7 703	-	-	-	-	7 703
aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	7 586	-	-	-	-	7 586
aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	115	-	-	-	-	115
aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	2	-	-	-	-	2
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(13)	-	-	-	-	(13)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	(2)	-	-	-	-	(2)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	(11)	-	-	-	-	(11)
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite netto	7 690	-	-	-	-	7 690
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:						
Wartość brutto	145 260	24 942	12 781	2 243	204	185 430
aktywa, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	127 293	21 980	10 940	1 786	202	162 201
aktywa, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	8 755	1 790	905	311	2	11 763
aktywa zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	9 212	1 172	936	146	-	11 466
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	(6 704)	(973)	(316)	(195)	(2)	(8 190)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (faza 1)	(398)	(13)	(44)	(4)	(2)	(461)
odpisy dotyczące aktywów, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są zagrożone utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 2)	(836)	(171)	(56)	(54)	-	(1 117)
odpisy dotyczące aktywów zagrożonych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (faza 3)	(5 470)	(789)	(216)	(137)	-	(6 612)
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu netto	138 556	23 969	12 465	2 048	202	177 240
w tym: zakupione/udzielone aktywa finansowe z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (POCI)	95	58	3	-	-	156
Razem	147 234	23 969	12 465	2 048	202	185 918

KREDYTY MIESZKANIOWE DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG WALUT	30.06.2018			31.12.2017		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
CHF	24 091	(802)	23 289	23 895	(754)	23 141
EUR	3 345	(59)	3 286	3 354	(50)	3 304
USD	55	(6)	49	56	(5)	51
PLN	62 498	(1 219)	61 279	58 322	(911)	57 411
INNE	12	-	12	12	-	12
RAZEM	90 001	(2 086)	87 915	85 639	(1 720)	83 919

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	30.06.2018					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance		607	299	96	1	1 003
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		607	299	96	1	1 003
wartość brutto		680	334	102	1	1 117
odpisy na oczekiwane straty kredytowe		(73)	(35)	(6)	-	(114)
Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance		846	204	144	-	1 194
Nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1	-	-	-	1
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		845	204	144	-	1 193
wartość brutto		1 554	429	167	1	2 151
odpisy na oczekiwane straty kredytowe		(709)	(225)	(23)	(1)	(958)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto		1 453	503	240	1	2 197

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM W CHF WEDŁUG METOD KALKULACJI ODPIŚW (W PRZELICZENIU NA PLN według kursu 1 CHF = 3,5672)	31.12.2017			Razem
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:				
ze stwierdzoną utratą wartości	-	-	92	102
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	-	83	90
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	-	15	1 041
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	2	257	23 277	23 536
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto		2	364	24 420
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:				
ze stwierdzoną utratą wartości	-	-	(36)	(42)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	-	(36)	(42)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	-	(12)	(749)
Odpisy - razem	-	-	(51)	(840)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto		2	313	23 580

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR)	31.12.2017					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto		145 696	23 536	11 230	1 479	211
przeterminowane		1 953	512	83	4	46
nieprzeterminowane		143 743	23 024	11 147	1 475	165
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)		(467)	(52)	(48)	(57)	(1)
przeterminowane		(117)	(27)	(5)	-	-
nieprzeterminowane		(350)	(25)	(43)	(57)	(1)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto		145 229	23 484	11 182	1 422	210

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM WYCENIANE WEDŁUG METODY GRUPOWEJ (IBNR) PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	31.12.2017					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance		1 031	397	172	-	1 600
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance		(54)	(14)	(2)	-	(70)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto		977	383	170	-	1 530

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM PODLEGAJĄCE FORBEARANCE WEDŁUG WALUT	31.12.2017					Razem
	PLN	CHF	EUR	USD	Pozostałe waluty	
Ekspozycje obsługiwane objęte forbearance		890	325	165	-	1 380
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		890	325	165	-	1 380
wartość brutto		936	332	166	-	1 434
odpisy na oczekiwane straty kredytowe		(46)	(7)	(1)	-	(54)
Ekspozycje nieobsługiwane objęte forbearance		1 125	260	137	1	1 523
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu:		1 125	260	137	1	1 523
wartość brutto		1 754	531	160	2	2 447
odpisy na oczekiwane straty kredytowe		(629)	(271)	(23)	(1)	(924)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom podlegające forbearance netto		2 015	585	302	1	2 903

Na 30 czerwca 2018 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 65,7% (na 31 grudnia 2017 roku: 67,0%) - w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 61,1% (na 31 grudnia 2017 roku: 63,0%).

60. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

LUKA PRZESZACOWAŃ

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

Na koniec I półrocza 2018 roku i w 2017 roku Bank posiadał złotową skumulowaną lukę dodatnią w PLN we wszystkich horyzontach czasowych.

MIARY WRAŻLIWOŚCI

Ekspozycja PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 30 czerwca 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku w ramach przyjętych limitów. Bank był głównie narażony na ryzyko złotej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Bank testów warunków skrajnych polegających na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Banku był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN.

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.06.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN)	252	301
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (mln PLN) (test warunków skrajnych) ¹	1 719	2 097

¹ W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na 30 czerwca 2018 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 252 miliony PLN. Na 31 grudnia 2017 roku miara VaR dla Banku wyniosła 301 milionów PLN.

61. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

MIARY WRAŻLIWOŚCI

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Banku na ryzyko walutowe łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.06.2018	31.12.2017
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (mln PLN) ¹	3	3
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (mln PLN) (test warunków skrajnych)	173	184

¹ W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Na 30 czerwca 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku wartość zagrożona z tytułu ryzyka walutowego Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 3 miliony PLN.

POZYCJA WALUTOWA

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażony jest Bank. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte przez Bank, nie tylko bilansowe (np. kredyty), ale również pozabilansowe (np. transakcje pochodne, w szczególności CIRS). Zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem walutowym codziennie otwierana przez Bank pozycja walutowa w działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest w każdym dniu domykana, także przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu niedomkniętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie.

POZYCJA WALUTOWA	30.06.2018	31.12.2017
EUR	(30)	63
USD	15	14
CHF	(3)	8
GBP	3	11
Pozostałe (Globalna Netto)	2	22

62. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

LUKA PŁYNNOŚCI

Poniżej prezentowane luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Banku dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.06.2018								
urealniona luka okresowa	9 237	28 329	1 473	3 335	9 321	12 754	26 275	(90 724)
urealniona skumulowana luka okresowa	9 237	37 566	39 039	42 374	51 695	64 449	90 724	-
31.12.2017								
urealniona luka okresowa	15 256	22 934	(1 927)	1 912	12 096	10 242	34 258	(94 771)
urealniona skumulowana luka okresowa	15 256	38 190	36 263	38 175	50 271	60 513	94 771	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Banku wykazywała wartości dodatnie na 30 czerwca 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających lub możliwych do upłynnienia aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

REZERWA PŁYNNOŚCI I NADWYŻKA PŁYNNOŚCI

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	30.06.2018	31.12.2017
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni (mld PLN) ¹	15	14

¹ Nadwyżka płynności określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI

NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	30.06.2018	31.12.2017
M3 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	14,86	13,92
M4 - współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,18	1,19
NSFR - wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania	111,1%	114,6%
LCR - wskaźnik pokrycia płynności	126,4%	160,7%

W okresie zakończonym 31 grudnia 2017 roku i 30 czerwca 2018 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

OSAD DEPOZYTÓW

Na dzień 30 czerwca 2018 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,6% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza brak zmian w porównaniu do końca 2017 roku.

63. POZOSTAŁE RYZYKA

Szczegółowe informacje o sposobie zarządzania ryzykami: operacyjnym, cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, innych ryzyk cenowych, instrumentów pochodnych, braku zgodności i postępowania, utraty reputacji, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowym, kapitałowym i nadmiernej dźwigni finansowej zostały opisane w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2017 oraz w raporcie Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłoszeniu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

64. KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Banku oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Uwzględniają one zbiorczo ryzyka uznane przez Bank za istotne oraz ryzyko koncentracji. Obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku, w szczególności: rachunek zysków i strat, sprawozdanie z sytuacji finansowej, fundusze własne, adekwatność kapitałową, wybrane miary płynności.

Kompleksowe testy warunków skrajnych na potrzeby Banku przeprowadzane są co pół roku w horyzoncie trzyletnim, przy uwzględnieniu zmian wartości i struktury pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rachunku zysków i strat (testy dynamiczne). Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych zgodnie z założeniami dostarczonymi przez organy nadzorcze.

65. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

Bank utrzymuje poziom adekwatności kapitałowej na bezpiecznym poziomie, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

FUNDUSZE WŁASNE WYKORZYSTANE DO OBLICZENIA WSPÓŁCZYNNIKÓW KAPITAŁOWYCH

Wzrost funduszy własnych pomiędzy 31 grudnia 2017 roku a 30 czerwca 2018 roku wynikał głównie z ujęcia w Kapitale Tier II nowej emisji obligacji podporządkowanych (1 miliard PLN, po uzyskaniu odpowiedniej zgody KNF) oraz uwzględnienia Uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku w sprawie podziału zysku za 2017 rok (w stosunku do kwoty zysku ujętej w funduszach własnych Banku na 31 grudnia 2017 roku, w czerwcu 2018 roku zaliczono dodatkowo 264 miliony PLN). Ponadto nastąpił wzrost wartości niepodzielonego wyniku, z uwzględnieniem rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne (o 117 milionów PLN) przy jednoczesnym spadku wartości niematerialnych pomniejszających fundusze własne (o 108 milionów PLN). Dodatkowo, w związku z zakończeniem okresu przejściowego określonego rozporządzeniem CRR w zakresie usuwania z funduszy własnych mającej zastosowanie wartości niezrealizowanych zysków na papierach wycenianych do wartości godziwej (na 31 grudnia 2017 roku usuwane było 20% tych zysków) fundusze własne wzrosły o 71 milionów PLN.

	30.06.2018	31.12.2017
Fundusze własne razem	35 850	34 297
Kapitał Tier I	33 150	32 597
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami, w tym:	35 235	34 854
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	32 798	30 712
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070	1 070
Zyski zatrzymane, w tym:	117	1 822
niepodzielony wynik	(535)	1 822
korekta wynikająca z zastosowania rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne	652	-
(-) Wartość firmy	(871)	(871)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 401)	(1 509)
Skumulowane inne całkowite dochody	163	182
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	24	12
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-	(71)
Kapitał Tier II	2 700	1 700
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 700	1 700
Wymogi w zakresie funduszy własnych	14 705	14 008
Ryzyko kredytowe	13 626	13 017
Ryzyko operacyjne	500	455
Ryzyko rynkowe	533	495
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	46	41
Łączny współczynnik kapitałowy	19,50%	19,59%
Współczynnik kapitału Tier 1	18,03%	18,62%

Bez uwzględnienia rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9 na fundusze własne na 30 czerwca 2018 roku, wartość funduszy własnych Banku wyniosłaby 35 198 milionów PLN, wartość kapitału Tier I 32 498 milionów PLN, łączny współczynnik kapitałowy wyniosłby 19,23%, a współczynnik kapitału Tier I wyniosłby 17,75%.

66. WSKAŹNIK DŹWIGNI

Bank wylicza wskaźnik dźwigni jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier I) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku. Sposób zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej został uregulowany w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących adekwatności kapitałowej.

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej kalkuluje się wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Bank oblicza wskaźnik dźwigni na datę sprawozdawczą. Wskaźnik dźwigni według stanu na 30 czerwca 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku był kalkulowany w odniesieniu do kapitału Tier I i utrzymywał się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym poziomie ustala się strategiczny limit tolerancji i wartość progową, których poziomy są monitorowane i weryfikowane przynajmniej raz w roku.

Ekspozycja do obliczenia wskaźnika dźwigni w rozumieniu Rozporządzenia CRR

	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
	30.06.2018	31.12.2017
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
Kapitał Tier I	33 150	32 596
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	277 980	286 331
Wskaźnik dźwigni		
Wskaźnik dźwigni	11,93%	11,38%

Bez uwzględniania rozwiązań przejściowych wskaźnik dźwigni wyniósłby 11,72%.

KAPITAŁ WEWNĘTRZNY (FILAR II)

W I półroczu 2018 roku Bank wyznaczał kapitał wewnętrzny zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa:

- rozporządzeniem CRR,
- ustawą Prawo bankowe,
- rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- ustawą o nadzorze makroostrożnościowym

oraz przepisami wewnętrznymi Banku.

Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie minimalnego poziomu funduszy własnych zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych. W przypadku dokonywania szacunków kapitału wewnętrznego na podstawie modeli statystycznych stosowany jest roczny horyzont prognozy oraz poziom ufności 99,9%. Łączny kapitał wewnętrzny Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na które Bank jest narażony. Nie uwzględnia się efektu dywersyfikacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Wysokość relacji funduszy własnych do kapitału wewnętrznego PKO Banku Polskiego SA utrzymywała się na poziomie powyżej zarówno limitu ustawowego, jak i wewnętrznego Banku.

UJAWNIAENIA (FILAR III)

Szczegółowe informacje o zakresie ujawnianych informacji, sposobie ich weryfikacji oraz publikacji zawierają Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłaszaniu udostępnione na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl).

67. INFORMACJE O PAKIETOWEJ SPRZEDAŻY WIERZYTELNOŚCI

W I półroczu 2018 roku Bank przeprowadził pakietowe sprzedaże (wierzycelności bilansowych i pozabilansowych) ponad 11,6 tysiąca sztuk wierzycelności od klientów detalicznych oraz gospodarczych o zadłużeniu ogółem ponad 750 milionów PLN (w I półroczu 2017 roku 555 milionów PLN). Łączna wartość bilansowa rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzycelności na dzień 30 czerwca 2018 roku wynosiła 2,1 miliona PLN (na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 2 miliony PLN). W wyniku sprzedaży wierzycelności zostały przeniesione wszystkie ryzyka i korzyści, w związku z powyższym Bank zaprzestał ujmowania tych aktywów. Bank nie otrzymał papierów wartościowych z tytułu powyższych transakcji.

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

68. ZDARZENIA, KTÓRE WYSTĄPIŁY PO DNIU, NA KTÓRY SPORZĄDZONO SPRAWOZDANIE FINANSOWE

PKO Bank Polski SA zawarł 7 sierpnia 2018 roku umowę nabycia certyfikatów inwestycyjnych serii A Subfunduszu Strategicznego oraz certyfikatów inwestycyjnych serii A Subfunduszu Finansowego wyemitowanych przez PKO VC – fundusz inwestycyjny zamknięty aktywów niepublicznych („Fundusz”) oraz 7 sierpnia 2018 roku dokonał zapisu na certyfikaty inwestycyjne serii B wyżej wymienionych subfunduszy. Łączna wartość inwestycji Banku w Fundusz wynosi 200 milionów PLN. W dniu wpisania Banku do ewidencji uczestników Funduszu jako jedynego inwestora, tj. 9 sierpnia 2018 roku Fundusz stał się podmiotem zależnym Banku. Fundusz jest zarządzany przez PKO TFI SA i realizuje politykę właściwą dla funduszy typu venture capital, inwestując w technologiczne innowacje finansowe w obszarach: bankowym i okołobankowym oraz w inne innowacyjne rozwiązania dla przedsiębiorstw.

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

14.08.2018	ZBIGNIEW JAGIEŁŁO	PREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	RAFAŁ ANT CZAK	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	RAFAŁ KOZŁOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	MAKS KRACZKOWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	MIECZYŚŁAW KRÓL	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	ADAM MARCINI AK	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	PIOTR MAZUR	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	JAKUB PAPIERSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)
14.08.2018	JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI	WICEPREZES ZARZĄDU	..... (PODPIS)

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO
PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

DANUTA SZYMAŃSKA
DYREKTOR DEPARTAMENTU RACHUNKOWOŚCI I PODATKÓW

.....
(PODPIS)